

NIKŠIČKO POZORIŠTE

POZORIŠTE

BESPLATAN PRIMJERAK

Broj 28

Godina 61.

Jul, 2017.

ISSN 180-783X

Nikšičko pozorište narednu sezonu otvara
novim dramskim projektom
Premijera - centralni događaj „Septembarskih dana“

XXXI Festival „Grad teatar“
„Za tri groša“ - moto Festivala

Jubilarni - XXX Međunarodni festival „Barski ljetopis“
Duh zajedništva - nova koncepcija Festivala

XII Mediteranske
pozorišne svečanosti „Purgatorije 2017“
Fešta pod mediteranskim zvijezdama

XXV Festival pozorišta za djecu u Kotoru
„Vragolasto, pjegavo kotorsko dijete“

Teatrologija:
Dramaturg je adresa pozorišta

Novi projekti:
„Orkanski visovi“
„Gorska drama“

Za „Pozorište“ govore:
Marija Vicković,
Simo Trebješanin
Zorana Kralj

VIII „Bedem fest“
Drugačiji, ali originalan
VII „Lake fest“
Urbana muzika i kultura

Festivali i premijere

Zadatak dramske umjetnosti i svih drugih vidova umjetničkog izražavanja, koje ona najčešće sažima i objedinjuje, je da „prenese emociju ili poruku, raspoloženje ili simboliku posmatračima (publici), radi stvaranja njihovih estetskih objekata, okruženja ili iskustava koja mogu podijeliti s drugima“.

Ako ovi - globalno prihvaćeni teorijski postulati umjetnosti imaju potvrdu u djelima, ili 'pak događajima koji ta djela i njihove autore objedinjuju i okupljaju u određenom vremenu i mjestu, s povodom ili bez njega, misija je u potpunosti ispunjena. Ti događaji, bez obzira da li su oni koncepcijski - manifestacije, ili festivali, ili po mjestu održavanja imaju karakter lokalnog i nacionalnog, u većini njihova programska profilacija daje im prefix - međunarodni. Takvi su crnogorski festivali.

U fokusu sadržaja ovog broja „Pozorišta“ su festivalske smotre i slične manifestacije koje se održavaju u Crnoj Gori. Poznato je da je ovo zemlja festivala, koji se u kontinuitetu, ili bijenalno održavaju više decenija. Oni tvore festivalsku mapu, po kojoj je Crna Gora, između ostalog, prepoznatljiva u reginu, ali i van njegovih granica. Takvi su: „*Barski ljetopis*“, „*Grad teatar - Budva*“, „*KotorArt*“ i njegov *Festival pozorišta za djecu*, *Festival mediteranskog teatra* „*Purgatorije*“ i „*Podgoričko kulturno ljeto*“. Oni su u toku, a prethodili su im: „*HAPS - Hercegovačke pozorišne svečanosti*“, bjelopoljski „*Festival amatera Crne Gore*“ i pljevaljski „*Dani humora i satire*“.

Velikoj festivalskoj povorci pridružuju se predstojeći nikšićki muzički festivali: „*Bedem fest*“ i „*Lake fest*“.

Sve ove festivalske svečanosti, izuzimajući muzičke, posvećene su najvećim dijelom svojih programa dramskoj umjetnosti.

Ne, slučajno!

Naprotiv!

Društveni značaj pozorišta počiva na univerzalnim civilizacijskim vrijednostima, kako bi sa te pozicije ono otkrivalo sve mane i vrline vremena.

Pozorište je od svog nastanka u antičkoj Grčkoj, imalo društveni značaj u stvaranju duhovne svijesti epohe u kojem stvara, „koristeći individualno i kolektivno, mitsko ili realno“, odnosno istorijsko iskustvo. Ono se i danas oslanja na te premise, bilo da se radi klasična drama i tragedija „koje poštuju principe jedinstva radnje i mjesta“, ili da je u pitanju moderni, avangardni izraz koji raskida „sa praksom kompozicionog i tematskog jedinstva dramske radnje“.

U centru dramske umjetnosti je njena „upućenost na društvena i istorijska zbivanja na žigosanje kroz umjetničku transpoziciju svega što je u društvu, kulturi ili istoriji dramatično i paradoksalno“.

To opštedruštveno se može i čitati iz različitih uglova, pa je nekad istorija u službi ljubavi, poput one u „*Gorskoj dram*“, premijernom komadu tivatskog Centra za kulturu.

Sa druge strane crnogorske obale „zapljuskuju“ „*Orkanski visovi*“, remek djelo engleske književnosti, koje producira „*Barski ljetopis*“.

U zaleđu Jadrana, Nikšićko pozorište kreće u pohode mentalitetskom obzorju, kroz novi naslov u žanru komedije karaktera.

U susret oživljenim dramskim pričama domaće i svjetske književnosti, novim festivalima: *MIT festivalu*, *Međunarodnom festivalu lutkarstva*, *Bijenalu crnogorskog teatra* i *Međunarodnom festivalu jednog glumca*, mi Vas čekamo na istoj adresi: *Nikšićko pozorište, Trg Save Kovačevića 5*.

Nikšićko pozorište narednu sezonu otvara novim dramskim projektom

Premijera – centralni događaj „Septembarskih dana“

- „*Riječ je o komediji karaktera sa jakim mentalitetskim određenjem. Tim naslovom Nikšićko pozorište će značajno osvježiti sopstvenu i produkciju crnogorske scene*“.
- „*Sagledaćemo mogućnost da u narednoj sezoni insceniramo i jednu novu predstavu za djecu, u koprodukciji sa pozorišnom kućom sličnog profila*“.

Jul je vrijeme kada se u većini pozorišta sezona privodi kraju i sumiraju se producentски efekti rada na sceni. Zavjese se spuštaju, a pozorišne dvorane na kratko utihnu. No, pozorište i dalje nastavlja svoj život, najčešće na otvorenim scenama, posebno u centima koji tokom ljeta organizuju teatarske svečanosti. Nikšićko pozorište iako ne pripada toj grupi producentских kuća, aktivno će raditi tokom naredna dva mjeseca, kako u dramskoj tako i u filmskoj produkciji.

Ono se legitimisalo kao nosilac razvoja kulture u gradu i kao krovna institucija ovdašnjeg kulturnog stvaralaštva. Zbog toga će Pozorište u okviru „Programa podrške razvoja kulture u Nikšiću“, u julu i u avgustu kontinuirano nastaviti svoj repertoar. U julskom filmskom repertoaru planirane su projekcije domaćih igranih filmova iz fonda Crnogorske kinoteke. U avgustu, u saradnji sa Delegacijom Evropske unije i manifestacijom „Dani evropskih filmova u Crnoj Gori“, će biti prikazani filmovi iz produkcije evropskih država. Tokom jula i avgusta neće biti zatvoren ni pozorišni repertoar, jer su u Nikšiću predviđena gostovanja predstava sa crnogorske pozorišne scene, ali i iz regiona.

Uz realizaciju redovnog repertoara, aktivno će se raditi i na pripremama za narednu pozorišnu sezonu. Na sceni Nikšićkog pozorišta će već krajem jula početi probe za novi, premijerni projekat, sa kojim će u septembru biti zvanično otvorena sezona 2017/2018.

„*Cijenimo da će inscenacija dramskog ostvarenja, kao praižvedba, biti jedan od centralnih kulturnih događaja 'Septembarskih dana 2017'. Riječ je o komediji karaktera sa jakim mentalitetskim određenjem. Tim naslovom Nikšićko pozorište će značajno osvježiti sopstvenu i produkciju crnogorske scene*“, uvjeren je Zoran Bulajić, direktor Pozorišta.

On naglašava da je Nikšićko pozorište tokom minule sezone, na nivou redovnih mjesečnih repertoara, iz tri produkcije: pozorišne, filmske i

muzičke, realizovalo stotinu pet sadržaja, koje je pratilo oko trideset pet hiljada gledalaca.

„*Ohrabruje i raduje činjenica da je iz redova najmlađe populacije predškolskog i školskog uzrasta, programe posjetilo oko deset hiljada djece. Nikšićko pozorište je transformacijom ustanova kulture na lokalnom nivou, preuzelo bioskopsku djelatnost od nekadašnjeg Centra za kulturu. Ono je na komercijalnoj osnovi u potpunosti povratilo masovnu nikšićku bioskopsku publiku, naročito prikazujući premijerna ostvarenja iz kinematografije okruženja. Tako je film 'Santa Maria della salute' odgledalo dvije i po, a film 'Biser Bojane' tri i po hiljade gledalaca. Pozorište je za najmlađu publiku počelo da prikazuje animirane filmove u 3D tehnologiji, tako da su te projekcije u cjelosti tržišno varolizovane. Sala je uvijek bila ispunjena do posljednjeg mjesta, jer je cijena ulaznice za te projekcije bila simbolična (2, 50 eura)*“, tvrdi Bulajić

Bulajić: „Veliko interesovanje umjetnika za saradnju sa Nikšićkim pozorištem.“

On cijeni da su programi za djecu, uz organizovane aranžmane, uspješno realizovani zahvaljujući odličnoj saradnji Pozorišta sa vaspitnim i obrazovnih institucija u gradu. Bulajić ističe da će Nikšićko pozorište, od septembra nastaviti sa programima za djecu i to najmanje dva sadržaja na mjesečnom nivou.

„*Sagledaćemo mogućnost da u narednoj sezoni insceniramo i jednu novu predstavu za djecu, u koprodukciji sa pozorišnom kućom sličnog profila. Konstantno postoji veliko interesovanje*

umjetnika i roditelja za saradnju sa Nikšićkim pozorištem. Ako se tome doda i zainteresovanost najmlađe publike i značaj dramskog stvaranja za mlade, onda je suvišno dovoditi u pitanje rad na premijeri za dječiju scenu“, zaključuje Bulajić

Evaluacija cjeline realizovanih programa upućuje na zaključak da je publika najviše imala interesovanja za predstave na večernjoj sceni, u čijim ansamblima su bila poznata glumačka imena.

Zacrtane planove, uz podršku Opštine Nikšić kao osnivača ustanove, moguće je u potpunosti realizovati, posebno zbog idealnih uslova u novoj zgradi Pozorišta, koja posjeduje sve prostorne i tehničke mogućnosti za nesmetan i profesionalan rad teatra. Realizaciju svoje programske koncepcije Pozorište, kao i ostale ustanove kulture čiji je osnivač Optina Nikšić, u osnovi baziraju rad na konceptu „Programa podrške razvoju kulture“.

„Uz podršku resornog Ministarstva i lokalne uprave, ali i uz solidno ostvarene sopstvene prihode, Nikšićko pozorište posljednjih godina pozicionira se kao jedno od najuspješnijih producenstskih teatarskih kuća, ne samo u Crnoj Gori, već i šire.

Takvoj reputaciji Pozorišta, nesumnjivo, pored produkcijske, doprinosi izdavačka djelatnost, iz čijih aktivnosti izdvajajamo redovno objavljivanje časopisa „Pozorište“, kao jedinstvenog glasila takvog profila u državi“, kaže Bulajić.

Narednu pozorišnu sezonu Nikšićkog pozorišta obilježice novi - XIV „Mređunarodni festival glumca Nikšić 2017“.

„Međunarodni festival glumca u Nikšiću, je teatarska smotra i svetkovina koja svojim kontinuitetom, kvalitetom i pratećim programom donosi ne samo Nikšićkom pozorištu, već i kulturnoj sceni države, posebni renome, svrstavajući ovaj grad kao jedan od najznačajnijih reprezenata i centara na kulturnoj mapi Crne Gore“, ističe direktor Pozorišta.

Pozorište će dodatno unapređivati ukupnu sopstvenu djelatnost u narednom periodu, trasirajući

svoj put ka profesionalnom pozorištu gradskog tipa.

„Nikšićko pozorište u radni angažman, od prošle godine ima tri glumca, sa diplomom Fakulteta dramskih umjetnosti na Cetinju (odsjek za glumu). Prilikom rada na premijernim projektima Pozorište, pored glumaca iz sopstvenog ansambla, angažuje poznata imena, za sada sa crnogorske pozorišne scene.

U svom dramskom segmentu rada Nikšićko pozorište prepoznato je i kao ustanova koja posvećuje posebnu pažnju razvoju baleta - posebnog vida scenske umjetnosti i obrazovanja. Od februara 2016. godine, u Nikšićkom pozorištu redovno se

Nikšićko pozorište spremno je za novu sezonu

održava nastava klasičnog baleta. Polaznice odjeljenja Baletske škole Princeza Ksenija u Nikšiću već učestvuju u stvaralačkom opusu te renomirane obrazovne ustanove, koja je svojim radom skrenula pažnju i poštovanje na širim prostorima“, kaže Bulajić.

Nikšićko pozorište i u narednoj sezoni radiće na jačanju saradnje sa produkcijama u zemlji i okruženju, u namjeri da svojoj publici ponudi što raznovrsniji repertoar, estetski visoko rangirane predstave i najnovije filmske naslove domaće, ili produkcije sličnog govornog područja, ali i svjetske hitove. Apostrofiraće se i projekti za djecu i mlade, sa ciljem da se tim populacijama ponude sadržaji koji priliče njihovoj percepciji i senzibilitetu.

S. Marojević

CNP obilježilo jubilej – dvadeset godina rada u novoj zgradi

Program u slavu datuma za pamćenje

Povodom proslave obilježavanja jednog od najznačajnijih datuma u istoriji **Crnogorskog narodnog pozorišta** 20 godina od početka njegovog rada u novoj zgradi, nastaloj na temeljima objekta koji je u novembru 1989. godine u požaru potpuno izgorio, realizovan je krajem maja i početkom juna višednevni svečarski program. Otvoren je premijerom dokumenno - igranog filma „Ad

direktor fotografije i montažer, **Aleksandar Brajović**, snimatelj i dizajner zvuka.

U čast jubileja premijerno je na Velikoj sceni izvedena predstava „**Samoubice**“, u režiji **Veljka Mićunovića**, koji je odradio scenografiju i izbor muzike. Adaptaciju djela **Nikolaja Erdmana**, uradili su: **Žanina Mirčevska**, **Slobodan Obradović** i reditelj, dok dramaturgiju potpisuje **Slobodan**

Dvadeset godina CNP u novoj zgradi

honorem“, prve filmske produkcije nacionalnog teatra, čiji scenario i režiju potpisuje **Goran Bulajić**. Tim filmskim naslovom nacionalni teatar je uvijekvečio najznačajnije događaje iz svoje istorije od 1953. godine do danas. Akteri priče su studenti glume **Vanja Jovičević** i **Marko Todorović**. U autorskoj ekipi filma, pored reditelja i glumaca, su **Srdan Pavičević**, producent, **Željko Bracanović**,

Obradović. Kostimi su djelo **Jelene Stokuće**, a za scenski pokret je bila zadužena **Nada Vukčević**, dok je izvršna producentkinja **Nela Otašević**. Uloge tumače članovi glumačkog ansambla CNP-a: **Mišo Obradović**, **Ana Vučković**, **Ana Vujošević**, **Dejan Ivanić**, **Srdan Grahovac**, **Vanja Jovičević**, **Zoran Vujović**, **Dušan Kovačević** i **Branimir Popović**.

Program je nastavljen muzičko-scenskim

projektom „Na dobrom glasu“, u kojem su crnogorski glumci izveli popularne pop, rok i džez melodije, uz pratnju revijalnog orkestra CNP-a, a pod dirigentskom palicom **Radovana Papovića**. Publika je bila u prilici da prvi put u istoriji Crnogorskog

lija **Milačić, Mirko Krivokapić i Filip Živković**.

Uz pozorišnu i muzičko-scensku produkciju, u press sali održana je i promocija edicije CNP-a „Nagrađene drame“. Ta edicija je ustanovljena 2011. godine, a okuplja savremene domaće dramske

Publika na obilježavanju jubileja

narodnog pozorišta uživa u izvanrednim muzičkim interpretacijama: **Mirka Vlahovića, Jelene Nenezić Rakočević, Vanje Jovičević, Ane Vujošević, Julije Milačić, Nade Vukčević, Dubravke Drakić, Smiljane Martinović, Jadranke Mamić, Željka Radunovića Caje, Sima Trebješanina, Marije Đurić, Slavka Kalezića, Branke Femić, Dejana Đonovića i Branimira Popovića**. Orkestraciju i aranžmane su uradili: **Radovan Papović, Vjera Nikolić i Vili Ferdinandi**, a scenografiju je potpisala **Ivanka Vana Prelević**. Reditelj ovog zanimljivog muzičko – scenskog djela je **Goran Bulajić**, dok je izvršna producentkinja **Jelena Milošević**.

Koncert je bio humanitarnog karaktera, a sav prihod od ulaznica doniran je Institutu za dječije bolesti Kliničko bolničkog centra Crne Gore. Poeziju su govoriti: **Aleksandar Gavranić, Ana Vujošević, Kristina Obradović, Zoran Vujović, Mirko Vlahović i Žana Gardašević Bulatović**, a plesne tačke su izveli: **Sanja Popović, Vanja Jovičević, Ju-**

pisce, odnosno njihove tekstove, nagrađene na konkursima Pozorišta, te *Bijenalu crnogorskog teatra*. Urednik edicije je **Goran Bulajić**, a pred čitaocima su se našle tri drame: „*Kalina proces*“ **Vaska Raičevića**, „*Šćeri moja...*“ **Maje Todorović** i „*Otvoren kraj*“ **Jovane Bojović**.

Na glavnoj sceni CNP-a predstavljene su uspješne produkcije nacionalnih teataru iz regiona. Izvedeni su komadi „*Sve se nekako preživi osim smrti*“, **Ljubice Ostojić**, u režiji **Dina Mustafića**, Narodnog pozorišta iz Sarajeva, „*Tri zime*“ **Tene Štivičić**, u režiji **Ivice Buljana**, Hrvatskog narodnog kazališta iz Zagreba, te „*Bizarno*“ **Željka Hubača**, u režiji **Snežane Trišić**, Narodnog pozorišta iz Beograda.

S. Marojević

Intervju: Zorana Kralj, direktorica Crnogorskog narodnog pozorišta Nacionalni multidisciplinarni dom

- „Crnogorsko narodno pozorište je širilo svoju misiju i djelatnost, pa je tako u posljednje dvije decenije postalo i multidisciplinarni dom“.
- „Osnivanjem Dokumentacionog centra 1998. godine i pokretanjem značajne izdavačke djelatnosti, CNP-o je preuzelo ulogu koju u zemljama u okruženju imaju pozorišni instituti i muzeji“.

Crnogorsko narodno pozorište je krajem maja, višednevnim programom, obilježilo značajan jubilej - dvadesetogodišnjicu otvaranja nove zgrade. Dan kada su otvorena vrata nove zgrade CNP-a (25. maj, 1997. godine) ostaće ubilježen u crnogorskoj teatrologiji kao prekretnica u pozorišnom životu na ovim prostorima, zbog čega je ovaj jubilej u nacionalnom teatru proslavljen u skladu sa značajem koji nosi. To je bio povod za razgovor sa **Zoranom Kralj**, direktoricom CNP-a, koja je za „Pozorište“ dala presjek, odnosno osvrt na uspješnu dvodecenijsku produkciju te ustanove. Uspjeh proizilazi iz činjenice da je ovo pozorište svojim radom obilježilo crnogorsko dramsko stvaralaštvo i umjetnost. Njegov habitus svrstava ga u prepoznatljiv teatar regiona i Evrope, što potvrđuju osvojene nagrade na prestižnim svjetskim festivalima.

„Otvaranje nove zgrade 25. maja 1997. godine označilo je period obnove našeg teatra i početak rada sa novim konceptom koji je podrazumijevao prije svega otvaranje CNP-a prema svijetu, regionalno povezivanje, otvorenost za značajne pozorišne umjetnike i profesionalce, uspostavljanje novih produkcionih modela, i ono što je najvažnije - repertoar u skladu sa najvišim estetskim kriterijumima koji je kreirao i neku novu, ozbiljnu pozorišnu publiku. Sa svojim predstavama CNP je učestvovalo na najvažnijim teatarskim festivalima i osvajalo najprestižnije nagrade. Sve ovo pozicioniralo je naš nacionalni teatar ne samo kao najznačajnije pozorište u Crnoj Gori, već i kao središte kulturnih i umjetničkih dešavanja u Crnoj Gori, ali i kao ozbiljno, savremeno i prepoznatljivo pozorište na regionalnoj pozorišnoj mapi“.

Najteži period u radu CNP-a bio je nakon požara koji je uništio zgradu nacionalnog teatra, cijenjeni direktorica Kralj.

„Pozorište je uvijek dijelilo sudbinu države i društva u kojem djeluje, pa su tako sve društvene mijene, osjetljivi pa i dramatični, krizni momenti, u svakom smislu, nalazili svoj odraz u scenskom

izrazu CNP-a.

U bogatoj istoriji našeg nacionalnog teatra, od 1953. godine pa do danas, bilo je uspona i padova, savladavanja raznoraznih problema, ali sigurno da je jedan od najtežih perioda nastao nakon požara 1989. godine, kada je uništena zgrada

Zorana Kralj: „Nova sezona biće podjednako intenzivna i programski bogata“

CNP-a, nakon čega je uslijedila borba da se bez sopstvenog prostora i kuće, ipak održi kontinuitet pozorišnog života“.

Saradnja CNP-a sa drugim teatrima u zemlji i regionu je jedan od prioriteta u radu CNP-a.

„S obzirom da crnogorsku pozorišnu scenu čini tek nekoliko teataru i institucija koje se bave pozorišnom produkcijom, u manjem ili većem obimu, sasvim je prirodno da međusobno saradujemo pa i više od toga. Kao kuća koja ipak ima najozbiljnije resurse (finansijske, tehničke, kadrovske) CNP uvijek daje podršku drugim pozorištima u Crnoj Gori, ili nezavisnim teatarskim

organizacijama i festivalima. Nešto što je konstanta u našem radu svih prethodnih godina, a tako je i sada, jeste težnja da CNP izađe u što većoj mjeri iz svog matičnog prostora, i da svoje predstave pokaže i publici na sjeveru i na jugu, u svim gradovima, na kompletnom prostoru Crne Gore.

mo i gostovanja narodnih pozorišta iz regiona. Na Velikoj sceni CNP-a, od 31. maja do 7. juna gostovali su: Narodno pozorište iz Sarajeva, Hrvatsko narodno kazalište iz Zagreba, Narodno pozorište iz Beograda i Makedonski narodni teatar iz Skoplja. Slijedeći svoju misiju i koncept otvorenosti i

povezivanja sa regionalnom teatarskom scenom, CNP i kroz ova gostovanja nastoji da intenzivira razmjenu i saradnju, ali i da omogući ovdašnjoj publici uvid u savremenu teatarsku regionalnu produkciju. Važno je naglasiti i namjeru da pomenuta gostovanja prerastu u festival narodnih pozorišta“.

Repertoar CNP-a, pored pozorišne produkcije redovno publici pruža i druge multimedijalne sadržaje koje su kompatibilni dramskoj umjetnosti, što dodatno doprinosi kvalitetu pozorišnih sezona. Tu su i prateće djelatnosti,

poput izdavačke, bez koje se savremeni teatar ne može ni zamisliti.....

„Da, upravo je to jedna od važnih dimenzija djelovanja CNP-a koje je na sebe preuzelo ne samo ulogu vodećeg pozorišnog producenta u zemlji, već i institucije koja je veliki podržavalac muzičke, filmske, likovne umjetnosti. Svoju misiju i djelatnost CNP je stalno širilo, pa je tako u posljednje dvije decenije postalo i multidisciplinarni dom odnosno mjesto gdje se pored pozorišnih, dešavaju i najznačajniji umjetnički događaji iz drugih vidova umjetničkog izražavanja.

Osnivanjem Dokumentacionog centra 1998. godine i pokretanjem značajne izdavačke djelatnosti, CNP je preuzelo ulogu koju u zemljama u okruženju imaju pozorišni instituti i muzeji“.

U pozorišnoj sezoni 2016/2017, CNP je insceniralo nekoliko dramska naslova, koji su žanrovski raznovrsni i govore da je „pozorište život“, odnosno da je to umjetnost koja nas se i te kako „tiče i dotiče“.....

„Sezona 2016/17 koja je na izmaku, bila je zaista intenzivna i bogata. Povećali smo ne samo

U CNP sve je spremno za novu sezonu

Na žalost, uslovljeni smo ograničenim prostornim kapacitetima odnosno nedostatkom scenskih prostora ili neuslovnim scenama, naročito u gradovima na sjeveru zemlje koje mogu da podrže tek nekoliko produkcija CNP-a. Gdje god to uslovi dozvoljavaju gostujemo sa našim predstavama, pa je tako CNP često i u: Cetinju, Nikšiću, Tivtu, Kotoru, Budvi, Herceg Novom, povremeno i u Bijelom Polju, Kolašinu, Pljevljima...

U prošloj sezoni napravili smo korak više pa smo tako ušli u zajedničke, odnosno koprodukcijske projekte sa Gradskim pozorištem iz Podgorice, Kotorskim festivalom pozorišta za djecu, FIAT-om, a prva predstava u narednoj sezoni biće koprodukcija sa Kraljevskim pozorištem Zetski dom.

Što se tiče saradnje sa regionalnim teatri-ma, trudimo se da je održimo ali i da osnažimo veze sa regionalnim teatarskim scenama, kroz razmjenjene predstava, gostovanja, naravno i učesćem na najvažnijim pozorišnim festivalima. Upravo sa tom namjerom potrudili smo se da u sklopu obilježavanja jubileja - 20 godina od otvaranja novog zdanja CNP-a, pored brojnih programa, priredi-

broj premijera već i broj programa koji se realizuju u okviru mjesečnih repertoara, a po prvi put se paralelno odvijaju programi na Velikoj i sceni Studio. Pored devet premijera u ovoj sezoni, zaživjela

reditelja koji je svojim predstavama obilježio jedan značajan period u CNP-u. Odmah nakon premijere tog projekta, biće održano Bijenale crnogorskog teatra - jedini nacionalni pozorišni festival čiji je

Detalj iz Šekspirove „Bure“

su i dva nova programska segmenta – Scena akademija, te prostor za najbolje radove koji nastaju na tri umjetničke akademije na Cetinju i Dječija scena čiji sadržaj za sada čine dvije predstave namijenjeni djeci i mladima. Da je repertoar živ, raznovrstan, aktuelan ali i komunikativan, potvrđuje interesovanje publike i pune sale svake večeri“.

Nova pozorišna sezona u CNP-u donijeće i nove, ambiciozne projekte u produkcijskom i tehničko – scenskom smislu.

„Sezonu ćemo završiti gostovanjima narodnih pozorišta iz regiona na našoj sceni i gostovanjem ansambla predstave „Šćeri moja“, Maje Todorović, u režiji Ane Vukotić, u zagrebačkom HNK-u, gdje ćemo se tamošnjoj publici predstaviti nakon 15 godina.

Nova sezona biće podjednako intenzivna i programski bogata. Početkom oktobra premijerno će biti izvedena predstava 'Ženidba', Nikolaja Vasiljeviča Gogolja, u režiji Egona Savina,

izvršni producent CNP-e. U novembru slijedi rad na predstavi 'Majka hrabrost', Bertolta Brehta, u režiji Igora Vuka Torbice, čiju premijeru planiramo u drugoj polovini decembra. Pokušaćemo da do kraja godine izađemo i sa novom predstavom za djecu koja će obogatiti sadržaj novoustanovljene Dječije scene u CNP-u. Takođe očekujemo i rekonstrukciju Scene studio, na kojoj će, u novom ruhu, sa savremenom scenskom tehnikom i proširenim kapacitetima, repertoar početi da se realizuje krajem ove ili početkom sledeće godine“.

S. Marojević

Kraljevsko pozorište „Zetski dom“ - sedam premijera do kraja godine Nova sezona kreće MIT festivalom

- *Planovi za novu sezonu u Kraljevskom pozorištu „Zetski dom“ su veoma ambiciozni, jer će tokom 2017 / 2018 biti inscenirano sedam novih dramskih naslova.*
- *Novo izdanje MIT festivala zakazano je drugu polovinu septembra. Na Festivalu će biti prikazano deset predstava i tri koncerta. Početak „MIT 2017“ obilježiće premijerno izvođenje predstave „Noć“, koju će po tekstu crnogorskog pisca Aleksandra Radunovića, režirati Andrej Cvetanovski.*

U Kraljevskom pozorištu „Zetski dom“ uspješno je završena pozorišna sezona 2016 / 2017, tokom koje su premijerno izvedeni komadi: „**Medeja - semioklazam**“, „**Najokrutniji čovjek**“, „**Kapital - djeca**“ i „**Dokle pogled seže**“ - predstava koja je obilježila produkciju „Zetskog doma“ u ovoj godini. Taj komad je režirao jedan od vodećih evropskih

odlične kritike poslije prvog gostovanja cetinjskog Pozorišta na sceni Zagrebačkog kazališta mladih. Ansambl predstave imao je i zapažene nastupe u: Ljubljani, na „Pozorišnom maratonu“ u Somboru, potom na scenama Subotice i Dezirea, do Italije, gdje je predstava zavrijedila odličnu kritiku u dnevnom listu „Korriere del sera“.

Sa probe Gogoljeve „Ženidbe“

reditelja **Arpad Šiling**. Izvođenje predstave „Dokle pogled seže“ na matičnoj sceni ispunjavalo je gledalište do posljednjeg mjesta i uvijek se tražila karta više. Na turnejama, u kojima su upisana gostovanja na najboljim pozorišnim smotrama, ona je zavrijedila iskrene reakcije, aplauze i toliko oduševljenih riječi publike i umjetničke javnosti upućenih, prije svih, glumačkom ansamblu koji čine: **Varja Đukić**, **Srdan Grahovac**, **Dejan Đonović**, **Dušan Kovačević**, **Zoran Vujović**, **Nada Vukčević**, **Aleksandar Gavranić** i **Jelena Simić**. U Zagrebu je ta predstava odigrana dva puta, a glumac **Dušan Kovačević**, na Danima satire Fadila Hadžića u koji je održan u glavnom gradu Hrvatske, dobio je nagradu za ulogu u tom komadu. Predstava „Dokle pogled seže“ selektovana je za taj ugledni Festival satiričnog teatra u regionu, nakon što je dobila

„Zetski dom“ sa ovom predstavom nastavlja turneju i tokom ljeta i pozorišne pauze. Slijede gostovanja u Bitolju, a u avgustu će „Dokle pogled seže“ igrati na scenama „Grad teatra“ u Budvi i „Barskog ljetopisa“. Kraljevsko pozorište „Zetski dom“ i „Barski ljetopis“ u julu pripremaju premijeru „**Orkanskih visova**“, u režiji **Dore Ruždjak Podolski**.

Planovi za novu sezonu u Kraljevskom pozorištu „Zetski dom“ su veoma ambiciozni, jer će tokom 2017 / 2018 biti inscenirano sedam dramskih naslova. Dakle, u septembru kreće još jedna uzbudljiva sezona, koja će zavjesu podići nešto ranije, a razlog je novo izdanje **MIT festivala**. Taj Festival će početi u drugoj polovini septembra i trajće dvije sedmice, a na njegovom programu je deset predstava i tri koncerta. Početak „MIT-a 2017“, obilježiće premijerno izvođenje predstave „**Noć**“ (14. septembra), po tekstu crnogorskog pisca **Aleksandra Radunovića**. Tekst sjajnog domaćeg autora (izabran u internacionalnoj konkurenciji na temu „Tradicija ni(je) važna“), režiraće makedonski reditelj **Andrej Cvetanovski**. Nakon „Noći“, na MIT-u će publika imati priliku da vidi predstave koje su obilježile godinu za nama u regionu. Predstava „**Trudna priča**“, Teatra

„Komedija“ iz Skoplja, u režiji crnogorske rediteljke **Lidije Dedović**, selektovana je za Festival. Taj komad je nedavno u Makedoniji proglašen najboljom predstavom u cjelini na nacionalnom izboru koji predstavlja presjek najboljih teatarskih ostvarenja, osvojivši uz ovo priznanje, nagrade u još četiri kategorije. Takođe, na „MIT-u 2017“ biće izveden komad „**Gogoland**“, Narodnog pozorišta Sombor, u režiji istaknutog reditelja **Andraša Urbana**, kao i „**Jesenja sonata**“, koprodukcija Ateljea 212 i Grad teatra, u režiji Jagoša Markovića,

U Kraljevskom pozorištu „Zetski dom“ ovih dana počele su probe za predstavu „**Ženidba**“, po tekstu **Nikolaja Vasiljeviča Gogolja**, a u režiji **Egona Savina**. **Stela Mišković**, osim za jezičku obradu zadužena i za dramaturgiju ovog komada.

Premijerna izvođenja tog zvučnog naslova velikog ruskog realiste, koji je u svojim djelima pokazivao duboko razumijevanje i poštovanje za ljude, mentalitet, istoriju i kulturu Ukrajine i Rusije, održaće se 3.oktobra u Crnogorskom narodnom pozorištu, a sutradan (4.oktobra) u Kraljevskom pozorištu Zetski dom na Cetinju.

Ansambl ove predstave čine glumci: **Nada Vukčević**, **Aleksandar Gavranić**, **Srđan Grahovac**, **Varja Đukić**, **Nikola Perišić**, **Dejan Ivanić**, **Goran Vujović**, **Gojko Burzanović**, **Olja Vuković**, **Radmila Božović** i **Stevan Radusinović**. Predstava se radi u koprodukciji Kraljevskog pozorišta Zetski dom i Crnogorskog narodnog pozorišta.

kao i predstava „**Velika bilježnica**“, Zagrebačkog kazališta mladih, **Edvina Liverića**. Sarajevo će biti prisutno sa dvije angažovane predstave: „**Kokoš**“, u režiji **Selme Spahić** i „**What is Europe**“, u režiji **Andraša Urbana**. Iz „Naroden Teatra“ Bitola na MIT stižu dvije predstave: „**Ladalo**“, u režiji **Blagoja Micevskog** i „**Otelo**“, u režiji **Diega de Bree**. Evropski teatar će biti zastupljen kroz izvedbu italijansko-belgijske koprodukcije „**Antigona**“, u režiji **Sandra Mabellinija**.

Muzički dio „MIT festivala 2017“ biće takođe uzbudljiv. Obilježiće ga koncerti: **Crnogorskog simfonijskog orkestra**, pod maestralnom dirigentskom palicom **Grigorija Kraskova** i solističkim nastupom violiniste **Stefana**

Milenkovića, gitarskog dua **Bulatović – Nikčević** i makedonskog umjetnika **Vlatka Stefanovskog**.

Tokom trajanja Festivala, za publiku će biti obježbijeden besplatan prevoz iz Podgorice do „Stanice pozorište“ - Kraljevsko pozorište „Zetski dom“.

Planirana su izvođenja predstava : „**Leptir**“, u režiji **Andraša Urbana** i „**Dokle pogled seže**“, koja će imati još jedno igranje u Ljubljani, nakon čega slijedi sarajevski MESS i gostovanje u Budimpešti.

Nakon MIT festivala nova pozorišna sezona će biti nastavljena premijerom Gogoljeve „**Ženidbe**“ u režiji **Egona Savina**, u koprodukciji sa Crnogorskim narodnim pozorištem. Niz premijera u Zetskom domu produžava se potom izvedbom komada „**Sin**“, u režiji crnogorskog reditelja **Mirka Radonjića**, po tekstu **Mirjane Medojević**, dok će kraj godine u „Zetskom domu“ obilježiti rad španske i evropske kulturne institucije Fure dels Baus, koja će nakon konceptualne priče o Jeleni Savojskoj na prethodnom MIT-u, ovoga puta zaokružiti svoju cjelinu o crnogorskoj princezi. U drugom dijelu sezone, Kraljevsko pozorište „Zetski dom“ najavljuje povratak **Arpada Šilinga** u ovaj teatar, reditelja koji je sa komadom „Dokle pogled seže“ učinio mnogo za internacionalni prodor crnogorskog dramskog stvaralaštva. On će u aprilu naredne godine na scenu postaviti novi komad. U maju će uslijediti još jedna premijera radnog naslova „**Tri sestre, Čehov, danas**“, reditelja **Blagoja Micevskog**.

Nova sezona, koja u septembru počinje MIT festivalom, a koji je već postao prepoznatljiv kao i sedam premijera do kraja ove godine, donijeće zasigurno, opet prepoznatljivu, stvaralačku energiju koju „Zetski dom“ ima, uz još jedan prepoznatljiv osjećaj onih koji dolaze u najstarije crnogorsko pozorište. To je osjećaj zajedništva i nove, kreativne porodice. Zato u novu pozorišnoj sezonu „Zetski dom“ ide sa sloganom:

„Zajedno u Zetski dom - stanicu pozorište!“

Jelena Marković Čadenović

Gradsko pozorište iz Podgorice - četiri premijere i dokumentarni film Produkcija širokog dramskog raspona

- *Gradsko pozorište svrstava se u rijetku grupu teatarara koji imaju snage i umjetničkog potencijala da programski djeluje u različitom dijapazonu estetskih okvira.*
- *Za najnoviju produkciju Gradskog pozorišta posebno je važan uspjeh predstave „Čuvari tvog poštenja“, koja je nedavno na XX izdanju Teatar festa „Petar Kočić“ u Banjaluci, osvojila dva Gran prix-a: za najbolju predstavu i nagradu za najbolju režiju.*

Gradsko pozorište iz Podgorice „širokim rasponom dramskog izražavanja svrstava se u rijetku grupu teatarara koji imaju snage i umjetničkog potencijala da programski djeluje u različitom dijapazonu estetskih okvira“. Nastojanje te pozorišne kuće da predstavi brojne „pozorišne forme, tehnike i žanrove“ i to za tri scene (Dramsku i Lutkarsku scenu za djecu i Večernju scenu), predstavlja pose-

Uvjereni da neće dugo čekati na završetak započetih radova na svojoj zgradi, Gradsko pozorište je minule sezone radilo projekte, koji su pored umjetničkih potencijala i prepoznatljivih izraza sopstvenog ansambla, uključili i angažman umjetnika iz drugih pozorišta i poznatih centara savremenog teatra, a sve sa ciljem doticanja „crvene niti“ Stanislavskog, kojoj ova producentska kuća u kontinuitetu teži.

„Čuvari tvog poštenja“ - najbolja predstava Teatar festa „Petar Kočić“

Repertoar Gradskog pozorišta, pored predstava iz sopstvene produkcije, bogaćen je i komadima drugih teatra iz zemlje i okruženja, sa kojima je ova kuća uspostavila čvrstu saradnju. Sezona ne bi, svakako, bila uspješna bez igranja predstava van matične scene. Posebno ne, bez festivalskih nastupa u regionu i na njima osvojenih prestižnih esnafskih nagrada.

Od svih nastupa van matične scene posebno se izdvaja uspješno učešće predstave „Kod Nojeve barke u osam“, u režiji Roberta Waltla, na Internacionalnom teatarskom festivalu „Valise“ („U

koferu“) u Lomži, potom i zapaženo gostovanje u teatru „Guliver“ u Varšavi u prvim danima juna. Tim izvedbama Gradsko pozorište je na najbolji način najavilo ljetnja dešavanja u svojoj produkciji, jer će u naredna tri mjeseca, najnovije naslove vidjeti publika na brojnim festivalima u zemlji i regionu.

U okviru „Podgoričkog kulturnog ljeta“, ansambl Gradskog pozorišta tokom juna izvešće tri predstave. U sali „Dodest“, 10. juna, igran je lutkarsko-dramski komad „Romeo i Julija“, koji je po Šekspirovom djelu režirala Emilija Mrdaković. Na istoj sceni, 17. juna izvedena je predstava „Kod Nojeve barke u osam“, a dan kasnije u Velikoj sali KIC-a „Budo Tomović“, publika je odgledala naslov sa Dramske scene za mlade „Mi djeca sa stanice

ban kvalitet njegovog rada. Takvim producentskim opredjeljenjem, Gradsko pozorište vidno obogaćuje crnogorsku dramsku umjetnost na kojoj ostavlja trajan pečat. Svojim radom značajno doprinosi i razvoju ukupnog teatarskog i kulturnog ambijenta Crne Gore. Opredjeljenje za tu vrstu teatarskog generisanja, Gradsko pozorište je potvrdilo i u sezoni 2016 / 2017, u kojoj je produciralo četiri nove predstave : „Kod Nojeve barke u 8“, „Čuvari tvog poštenja“, „Romeo i Julija“ i „Mi djeca sa stanice ZOO“, kao i dokumentarni film „Na putu do kuće“.

Uspjeh je tim prije veći ako se zna da Gradsko pozorište i pored šestoipodecenijske tradicije još uvijek „nema svoj hram“, već je nažalost još uvijek „vjeran podstanar“ KIC-u „Budo Tomović“.

ZOO”, koju je režirala Ana Vukotić.

Festivalski pohodi u julu počinju učešćem predstave sa Večernje scene „Čuvari tvog poštenja“, Borisa Liješevića, na Ambijentalnom pozorišnom festivalu „Novi Tvrđava teatar“ u Čortanovcima (4. jul). Ovu manifestaciju organizuju osnivači „Tvrđava teatra“, festivala koji je pod tim imenom imao nekoliko izuzetno uspješnih izdanja u Smederevu. Na XXV Kotorском festivalu pozorišta za djecu, Gradsko pozorište predstavice se sa četiri naslova.

U takmičarskoj selekciji 6. jula biće izvedena predstava „Romeo i Julija“, Emilije Mrdaković, a sljedećeg dana „Mi djeca sa stanice Zoo“, u režiji Ana Vukotić. U pratećem segmentu festivala, 8. jula biće igran koprodukcijski projekat sa Kotorским festivalom pozorišta za djecu „Kinez“, koji je režirala Anja Suša, a 11. jula „Kod Nojeve barke u osam“.

U avgustu Gradsko pozorište učestvovalaće na festivalima sa internacionalnim predznakom u:

Budvi, Tivtu i Ljubljani. Na XXXI izdanju Budva Grad teatra 8. avgusta biće igran autorski projekat Borisa Liješevića „Čuvari tvog poštenja“, dok će za najmlađu publiku tog Festivala, 10. avgusta igrati „Bajku o ribaru i ribici“, u režiji Evgeny Ibragimova. „Čuvari tvog poštenja“ festivalski put nastavlja, potom u Tivtu, gdje će se 22. avgusta predstaviti u okviru XII izdanja Festivala mediteranskog teatra „Purgatorije“.

Gradsko pozorište iz Podgorice ljetnje festivalske pohode zaokružuje 27. avgusta učešćem predstave „Kod Nojeve barke u osam“ na XIX Internacionalnom pozorišnom festivalu „Mini poletje 2017“ u Ljubljani. Ovaj festival u organizaciji MINI Teatra je međunarodna ljetnja manifestacija lutaka i pozorišta. Održava se od 1999. godine u Ljubljani svake nedjelje od početka do kraja ljeta. Vremenom taj Festival je stekao veliki međunarodni ugled, uz pozitivne kritike od stručne javnosti i izuzetno veliki broj gledalaca svih uzrasta. Različiti jezici, različite tehnike i raznorodni pristup umjetnosti postavili su

međunarodni festival „Mini poletje“ među događaje koji doprinose bogatijem kulturnom pejzažu i Ljubljane i Slovenije.

Za produkciju Gradskog pozorišta posebno je važan uspjeh predstave „Čuvari tvog poštenja“, koja je nedavno na XX izdanju Teatar festa „Petar Kočić“ u Banjaluci, osvojila dva Gran prix-a: za najbolju predstavu i nagradu za najbolju režiju. Tako je ovaj autorski projekat Borisa Liješevića, nastao u kreativnoj sinergiji sa glumačkim ansamblom

„Mi djeca sa stanice ZOO“ sa Scene za mlade

Gradskog pozorišta, proglašen apsolutnim pobjednikom tog Festivala, koji je ove godine u takmičarskoj selekciji okupio šest predstava u produkciji teatarskih kuća iz Hrvatske, Crne Gore, Srbije, Makedonije i Republike Srpske. Pored „Čuvara tvog poštenja“, u konkurenciji za nagrade bile su i predstave: „Trudna priča“, u režiji Lidije Dedović (Teatar Komediya Skoplje), „Jesenja sonata“, u režiji Jagoša Markovića (Atelje 212/ Grad teatar Budva), „Pluća“, u režiji Aide Bukvić (Exit teatar/Gradsko kazalište Sisak), „Novo doba“, u režiji Dina Mustafića (Bitef teatar Beograd/ Arthub Sarajevo) i „Moje dete“, u režiji Ane Đorđević (Beogradsko dramsko pozorište).

S. Marojević

Jubilarni – XXX Međunarodni festival „Barski ljetopis“ Duh zajedništva - nova koncepcija Festivala

- Festival će trajati 66 dana, tokom kojih će biti realizovano oko 120 programa najviših umjetničkih standarda.
- Festivali program podijeljen je u dva segmenta - Večernju scenu i Prateći program

Međunarodni Festival „Barski ljetopis“ ove godine (od 16. juna do 20. avgusta) slavi važni jubilej - trideset godina postojanja. U čast toga, Opština Bar i tamošnji Kulturni centar, kao organizatori, odlučili su da ovu prepoznatljivu i važnu, ne samo u crnogorskim, već i u regionalnim okvirima, kulturnu manifestaciju osvježe i učine konkurentnom sličnim događajima u zemlji i regionu. U tom cilju smišljena je nova koncepcijska politika ovog Festivala, koja nije usmjerena samo na Barane i njihove turiste, već i na širu publiku, sa ciljem da se umjetnost i kultura približi svima, odnosno da se njome podstakne duh zajedništva, što je i glavni moto ove kulturne smotre na barskoj rivijeri. **Ksenija Popo-**

vić - (60 programa „A produkcije“, 13 predstava na Večernjoj sceni, 18 koncerata klasične i džez muzike, 20 književnih večeri, devet izložbi i oko 60 pratećih programa: 16 dječijih i omladinskih predstava, osam radionica lutkarstva, osam plažnih radionica vajarstva u pijesku, 16 plažnih likovnih radionica različitih sadržaja i radionica mozaika, osam javnih čitanja poezije sa poznatim Baranima, radionica maski, četiri nastupa uličnog teatra sa maskama; plažne biblioteke na tri lokacije istovremeno...).

Program Festivala je osmislio selektorski tim u sastavu: **Maja Mrđenović** (dramski program), **Vladimir Domazetović** (muzički program), **Milun Lutovac** (likovni program), **Mila Čordašević** (književni program) i **Vesna Vujošević Labović** (urednica i producentkinja Pratećeg programa). Program je podijeljen na dva samostalna segmenta - **Večernju scenu i Prateći program**. Oni su odvojeni i fizički i konceptualno. U oba segmenta programa „Ljetopisa“ ravnomjerno su raspoređeni pozorišni, muzički, književni i likovni sadržaji.

Sa otvaranja Festivala

vić, direktorica „Ljetopisa“, u izjavi za crnogorski dnevnik „Pobjeda“, istakla je značaj promocije kulture i vrijednih umjetničkih sadržaja Bara, koji izviru iz njegovog viševjekovnog trajanja i koje publika iz zemlje i inostranstva uvijek rado prihvata. Ideja je da atraktivnim programima, bez posebnog slogana „brojnoj publici ponudimo kvalitetan i raznovrstan umjetnički izraz, čime bi se njihov boravak u gradu učinio sadržajnijim, a koji bi doprinio njegovom daljem ekonomskom razvoju, posebno u kontekstu produženja turističke sezone“, poručila je Popović. Festival će trajati 66 dana, tokom kojih će se realizovati oko 120 programa najviših umjetničkih standar-

da - (60 programa „A produkcije“, 13 predstava na Večernjoj sceni, 18 koncerata klasične i džez muzike, 20 književnih večeri, devet izložbi i oko 60 pratećih programa: 16 dječijih i omladinskih predstava, osam radionica lutkarstva, osam plažnih radionica vajarstva u pijesku, 16 plažnih likovnih radionica različitih sadržaja i radionica mozaika, osam javnih čitanja poezije sa poznatim Baranima, radionica maski, četiri nastupa uličnog teatra sa maskama; plažne biblioteke na tri lokacije istovremeno...).

Večernja scena osvrće se na afirmisane umjetnike unutar tradicionalnih umjetničkih pravaca. Prateći program ima za cilj da afirmiše alternativne nove umjetnike, amatere i manje formalne umjetničke izraze. Tema o kojoj se često govori u kulturnim krugovima je da današnja „visoka“ umjetnost slabo komunicira sa publikom. Stoga, Prateći program ima za cilj da vrati umjetnost među ljude kroz laganije i prijemčivije sadržaje, koji će se odvijati na mjestima odvojenim od onih rezervisanih za Večernju scenu.

Koncept Večernje scene će pružiti maksimalnu promociju istaknutih barskih i crnogorskih kulturnih stvaralaca, koji se izražavaju unutar tradicionalnih umjetničkih pravaca, s posebnim akcentom

na multikulturalnost i multikonfesionalnost Crne Gore, čiji je Bar istaknuti i potvrđeni primjer. No, u okviru te scene, ovogodišnji „Ljetopis“ okupiće i najbolje stvaraoce i njihova djela iz regiona i inostranstva. Publika će imati priliku da na jednom mjestu odgleda 14 predstava, od kojih su devet produkcija profesionalnih i renomiranih pozorišnih subjekata iz regiona, tri predstave profesionalnih i afirmisanih

pozorišta i festivala iz Crne Gore, novu i prošlogodišnju produkciju „Barskog ljetopisa“. Od ove godine pozorišni program je takmičarskog karaktera, pa će stručni žiri (**Jelena Milošević** – dramska spisateljica, **Branko Ilić** – glumac i **Danilo Marunović** – reditelj), dodijeliti festivalske nagrade za najbolju predstavu, najbolju žensku i najbolju mušku ulogu. Po pažljivom odabiru selektorke **Maje Mrdenović**, teatrološkinje i pozorišne kritičarke, pozorišna publika će pored te tri predstave odgledati komade koji će se takmičiti za prestižne festivalske nagrade: „*Novo doba*“ (Bitef teatar i ArtHub), „*Pijani*“ (Atelje 212), „*Edeš Ana*“ (Narodno pozorište Subotica), „*Lolita*“ (Madlenianum), „*What is Europe?*“ (MESS), „*Pokojnik dolazi po svoju dragu*“ (Prešernovo gledalište Kranj, Mestno gledalište Ptuj), „*Ko rukom odneseno*“ (ITD), „*Istrajnost*“ (Le Studio, Puls teatar), „*Čuvari tvog poštenja*“ (Gradsko pozorište Podgorica), „*Dokle pogled seže*“ (Kraljevsko pozorište Zetski dom) i „*Penelopijada*“ (Centar za kulturu Tivat). Van konkurencije biće izvedene tri predstave, dvije iz produkcije domaćina: premijerni projekat „*Orkanski visovi*“, prošlogodišnji veoma zapaženi dramski naslov „*Sveti i prokleti*“, kao i predstava „*U agoniji*“, *Beo Arta*, koja ima status „specijalnog gosta“.

„Izbor od jedanaest izuzetno kvalitetnih

predstava takmičarskog dijela pozorišnog programa Festivala napravljen je uz rukovođenje kriterijumima njihove umjetničke relevantnosti i scenskog kvaliteta, uz uzimanje u obzir zadatog okvira programskog koncepta pozorišnog segmenta manifestacije u cjelini. Taj koncept, koji uključuje i određeni broj produkcija iz regiona i iz Crne Gore, sačinjen je sa težnjom da bude postojan, analitički postavljen, kvalitetan, zanimljiv, a finansijski racionalan i održiv, pa je akcenat stavljen na produkciono skromnije predstave. Takođe, koncept pozorišnog programa Festivala uključuje težnju ka komunikativnosti i prijemčivosti predstava, tretiranjem realnih interesa svoje publike kroz ozbiljne i estetski vrijedne umjetničke projekte. Pored toga, na izbor uticale su i specifičnosti ambijentalne scene u Starom Baru, kako u smislu izazovnog pokušaja umjetničke konceptualizacije ovog jedinstvenog prostora, tako i u pogledu produkciono-tehničkih zadataki.

Bilo da je riječ o izvedbama koje su užareno savremene u tretiranju aktuelnih procesa bolnih društvenih tranzicija, evropske i svjetske krize, ili o sveltremeno savremenim produkcijama koje predstavljaju univerzalno vrijedne analize ljudske prirode i društvenih odnosa, sve predstave donose živo, markantno, bitno pozorište: iskrenost da se nešto pozorišno posreduje, koja podaruje stvaralački i komunikacioni zamah. Značajno je pomenuti i da ova selekcija u Crnu Goru dovodi neka pozorišta i inspirativne, značajne stvaraoce koje domaća publika do sada nije bila u prilici da vidi, ili je to bila vrlo rijetko“, napisala je Mrdenović, obrazlažući svoju selekciju.

„Ljetopis“ je počeo 16. juna na simboličan način - defileom više stotina učesnika, organizatora, građana i gostije Bara, čija se povorka pod nazivom „od Tri kule“, kretala ulicom Vladimira Rolovića do platoa Dvorca Kralja Nikole I, gdje je svečanim programom Festival proglašen otvorenim. Na toj lokaciji dva i po mjeseca kasnije, 20. avgusta biće spuštena zastava jubilarnog XXX „Barskog ljetopisa“.

Marija Drašković

„Orkanski visovi“ premijerno na „Barskom ljetopisu“ Bronte prvi put na crnogorskoj i balkanskoj sceni

- „Scena u Starom Baru je izuzetna. Jedna od najljepših ambijentalnih scena na ovim prostorima. Uzbudena sam što ću režirati Orkanske visove u toj nepatvorenoj ljepoti, ljepoti samoj, na mjestu susreta nekoliko kultura i civilizacija koje su upravo i odredile ovo mjesto i učinile ga tako posebnim“.
- „Vrlo je važan faktor razmjena iskustava, kako profesionalnih, tako i životnih. Važna je odrednica za umjetnički rast i napredovanje“ (Dora Ruždjak Podolski).

U okviru Večernje scene jubilarnog XXX „Barskog ljetopisa“, 20. jula premijerno će biti izvedena predstava „Orkanski visovi“, nakon čega su planirana tri reprizna igranja 21. 22. i 23. jula.

lo Jelene Tomašević, kostimi Line Leković, dok muziku potpisuje Slobodanka Bobana Dabović. Pored Pejovića u glavnoj ulozi, u predstavi igraju: Ana Vučković (Keti), Katarina Krek (Neli), Dejan Ivanić (Hindli), Branka Stanić (Frensis), Emir Čatović (Edgar), Jelena Simić (Izabela) i Simo Trebješanin (Ernšo). Scenografiju je uradila Jelena Tomašević, a kostime Lina Leković, dok muziku potpisuje Slobodanka Bobana Dabović.

„Barski ljetopis“ predstavu radi u koprodukciji sa Kraljevskim pozorištem „Zetski dom“.

To će biti prvi put da se ovaj klasik dramatizuje ne samo u Crnoj Gori, već na cijelom Balkanu. Tim Festivala, birajući ovaj naslov, je imao jasnu viziju da za svoju publiku napravi nešto što će biti osvježenje na crnogorskom pozorišnom repertoaru, a što će zadovoljiti najviše estetske i umjetničke standarde. Osim toga, ideja organizatora je da se u okviru produkcija ovakvog kalibra omogući saradnja velikih regionalnih rediteljskih imena i crnogorskih glumaca i pozorišnih djelatnika, kako bi se time na pravi način valorizovao prvenstveno naš kadar i pružila prilika za povezivanje i sticanje dodatnih iskustava. Dakle, kao i naslov Emili Bronte „Orkanski visovi“ i cjelokupna ekipa birana je veoma promišljeno.

Rediteljka Dora Ruždjak Podolski, iza koje je više od 70 dramskih, operetnih i opernih naslova, koji su njeno stvaralaštvo učinili cijenjenim u cijelom regionu, iskazala je veliko zadovoljstvo što ostvaruje, kako je rekla, prvi put saradnju sa crnogorskom ekipom, i to baš u okviru „Barskog ljetopisa“.

„Mi reditelji svojevrsni smo nomadi - od

„Orkanski visovi“ - remek djelo engleske i svetske književnosti na „Barskom ljetopisu“

Komad režira ostvarena hrvatska rediteljka Dora Ruždjak Podolski, po dramaturziji crnogorske dramaturkinje Stele Mišković, sa Milošem Pejovićem u ulozi Hitklifa, jednog od najpoznatijih junaka svjetske književnosti. Scenografija je dje-

prvih profesionalnih koraka upućeni smo na lutanje i samoću. Čak bih rekla da su te dvije karakteristike važan preduslov da bi se uopšte mogli baviti ovim poslom. U tom smislu, i ja se osjećam posebno privilegovanom što ću dati svoj doprinos

nizmi da bi se postalo i jednim i drugim. Koliko je svako od nas čovjek, a koliko čudovište. I kako se nosimo s tim, gotovo bih rekla svakodnevnim mijenama. O tome dramaturškinja Stela Mišković i ja želimo progovoriti u ovom kazališnom uprizorenju i trenutno nam je najveći

Scena u Starom Baru - autentični pozorišni ambijent

Barskom ljetopisu. Scena u Starom Baru izuzetna je, jedna od najljepših ambijentalnih scena na ovim prostorima zasigurno. Uzbudena sam što ću režirati Orkanske visove u toj nepatvorenoj ljepoti, ljepoti samoj, na mjestu susreta nekoliko kultura i civilizacija, koje su upravo i odredile ovo mjesto i učinile ga tako posebnim. Pored toga, vrlo je važan faktor i razmjena iskustava, kako profesionalnih, tako i životnih, kao važnih odrednica za umjetnički rast i napredovanje. Sigurna sam (a tome svjedočim već i sad, za vrijeme priprema za ovu predstavu) da će mi crnogorski umjetnici pokazati neke nove puteve za koje nijesam ni znala da postoje, kao što se nadam da ću i ja njih moći nadahnuti“ uvjeren je Ruždjak Podolski.

„Na Orkanske visove se ponajčešće gleda kao na neki poludefinirani ljubić, barem na ovim prostorima. Izuzetno je hrabro od direktorice Ksenije Popović što je imala viziju postaviti ga u kazalištu. Brda i vrleti iznad Starog Bara te izoliranost scenskog prostora koji nalikuju utrobi svijeta, daju ovom uprizorenju dodatni kontekst i naglašavaju osnovnu temu djela - koja je granica između čovjeka i čudovišta, i koji su to meha-

izazov prevesti roman na esencijalan i pregnantan kazališni jezik“, kaže rediteljka.

„Crna Gora može se podičiti izvanrednim glumcima. To je jedan specifikum na koji zaista može biti ponosna. Neke sam glumce već ranije gledala na kazališnim daskama, neke sam gledala u snimcima predstava. U odabiru glumaca vodim se ponajčešće intuicijom, to jest, intuiciju slušam koliko je god moguće i koliko mi je dano u trenutku. Prilikom odabira glumaca pokušavam definirati u svojoj glavi energetske polje koje bi određena glumica ili glumac trebao ispuniti, i to unaprijed pokušam vizuelizirati. Potom mi je lakše odabrati jer na neki način kombinujem glumački značaj s idejom u svojoj glavi, kao da slažem puzzle“, pojasnila je Ruždjak Podolski glumačku podjelu u „Orkanskim visovima“.

Kao najava premijeri, u okviru književnog programa Večernje scene, 18. jula biće organizovan i razgovor o romanu „Orkanski visovi“, na platou ispred Dvorca.

Marija Drašković

XXXI Festival „Grad teatar“ „Za tri groša“ - moto Festivala

- *Akcentat XXXI „Grad teatra“ stavljen je na skromnost, iz kojeg nastaju nove ideje, forme i umjetnički koncepti i iznova se pokreće svijet. U glavnom festivalskom programu su angažovani naslovi, koji scenskim jezikom na nov način progovaraju o „ovdje“ i „danas“.*
- *Kroz koncept skromnosti „Grad teatar“ ostaje elitni Festival i kao takav treba da bude dostupan svima koji dijele osjećanje za lijepo i vrijedno.*

Budvanski Festival „Grad teatar“ ove godine će početi **5. jula** i trajati **do 17. avgusta**. Većina programa odvijati će se na scenama u Starom gradu: maloj sceni između crkava i na Trgu pjesnika, a

odvijati pod motom - „Za tri groša“. Ta sintagma je preuzeta iz čuvenog mjuzikla „Opera za tri groša“ („Die Dreigroschenoper“) Bertolda Brehta i ona simbolički i značenjski, na više nivoa, markira ovogodišnji koncept „Grad teatra“. Akcentat njegovog XXXI izdanja stavljen je na skromnost, iz kojeg nastaju nove ideje, forme i umjetnički koncepti, koji uvijek iznova pokreću svijet. U glavnom festivalskom dijelu, odabrani su angažovani programi, koji na nov način, scenskim jezikom progovaraju o „ovdje“ i „danas“.

„Grad teatar“ tri decenije okuplja publiku

postoji mogućnost da se ponovo koristi crkva Santa Marija, kao i prostor Bazilike, gdje su se nekada izvodili dramski i muzički programi. Prostor koji ove godine Festival sigurno neće aktivirati je scena u naselju Vještica, a koja je obilježila prošlogodišnje izdanje „Grad teatra“.

Festival „Grad teatar“ kao projekat i institucija, u 2017. godini našao se na prekretnici. Pod preteškim opterećenjem nagomilanih dugova, početkom godine gotovo da je blokirano funkcionisanje institucije, a dovedeno je u pitanje realizacija njegovog XXXI izdanja. Na drugoj strani, kontinuitet od 30 godina ulaganja u jedan ovakav projekat, koji je vizionarski i univerzalnog značaja i značenja te karakter i neupitni kvalitet velikog broja do sada realizovanih umjetničkih programa, obavezali su da se institucija i Festival zaštite i sačuvaju. Zato su organizatori odlučili da za 2017. godinu izaberu koncept koji će jedan veliki problem pretvoriti u izazov. Zbog toga će se i festivalski program

Koncepcija Festivala i dalje počiva na četiri programska segmenta: dramskom, muzičkom, likovnom i literarnom. U dramski dio uvedene su dvije nove smjernice, kojima će se i narednih godina težiti. Jedna je njih je osnivanje *Akademске scene*, koja ima za cilj snažnije povezivanje Festivala sa akademijama dramskih umjetnosti, prije svega cetinjskom. Tako će na ovom izdanju „Grad teatra“, u njegovom najvažnijem (pozorišnom) dijelu programa dominirati zajednički projekat „**Ukročena goropad**“, u koprodukciji: „*Grada teatra*“, *Crnogorskog narodnog pozorišta* i *Fakulteta dramskih umjetnosti* sa Cetinja. Ta predstava će biti realizovana pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture Crne Gore. Druga smjernica je povratak predstava za djecu na program Festivala. Na osnovu te ideje proistekla je saradnja sa Festivalom pozorišta za djecu iz Kotora, pa će na „Grad teatru“ gostovati čuveni danski teatar Paolo Nani, sa predstavom „**Džekil na ledu**“. Festival će otvoriti predstava „**Ožalošćena porodica**“, teatra SLG, Celje i Prešernovog gledališča iz Kranja. Predstava je nastala po istoimenom tekstu **Branislava Nušića**,

a u režiji **Igora Vuka Torbice** i u protekloj sezoni proglašena je za jednu od najuspješnijih u regionu. Publika će na „Grad teataru“ odgledati „**Jesenju sonatu**“, rađenu po tekstu Ingmara Bergmana, a u koprodukciji **Grad teatra** i **Ateljea 212** iz Beograda. Režiju, scenografiju i izbor muzike potpisuje **Jagoš Marković**. Uloge igraju: **Tanja Bošković**, **Branka Šelić**, **Jelena Petrović** i **Mladen Andrejević**. Teatar Exit iz Zagreba izvešće predstavu „**Balon**“, **Mate Matišića**, a u režiji **Mislava Brečića**. „**Prometejev put**“, Dejana Dukovskog, u režiji Milana Nešković, izvodi amsabl Dorćol Platz iz Beograda. „**Sloboda je najskuplja kapitalistička reč**“ - naslov je autorskog projekta **Maje Pelević** i **Olge Dimitrijević**, u produkciji beogradskog Bitef teatar. Od crnogorske produkcije na ovogodišnjem „Grad teataru“ predstavice se Kraljevsko pozorište Zetski dom, Cetinje, sa predstavom „**Dokle pogled seže**“, tekstopisca i reditelja **Arpada Šilinga**, dok će Gradsko pozorište iz Podgorice izvesti dvije predstave: „**Čuvari tvog poštenja**“, autorski projekat **Borisa Liješevića** i „**Kod Nojeve barke u 8**“, **Urlih Hub**, u režiji **Roberta Valtla**. Dramski segment ovogodišnjeg „Grad teatra“ će zatvoriti nova predstava „**Gospoda Glembajevi**“, u režiji **Zlatka Svibena**, koja će na scenu između crkava biti odmah izvedena nakon njene premijere na „Dubrovačkim ljetnim igrama“.

Muzički program će, u najvećem dijelu, obilježiti još jedna saradnja sa Muzičkom akademijom sa Cetinja i festivalom „Espresivo“, uz još tri koncerta koji će osvježiti festivalsku praksu izvođenja najboljih djela klasične muzike.

Likovni segment donosi dvije autorske postavke. Jedna je multimedijalni projekat mr **Svetlane Racanović**, međunarodna izložba „**Linije bjekstva - linije otpora**“, koji na Festival vraća konceptualnu umjetnost i eksperiment u oblasti likovnog. Drugi projekat je „**Čutanje kamena**“, autorke dr **Rajke Bošković**, koji će biti realizovan u saradnji sa Muzejom savremene umetnosti iz Beograda.

U želji da se nastavi dobra tradicija obnavljanja duha antičkih i mediteranskih trgova kroz žive i neposredne razgovore na najpoznatijoj budvanskoj agori - Trgu pjesnika, i ove godine će u domenu književne produkcije, budvanski Festival ispratiti najznačajnije naslove iz zemlje i regiona. Festival će obilježiti i neke od značajnih jubileja, posebno

one koji govore kojoj kulturi pripadamo i koji su najbliži prostoru sa koga potičemo, a koji će „Grad tetatar 2017“ učiniti posebnim. Međutim, imajući u vidu i okolnosti u kojima se kreirao ovogodišnji program Festivala, izbor se morao svesti na devet književnih večeri, tokom kojih će organizator, zajedno sa gostima, pokušati još jednom da se osvrne na suštinu djelovanja u pisanoj riječi, na nasušnu potrebu za *pričom i pričanjima*, ali i za čitanjem i tumačenjem kao suštinskom nadopunom svijesti o smislu. Tako će povodom 170 godina od objavljivanja prvog izdanja „**Gorskog vijenca**“ u Beču

1847., na Trgu biti održana dva predavanja poznavalaca Njegoševog djela. **Trg pjesnika** će biti otvoren predavanjem akademika **Tonka Maroevića**, poznatog hrvatskog pjesnika i eseiste, koji će govoriti o mogućnostima lirskog čitanja „Gorskog vijenca“, dok će **Dušan Krcunović**, profesor sa Filozofskog fakulteta u Nikšiću, govoriti o „**Njegoševim antitiranskim dijalozima**“.

Na Trgu pjesnika će nastupiti i prof. dr **Jelena Pilipović**, dobitnica ovogodišnje nagrade „Nikola Milošević“, za naslov „Ka lepoti Erotološko čitanje Sappine poezije“ (Akademska knjiga, Novi Sad, 2016), za najbolje djelo objavljeno u oblasti teorije književnosti i umjetnosti, estetike i filozofije. U obrazloženju žirija navedeno je i to da autorka: „Izvanrednim stilom istražuje vodeće motive starogrčke pesnikinje (smrt, idejni krajolik, san) i pokazuje srodnosti i razlike shvatanja čovjeka između epa i lirike. Sačuvani opus čuvene grčke pesnikinje takođe je prikazan posredstvom motiva idealizacije i divinizacije, koji povezuju Sappo i Njegoševu *Noć*

skuplja vijeka', dok, kada je reč o antici, autor-ka analizira razvoj fenomena erosa od Homerove terminologije pa do Platona'. Sa prof. dr Jelenom Pilipović na Trgu će razgovarati prof. dr **Goran Radonjić**. U okviru književnog dijela programa će biti predstavljena i zanimljiva studija „**Images of Montenegro in Anglo-American Creative Writing and Film**“ („Slike Crne Gore u anglo - američkoj književnosti i filmu“) **Marije Krivokapić**, profesorice anglistike sa nikšičkog Filološkog fakulteta, koja je rađena u koautorstvu sa njenim suprugom **Nilom Dajmond**, za izdavački kuću Cambridge Scholars Publishing. Ovo studija, kako se u prikazu navodi, „sabira mozaik anglo-američkih pogleda na Crnu Goru, u širokom dijapazanu fikcije, putopisne proze i filma, te se može smatrati začetnikom studija u ovoj oblasti, ne samo u Crnoj Gori nego i šire“. O tome kako su nas drugi vidjeli u periodu od prvih putovanja po Crnoj Gori, pa do predstavljanja imena zemlje u popularnoj kulturi o serijalu filmova o Džejmsu Bondu, autori će razgovarati sa književnicom **Draganom Kršenković Brković**. Planirano je da na Trgu bude predstavljena i zbirka eseja „**Eros, krv i svetost**“, Dimitrija Popovića, knjiga kojom je započeta „Kalon“ - nova biblioteka ZUNS-a Crne Gore, a koja je nagrađena na prethodnom Međunarodnom Sajmu knjiga u Podgorici. Ovim razgovorom će „Grad teatar“ pokušati riješiti i jednu od metafizičkih nedoumica koje su se javile tokom pripreme Festivala - Šta ima primat u umjetničkom ospoljavanju ljudskog duha - slika ili riječ? Knjiga se bavi predstavljanjem tri biblijske žene, Judite, Salome i Marije Magdalene, u likovnoj umjetnosti, od renesanse do danas. O prepeletu dva medijuma, i za nas podjednakoj važnosti, likovnog i jezičko-umjetničkog izraza, sa **Dimitrijem Popovićem** razgovaraće prof. dr **Siniša Jelušić**.

Kada je fiktionalna književnost u pitanju, na budvanskom Trgu će gostovati još nekoliko zanimljivih publicističkih imena, koji se pored potvrđenog angažmana u različitim oblastima djelovanja u domenu humanistike (novinari, profesori, dramaturzi, prevodioci...), bave i književnoću, u onom njenom izvornom značenju, pokazujući time da se za dobro pisanje i u užurbanom svijetu današnjice uvijek nađe vremena.

Budvanska publika će se upoznati i sa zbirkom poezije „**The Clash**“, **Dragana Boškovića**, univerzitetskog profesora književnosti i to kroz vokalno izvođenje. Zbirka se izdvojila ne samo zbog

osobene tematske sinergije „svih gena kulture, rokenrola i lektire“, kako autor navodi, već i zbog mogućnosti osobenog javnog predstavljanja / čitanja u četiri glasa, kojim autor, uz pratnju, omaž daje ličnom horizontu raznovrsnog kulturnog iskustva, koje upotpunjava i djelo sada već kulturnog pank benda, osnovanog 40 godina ranije. Jedna od književnih večeri će biti posvećena predstavljanju romana „**Arzamas**“, **Ivane Dimić** koji je ove godine nagrađen NIN-ovom nagradom. Radi se o romanu netipične forme, koji je kombinacija dnevničkih zapisa i u kojima naratorica sopstveni egzistencijalni trenutak pokušava da razumije u duhovnom dijalogu sa lektinom, ali i u živom dijalogu sa majkom, čiji lik, uslijed progresivne demencije, postepeno iščezava u neartikulisanom glasu, problematizuje nikad do kraja tematizovane fenomene starosti, bolesti i suočavanja sa neumitnim okončanjem i gubitkom.

Doprinos ovoj večeri će dati **Božena Jelušić** profesorica književnosti, književni kritičar i teoretičar. **Balša Brković** će na Trgu predstaviti novu zbirku poezije „**Crno igralište**“ („Nova knjiga“), koju je taj poznati crnogorski autor, književnik i kolumnista, objavio nakon pet prozih knjiga, ukazujući da je možda najstarija književna forma, lirska pjesma, pa i poema, i najzahtijevnija, budući da sažima suštinu pjesničkog jezika, njegovu materijalnu svedenost, ali i neslućenu mogućnost značenja. Sa Brkovićem će razgovarati **Vladimir Vujošević**, urednik u „Novoj knjizi“. Za kraj ovogodišnjeg Trga pjesnika potvrđeno je gostovanje jednog od najznačajnijih autora postjugoslovenske književnosti, hrvatskog i bosanskohercegovačkog pisca **Bekima Sejranovića**, profesora južnoslovenskih književnosti i jezika iz Osla. Pažnju književne javnosti Sejranović je zavrjedio romanom „**Nigdje, niodkuda**“, nagrađenim regionalnom nagradom za književnost „Meša Selimović“. Njegova proza je čitana širom regiona, pri čemu će autor govoriti i o prošlogodišnjem romanu „Moj sin Haklberi Fin“ i o novoobjavljenoj knjizi „Dnevnik jednog nomada“. Sa autorom će razgovor voditi književnik i novinar **Mića Vujičić**.

Ulaznice za programe koji se naplaćuju (dramski i muzički) će biti tri eura, u duhu slogana - „Za tri groša“. Kroz koncept skromnosti „Grad teatar“ ostaje elitni Festival i kao takav treba da bude dostupan svima koji dijele osjećanje za lijepo i vrijedno.

Press služba „Grad teatra“

XII Mediteranske pozorišne svečanosti „Purgatorije 2017“

Fešta pod mediteranskim zvijezdama

- „Postajemo producerska kuća broj jedan, jer ove godine servisiramo pet festivala: 'Harmonika fest', 'Gitar fest', 'Njujork džez festival Montenegro', 'Purgatorije' i 'Muzičke promenade'.
- „Geslo ovogodišnjih Purgatorija je - 'Mi smo centar'“.

Zamišljene i koncipirane **Mediteranske pozorišne svečanosti „Purgatorije“**, na poseban umjetnički način već dvanaest godina valorizuju kulturnu baštinu ne samo Tivta, Boke i cijelog Mediterana, već i šire. Tivatski Centar za kulturu je organizator te specifične „pozorišne fešte“, a ta ustanova u Crnoj Gori i regionu je prepoznatljiva ne samo po „Purgatorijama“, već po ostvarenoj produkciji u posljednjoj deceniji.

„Ako je tivatski Centar za kulturu bio pokretač i producent pozorišnih predstava iz zapretane bogate istorije i tradicije Boke i ako je on svojom produkcijom otvorio škrinju prepunu istorije i legendi, koje su nastale i stasale, i mnogo dalje od Tivta i Boke postale poznate (Katarina Šparović i Đulsa, don Gigo, Krkota, Šakota i Betulica, kako je iz milošte imenuje publika i D-mol i Innominato), onda je pravo i logično što će i ove godine Tivat ima svoj Festival - Mediteranske pozorišne svečanosti 'Purgatorije'“, navode organizatori te smotre. Oni dodaju da su „Purgatorije“, „na svoj način osobene“, ali daleko prepoznatljivije „od ribarskih svađa, konoba, Zbog te naše osobenosti lažnih trgovaca, bogatuna, vagabunda i karnevala“.

„Postajemo producerska kuća broj jedan, jer ove godine servisiramo pet festivala: 'Harmonika fest', 'Gitar fest', 'Njujork džez festival Montenegro', 'Purgatorije' i 'Muzičke promenade'. „Zbog te naše osobenosti geslo ovogodišnjih Purgatorija je - 'Mi smo centar'“, rekao je Neven Staničić, direktor Centra za kulturu Tivat.

U vrelini julske - avgustovskih noći, „pod mediteranskim zvijezdama“ ove godine publika će pratiti šezdeset jedan program: dvadeset devet

predstava, šest izložbi, pet književnih večeri, devet koncerata, šest dječjih predstava i šest programa raznovrsnog karaktera, a prethodili su im **Dani klasične muzike**, koji su realizovani na gradskoj rivi Pine. Mjuziklom „**Mister Dolar**“, Pozorišta na Terazijama iz Beograda, otvara ovogodišnje izdanje „Purgatorija“ 22. juna na „Ljetnjoj pozornici“ u

Tivtu, a program će se realizovati i na Scenama „Atrijum Buča“, Velikoj sceni Centra, u Muzeju i Galeriji, kao i na platou ispred podmornice „Heroj“.

Pozorišna publika u

Tivtu će ovog ljeta vidjeti devet predstava u zvaničnoj konkurenciji Festivala: „**Berlinski zid**“ Beogradskog dramskog pozorišta, „**Magbet**“ Centra za kulturu Tivat i Bitef

dance company iz Beograda, „**Jami distrikt**“ koprodukcija tivatskog Centra za kulturu,

Bitef teatra iz Beograda, Think tank studija Novi Sad i Festivala Maszk Segedin, „**U agoniji**“ Beoart Beograd, „**Tvoja ruka u mojoj ruci**“, „**Opera & theatre**“ Madjenianum Beograd, „**Čuvari tvog poštenja**“ Gradskog pozorišta iz Podgorice, „**Perikle**“ Šabačkog pozorišta i „**Tako je, ako vam se tako čini**“ Jugoslovenskog dramskog pozorišta Beograd. Purgatorije će 31. avgusta zatvoriti Narodno pozorište iz Beograda sa baletom „**Ko to tamo peva**“. Naglašeno je da će publika u Tivtu moći da odgleda čak šest koprodukcijskih naslova tivatskog CZK.

Festival je obogaćen i likovnim programom, u kojem se izdvaja izložba **Vladimira Jovičevića**, zakazana za 2. avgust. Nezaobilazan je i književni segment, u okviru kojeg će biti, između ostalog, 17. jula održana promocija romana „**Arzamas**“, **Jelene Dimić**.

S. Marojević

XII Mediteranske pozorišne svečanosti „Purgatorije 2017“

Pozorišna rasprava na temu *identiteta*

- *Umjetnost i pozorište, podsećaju nas da je čovjek stvaralac smisla i ljepote, a ne samo onaj koji razara.*
- *Pozorišna umjetnost vraća nam povjerenje u život i čovjeka i kad ih najdublje dovodimo u pitanje.*

Tatjana Mandić Rigonat

*I, ako ste hrabri, u iluziji ovoj,
Pokazaću vama, šta čuh i videh.*

Šta u životu me snađe.

(Pjer Kornej, Pozorišne iluzije)

Na Festivalu „Purgatorije 2017“ vidjećete predstave koje su pozorišna rasprava na temu *identiteta*. Ta rasprava neodvojiva je od ključnik pitanja egzistencijije: Ko sam? Zašto živim? Kako živim? Šta je smisao i svrha života? Šta je ljubav? Šta je istina?

Mandić Rigonet: Na Festivalu „Purgatorije 2017“ vidjećete predstave koje su pozorišna rasprava na temu identiteta

Ta suštinska pitanja kao da su prognana iz javnog diskursa. A od identitetskih pitanja u prvi plan isplivalo je pitanje nacionalnog identiteta koji se pojavljuje kao fatalni konstrukt krvi i tla. Sterotip neprijatelja, hrani se strahom od nepoznatog, dru-

gog, drugačijeg. Ali, pozorište je mjesto na kojem se stereotipi ruše, dovode u pitanje, mesto mogućih uvida u najdublja područja ljudske psihe i egzistencije. U pozorištu padaju maske predrasuda, obmana, ideoloških, kulturnih konstrukta. Od svog postanka pa do danas pozorište je mjesto gradjenja iluzija ali i rušenja iluza, mesto suočavanja čovjeka sa svojom složenom prirodom, i svijetom u kojem živi. Postojeći svijet teško je razumjeti u svim njegovim surovim dimenzijama: ratova, terorizma, siromaštva, razaranja, neslućenih klasnih razlika. Ideali prosvetiteljstva razlupali su se o hridi 21. veka. Mnogi ljudi se osjećaju nemoćnim, izgubljenim. *Duša im drhti od straha pred sutrašnjim danom.* Umjetnost i pozorište, podsećaju nas da je čovjek stvaralac smisla i ljepote, a ne samo onaj koji razara. Pozorišna umjetnost vraća nam povjerenje u život i čovjeka i kad ih najdublje dovodimo u pitanje.

Vrijeme u kojem živimo u ovogodišnjem izboru predstava, propitivaćemo kroz djela dramskih klasika i savremenih autora koji su bili polazište pozorišnim umjetnicima da ostvare niz uzbudljivih i vrijednih scenskih kreacija bilo da je riječ o glumi, režiji, scenografiji, kostimografiji, scenskoj muzici...

Žao mi je što na Festivalu neće biti predstave: *Ilijada* - Jerneja Lorencija, *Hinkeman* - Igora Vuka Torbice, *Jedan sluga dvaju gospodara*-Vita Taufera, *Na Drini ćuprija*-Kokana Mladenovića, *Ustav Republike Hrvatske*-Vinka Brešana. Navedene predstave su pozvane, ali pozorišta na čijem su repertoaru, nijesu omogućila njihov dolazak na Festival iz raznoraznih razloga. Ostaje nada da ćemo neke od ovih predstava vidjeti sljedećeg ljeta. Sigurno je učešće mnogonagrađivane *Ilijade* na „Purgatorijama 2018“.

(Autorka teksta je selektorka XII Mediteranskih pozorišnih svečanosti „Purgatorije 2017“)

„Gorska drama“ premijerno na „Purgatorijama 2017“

Istorija u službi ljubavi

Centralni događaj XII Mediteranskih pozorišnih svečanosti „Purgatorije“, pored takmičarskog dijela programa Festivala, je premijerno izvođenje „Gorske drame“, Obrada Nenezića koje je zakazano za 13. jul. Nenezić potpisuje i režiju ovog komada, koji će pozorišnoj publici donijeti zanimljivu priču, pisanu stihom, a inspirisanu legendom o zabranjenoj ljubavi knjaginjice Jelene Petrović i crnogorskog perjanika Luke. Tom temom, Nenezić se bavio i ranije (2006.godine), u drami „Jelena Savojska“, koja je objavljena u zbirci „Drame“ (iz-

knjaginjica Jelene i Milice u Rusiji, kao i izazove visokog društva kojima su one izložene, što ne ostavlja ravnodušnim kako njih, tako i dvor na Cetinju. Međutim, kako to u dramama biva, uvijek na nekom idealnom putu postoje prepreke koje su nesavladive, a prije svega u klasnom smislu. Kako crnogorske ambicije nijesu ispunjene očekivanjima od Rusije, tako ni obični perjanici ne zadovoljavaju ambicije crnogorske krune. Onda je jasno da je u ovoj drami istorija u službi ljubavi“, pojašnjava Nenezić ovo svoje novo autorsko djelo, za

Sa prve probe ansambla „Gorske drame“

davač Nikšićko pozorište - edicija „Savremena drama“).

Radnja „Gorske drame“ prati „školovanje

časopis „Pozorište“.

„Gorska drama“, je „pisana modernim stihom koji je protkan inverzijom“, a što piscu pruža mo-

gućnost da „i na taj način, zajedno sa gledaocima“, dotakne vrijeme s' kraja XIX vijeka.

„*Opet ponavljam riječi oca drame – Aristotela: 'Istorija je ono što je bilo, a umjetnost ono što je moglo biti'. U pozorištu je sumnjiv žanr ili vrsta sa odrednicom 'istorijski', već je ispravnije reći - paraistorijski komad, ili djelo, ... U filmskoj umjetnosti se dokumentarni film bavi istorijom, dok 'umjetnički' film paraistorijom. U književnosti je slično. Tako, da je bilo dosta zabuna oko istorije i paraistorije u crnogorskoj umjetnosti. Jednom moramo prestati da umjetnost uniformišemo krutim istorijskim ili političkim intersima i stegama. Umjetnost nije imitacija, već simulacija života*“, zaključuje Nenezić, objašnjavajući žanrovsku strukturu svog djela.

„Gorska drama“ je drugi dio njegove trilogije o crnogorskim legendama. Prvi dio je tragedija „**Sveti i prokleti**“, takođe pisana u stihu, a inspirisana legendom o **Vladimiru i Kosari**, koju je ovaj poznati crnogorski pisac, filmski scenarista i reditelj radio prošle godine u produkciji Kulturnog centra Bar i koja je, nakon premijere na „Barskom ljetopisu“ ostavila fantastičan utisak na scenama u zemlji i regionu. Ta drama iako je pisana u stihu rado je prihvaćena ne samo od publike, već i od stručne kritike i javnosti. Imajući u vidu da je „Gorska drama“ u svakom smislu složeniji i zahtjevniji projekat od „Sveti i prokleti“, očekivati je da će ona doživjeti još veći uspjeh. U to su uvjereni producent i cijela ekipa novog projekta Nenezića, koji se na postdiplomskim studijama i u naučnim radovima rado bavi postdramskim i postmodernim pozorištem.

„*Shvatio sam da dramski teatar nije mrtav i te kako ima šta da kaže. To ne dokazujem samo ja već vodeći pisci regiona i svijeta. Kao jedan od učenika Pitera Bruka rado ću se vraćati uvijek dramskom teatru, ali i ukoliko mi se ukaže šansa i dobri uslovi u budućnosti jako bih želio ekperimentisati u teatru. Nikada nijesam volio svrstavanje u udruženja, klanove, lobije, pravce i škole, jer sam to shvatao kao uniformisanje svog stvaralaštva... Ali sam se uvijek trudio da dam i da tražim maksimum od ekipe i producenata sa kojima saradjujem. Uslovi u Tivtu su dobri. Zahvalan sam ljudima iz Opštine Tivat i Centra za kulturu, koji su ukazali šansu prvoj, posve crnogorskoj ekipi da djela na 'Purgatorijama'. Naravno, takva se šansa ne propušta! Svjesni smo što imamo, radimo kao da je premijera sutra, i vjerujem u konačan poetski i estetski*

ishod 'Gorske drame', ... Ne bavim se komercijalom, već visokom estetikom, zato pišem u stihu, ali sam svjestan i naučen da je najkomercijalnije djelo – najbolje djelo. Zbog svih ovih iskustava i planova već godinama unazad gradim harmoničnu ekipu koja je saradivala na prošlim, ovom i budućim projektima“, naglašava Nenezić. On u „Gorskoj drami“ ponovo saraduje sa prof. dr **Dijanom Marojević** sa FDU u Beogradu, koja radi scenski govor. Scenografija je djelo diplomiranog slikara **Darko Musić**, koji sa Nenezićem saraduje već godinama, kako na televiziji i filmu, tako i u pozorištu. Kostim će raditi dr **Anastazija Miranović**, a glumačka ekipa je prepoznatljiva, mada ima i nekoliko novih mladih imena ali i iskusnih glumaca. Knjaginjicu Jelenu će igrati mlada crnogorska glumica **Maja Stojanović**, a perjanika Luku - **Jovan Dabović**. Knjaginjicu Milicu, igra **Marija Maša Labudović**, dok će knjaza Nikolu i knjaginju Milenu igrati vrsni crnogorski glumci: **Aleksandar Radulović** i **Gorana Marković**. Freskopisca Prokopija tumači **Filip Đuretić**, a duple uloge će igrati: **Petar Novaković**, **Vukan Pejović**, **Omar Bajramspahić** i **Pavle Popović**.

Treći dio trilogije o crnogorskim legendama Nenezića je već „u povelju“.

„*Radiću ga, najvjerovatnije, u Nikšiću, na iznenađenje svih onih koji prate moj rad... Još je rano da govorim o tome, ali ciklus drama u stihu završavam krajem ove ili početkom iduće godine, sa jednom poznatom i omiljenom temom Crnogoraca, ali i svih u regionu*“, najavljuje Nenezić ekskluzivno svoj novi rukopis za „Pozorište“.

S. Marojević

XXV Festival pozorišta za djecu u Kotoru Vragolasto, pjegavo kotorsko dijete

• *Kotor je sa Festivalom pozorišta za djecu postao Centar pozorišne umjetnosti za djecu i mlade, ne samo za Crnu Goru, već i za region Jugoistočne Evrope.*

Kotorski Festival pozorišta za djecu ove godine obilježava svoje jubilarno XXV izdanje, ili četvrt vijeka postojanja. Glavni pozorišni program održaće se od 1. do 12. jula i najbogatiji je u dvoipodecenijskoj istoriji ove prepoznatljive smotre pozorišnog stvaralaštva za djecu. Na osnovu Odluke Selekcionog odbora jubilarnog izdanja KFPD-u, publici će se u takmičarskom dijelu programa premijereno predstaviti petnaest predstava - različitih žanrova, dok će u revijalnom dijelu Festivala nastupiti pet pozorišnih komada iz produkcija naše zemlje.

U Glavnom programu nastupiće sedam pozorišta iz Evrope, četiri iz regiona i dva iz Crne Gore, među kojima je i jedna predstava u produkciji

(6+), Paolo Nani (Vordingborg, Danska) i komadi: „Džekil na ledu“ (8+) i „Pismo“ (8+), Benoa Sikat (Ren, Francuska), predstava „Bašta mogućeg“ (1+), Teatar *Tortoise in a Nutshell* (Edinburg, Škotska – UK), sa komadima: „Riba“ (14+) i „Izgubljene stvari“ (8+). Kijevsko lutkarsko pozorište (Kijev, Ukrajina) izvešće predstavu „Kako je slon dobio surlu“ (4+), a Trupa *Factory Transadriatica* (Leće, Italija) sa „Dnevnikom ružnog pačeta“ (6+). Zagrebačko kazalište mladih (Zagreb, Hrvatska) takmičiće se sa predstavom „Priroda i društvo“ (13+), a Teatar Zemun (Beograd, Srbija) sa „Magičnom lirom“ (5+). Kazalište Virovitica i Kazalište lutaka Zadar (Hrvatska) iz-

Viziju je Festival sanjao i dosanjao – program prati veliki broj djece i odraslih

KFPD-u.

Učesnici takmičarskog dijela ovogodišnjeg Glavnog programa su: Plesna trupa *Roseland Musical* (Barselona, Španija) sa komadom „Put u središte zemlje (7+)“, Lutkarsko pozorište *Hop Signor* (Atina, Grčka) sa predstavom „Žirafa“

vešće komad „Nevidljiva“ (10+), dok će Teatar za djecu i mlade (Skoplje, Makedonija) nastupiti sa „Petrom Panom“ (6+). Gradsko pozorište Podgorica (Crna Gora), festivalsku publiku će obradovati sa dva svoja najnovija naslova: „Romeo i Julija“ (10+) i „Mi djeca sa stanice ZOO“ (14+).

U revijalnom dijelu Glavnog pozorišnog programa, publika će imati priliku da odgleda predstave: „**Kako rastu veliki ljudi– Njegoš za djecu**“ (6+), Kotorskog festivala pozorišta za djecu, „**Kod Nojeve barke u 8**“ (5+), Gradskog pozorišta Podgorica i „**Kinez**“ (12+), koprodukcija Gradskog pozorišta Podgorica, Međunarodnog festivala KotorArt, Kotorskog festivala pozorišta za djecu AS-SITEJ centra Crne Gore, „**Da, da Šekspir**“ (10+), koprodukcija Kotorskog festivala pozorišta za djecu, Crnogorskog narodnog pozorišta, Gradskog pozorišta Podgorica i KC *Nikola Đurković* i „**Luckasti klovnovi**“ (3+), Korifej Festa i Kolašinskog pozorišta.

A kada je i kako je počeo Festival pozorišta za djecu u Kotoru?

U gradu Kotoru, tačno u podne, 12. februara, davne 1993. godine, je održan sastanak. I to ne bilo kakav, već veoma zanimljiv i poseban sastanak, koji je okupio grupu istomišljenika, zaljubljenika u pozorište, među kojima su bili: **Vladimir Grubanov, Živomir Joković, Milan Karadžić, Stevan Koprivica, Slobodan Marković, Vanja Popović, Ljubivoje Ršumović, Branislav Milićević, Voja Soldatović i Stevan Bošnjak**, kao inicijatori ideje o dječijem festivalu. Uz predsjednicu Skupštine opštine Kotor, **Vidosavu Kaščelan**, sastanku su prisustvovali ministar kulture u Vladi Crne Gore **Ilija Lakušić** i zvaničnici iz grada. Dva mjeseca kasnije, 14. aprila, u Beogradu, donešena je Odluka da se Festival održi u julu, a Odluku o osnivanju Jugoslovenskog festivala pozorišta za djecu donijela je Skupština opštine Kotor. Iako je zasnovan kao jugoslovenski, još prije održavanja prvog Festivala, inicijatori su se nadali da će se on ubrzo okriti i epitetom međunarodni, koji danas ponosno nosi. Prvi festival je svečano otvoren na Trgu od oružja, u subotu, 3. jula 1993. godine, ceremonijom sa naslovom „**Kotorska bajka**“. I od toga dana, bajka nema kraja. Godinu za godinom, Festival je rastao kao neko vragolasto pjegavo kotorsko dijete, svaki put sve veseliji, šareniji i maštovitiji, ali u srcu zauvijek je ostao dijete. U svojoj jedanestoj godini, odlučio je da se malo promjeni. Dotadašnji Jugoslovenski festival pozorišta za djecu, 12. marta 2004. godine, dobija novo ime - **Kotorski festival pozorišta za djecu**, po gradu u čijem naručju je i nastao.

Dragi čitaocē/ko ako se zapitate o misiji Festivala, nudim Vam odgovor prvim talasom Jadrana u Bokokotorskom zalivu:

Festivalska misija je afirmacija i razvoj pozorišne umjetnosti za djecu i mlade predstavljanjem kvalitetnih i atraktivnih dramskih i lutkarskih predstava u izvođenju profesionalnih pozorišnih institucija, trupa i pojedinaca iz zemalja EU i regiona. U stopu ih prati prezentacija i afirmacija kulturnog stvaralaštva djece i mladih, te razvoj, edukacija i njegovanje pozorišne publike. Nezaobilazno je i opredjeljenje za animaciju i izgradnju imidža Kotora kao festivalskog grada djece i mladih.

Viziju je Festival sanjao i dosanjao:

Kotor je sa Festivalom pozorišta za djecu postao Centar pozorišne umjetnosti za djecu i mlade, ne samo za Crnu Goru, već i za region Jugoistočne Evrope.

Ciljevi Festivala nošeni krilima umjetnosti i mladosti otvaraju vidike:

Festival otkriva, podstiče, generiše i usmjerava kreativni potencijal kod djece i mladih. On podiže nivo svijesti o potrebi uspostavljanja optimalnog sociokulturnog lanca u lokalnoj zajednici, u domenu umjetničkog stvaralaštva i njegovog predstavljanja. Festival je uspio da značajno diverzifikuje razvoj crnogorske pozorišne scene za djecu i dalje uspostavljanje saradnje i uzajamno djelovanje umjetnika različitih disciplina okupljenih na platformi pozorišnog sinergičnog modela. U središtu tog cilja je uspostavljanje kvalitativne i kvantitativne interkulturalne saradnje i razmjene sa pozorišnim institucijama, trupama i pojedincima iz zemalja Evropske unije i regiona. A, tu je i podizanje komunikološkog potencijala lokalne zajednice kroz aktiviranje saradnje na nivou javnog, privatnog i civilnog sektora. Organizatori ove smotre nijesu zaboravili ni pozicioniranje Kotorskog festivala kao nosioca pozorišnog stvaralaštva i partnera u oblikovanju ponude modela kulturnog turizma i razmjenu i protok ideja i koncepata sa profesionalnim pozorištima, društinama i pojedincima značajnim za dalji rast kvaliteta Festivala. On ne zapostavlja ni afirmaciju i razvoj volonterskog rada u okviru aktivnosti Festivala kao oblika pravljenja šire platforme saradnika i učesnika projekta, koji će kroz praktičan susret sa aktivnostima i zadacima u okviru Festivala osvajati nova znanja i vještine. Osvajanje savremenih standarda u produkciji pozorišnih projekata i njihova implementacija i osnivanje pozorišta za djecu u Kotoru, jedni su od glavnih ciljeva koje Festival i danas postencira.

Marija Backović

Uz XXV Festival pozorišta za djecu u Kotoru

Bajka o festivalu

- „Festival je odrastao u embargu, krizama, revolucijama, novim ratovima...“
- „Festival je imao svoju vojsku koja ga je branila.“ „...Bili su naoružani osmjesima do zuba. Predvodili su ih čika Dragan i čika Ršum. I napravili su pravi ršum.“

Piše: **Petar Pejaković**

Jednom davno u jednoj dalekoj izmišljenoj zemlji živio je jedan Festival. Rodio se usred građanskog rata, a ime je dobio po zemlji koja je iznenada nestala, Kada se to desilo dali su mu drugo

Pejaković: „Festival je odrastao i uplašio se od svijeta odraslih...“

ime, ime grada u kojem se rodio i koji ga je podigao. Festival je odrastao u embargu, krizama, revolucijama, novim ratovima, kriminalizaciji, bombardovanjima, referendumu i privatizacijama. Pojma nije imao šta te riječi znače. Mladost je proveo u globalnoj ekonomskoj krizi i tranziciji. Prohujalo je četvrt vijeka i Festival je postao dobar, velik, pametan i lijep. Kako je to moguće? Pa, tako je to u bajkama, tu uvijek postoje neka čuda.

Prvo čudo

Festival je imao svoju vojsku koja ga je branila. Prvu armiju sačinjavali su pola miliona djece koja su rasla sa Festivalom. Bili su naoružani osmjesima do zuba.

Drugu armiju činili su pjesnici i umjetnici, oni su se po cijeli dan čudili (i tako pravili čuda). Predvodili su ih čika Dragan i čika Ršum. I napravili su pravi ršum.

Treću armiju ispunili su čuveni junaci:

Ružno pače

Djevojčica sa šibicama

Ivica i Marica

Bambi

Petar Pan

Pinokio

Mala sirena

Don Kihot

Alisa

Aladin

Tom Sojer

Pepeljuga

Mačak u čizmama

Guliver

Mali princ

Zlatokosa

Hajdi

Kapetan Džon Pipfoks

Talični Tom

Čarobnjak iz Oza

Tri musketara

Tri praseta

7 Jarića, muva i patuljaka

101 Dalmatinac

(Svi do jednoga su bili izmišljeni - bili su napravljeni od misli i niko im nije moga ništa.)

Četvrtu armiju sačinjavali su dobri duhovi. Svi oni koji su imali dobru dušu i upreli je svojim nitima u Festival.

Drugo čudo

Festival je imao svoju čudesnu mašinu. Ona se zvala **pozorište**. Uz pomoć te mašine djeca su učila odrasle kako da se igraju. Odrasli to više nijesu znali i morali su ponovo da idu u školu, na popravni. Tu su iz početka učili da maštaju, da se smiju, da plaču, da izmišljaju i da slobodoziraju. Djeca su ih ocijenjivala, a odrasli su se klanjali i presamićivali. Ta čudesna pozorišna mašina imala je još jednu veliku moć. Umjela je da napravi život. Kada bi ovaj kobajagi stvarni život postao dosadan, grozan i lažljiv, pozorišna mašina pravila je drugi život: magičan, smiješan i uzbudljiv. Taj novi život bio je bezbroj puta više pravi od pravog života. I bio je bar sto puta življi od običnog života koji se živio svaki dan. To je bio zapravo pravi život.

Treće čudo

Festival je živio u čarobnom gradu. Bio je to najljepši grad na svijetu jer je u njemu živjela sama ljepota. I to ne ona krhka, prolazna i zaljubljena u sebe kao što su obično druge ljepote. Ovo je bila kamena ljepota. Tukla se sa morem i sa oblacima i postala je mnogo jaka i opasna. Jela je ljude koje nisu mogli da je vide za užinu.

Festival je odrastao i uplašio se od svijeta odraslih, ali ubrzo je shvatio da taj grubi svijet odraslih treba da se plaši njega, velikog, lijepog, plemenitog i maštom protkanog čuda.

....

E da, i živio je zauvijek, srećan i imao je još milijardu djece.

(Autor teksta je direktor Festivala pozorišta za djecu u Kotoru. Pejaković je poznati crnogorski reditelj iz čijeg je rukopisa izašlo oko pedeset predstava sa djecom, mladima, profesionalcima i osjetljivim socijalnim grupama. Dobitnik je više državnih i internacionalnih nagrada).

IX KotorArt

U Kotoru će od 30. juna do 14. avgusta biti održan IX KotorArt, multiumjetnička manifestacija koja će imati četiri segmenta: **Festival klapa Perast**, **Kotorski festival pozorišta za djecu**, **Don Brankovi dani muzike** i **Pjaca od filozofa**. Publikacija će za mjesec i po odgledati 214 programa, 37 u glavnom programu i 177 u pratećem segmentu. KotorArt će, prema najavi organizatora, imati oko 1500 učesnika, iz 20-tak zemalja.

Pored sadržaja XXV Kotorskog festivala pozorišta za djecu, koji će biti „kvalitetniji, obimniji i internacionalniji nego prethodni“, u okviru KotorArt održaće se Međunarodni festival klapa Perast. Programom „Priče o moru“ ovaj Festival je već tokom juna gostovao u Budvi i Tivtu, a veliko finale održano je u Perastu, 30. juna i 1. jula. U Herceg Novom koncert će se održati 8. jula.

„Don Brankovi dani muzike“ biće održani od 13. jula do 13. avgusta. U glavnom programu će nastupiti oko stotinu umjetnika iz četrnaest zemalja: Crne Gore, Srbije, Francuske, Jermenije, Italije, Južne Afrike, Poljske, Rusije, Kazahstana, BiH, Slovenije, Makedonije, Hrvatske, Turske.

Ovogodišnje izdanje DBDM počće, tradicionalno, na Dan državnosti, koncertom ispred crkve sv. Tripuna. Na koncertu „Korijeni“ Festival-ski orkestar KotorArta izvešće svjetsku premijeru „Varijacija na temu Bokeljskog kola“, djela koje je porudžbina Festivala.

KotorArt je stekao ugled i priznanja, a imao je podršku od: Unicefa, Uneskoa, Evropske komisije, kao i pokroviteljstvo Predsjednika Crne Gore.

S.M.

VI Međunarodni festival lutkarstva 2017

Lutke sa tri kontinenta stižu u Podgoricu

Međunarodni festival lutkarstva 2017, šesti po redu, održavaće se u Podgorici od 13. do 17. septembra, u KIC-u „Budo Tomović“, u okviru „Podgoričkog kulturnog ljeta“. Pripreme za ovaj Festival su toku, a učešće su najavila lutkarska pozorišta iz šest zemalja (sa tri kontinenta) Turske, Srbije, Al-

‘Yunus Emre’ u Podgorici. Iako finansijska konstrukcija još uvijek u potpunosti nije zatvorena, uvjereni smo da ćemo u periodu koji je pred nama dobiti pozitivne odgovore od sponzora kojima smo se obratili. Pozivamo institucije, preduzeća i organizacije da budu dio ekipe koja je sebi zadala važan

banije, Kenije, Ukrajine i Crne Gore.

„Posebno smo radosni što ćemo listu učesnika Festivala lutkarstva obogatiti izvođačima sa još jednog kontinenta. Nakon Evrope, Azije, Južne i Sjeverne Amerike, podgorički mališani će imati priliku da kroz priču, muziku i pokret lutaka, upoznaju kulturu jedne zemlje iz istočne Afrike, a to je Kenija“, kazao je **Davor Dragojević**, glumac i režiser lutkarstva, suosnivač Festivala.

Festival je takmičarskog karaktera, a o nagradama će odlučivati međunarodni stručni žiri, ali i dječji žiri, sastavljen od podgoričkih osnovaca.

Festival se održava uz podršku Sekretarijata za kulturu Glavnog Grada, Ministarstva kulture, te ostalih sponzora, donatora i prijatelja.

„Želimo da istaknemo podršku koju nam već treću godinu pruža Turski kulturni centar

cilj: izgradnju boljeg društva kroz vraćanje i njegovanje pravih vrijednosti“, kazala je **Ljiljana Burzan Nikolić**, suosnivačica Festivala.

Kao i svake godine, ulaz za publiku na sve sadržaje Festivala će biti besplatan.

PR služba MFL

XX Hercegovačke aprilske pozorišne svečanosti 2017

HAPS ispunio svrhu teatra – katarzu

Hercegovačke aprilske pozorišne svečanosti, dvadeset druge po redu, kroz moto „Preispitivanja“, od 17. do 29. aprila ispunile su osnovnu svrhu teatra – katarzu. U to je uvjeren **Stevan Koprivica**, selektor HAPS-a, koji je nakon spuštanja festivalske zastave istakao da je reakcija publike najbolji dokaz da je ostvaren ovogodišnji koncept Festivala.

*„Ovogodišnji Festival je bio jedno bolno suočavanje sa našom društvenom stvarnošću, što nije ni ugodno, ni veselo, ni razdragano. Možda smo više navikli na neki ležerniji pristup. Ove godine smo imali jednu bolniju vertikalnu koja je funkcionisala; ta katarza i pročišćenje nekih naših osjećanja, koju smo obećali na početku, se i dogodila na ovom Festivalu. Mislim da je posljednja predstava programa *Dokle pogled seže* ponudila nešto što se zove značenjska tačka jer, uz svu tu, ne samo zapitanost, nego konstataciju jedne prilično mračne stvarnosti koja nas okružuje, ona ima jedan plemenit kraj. Ona se bavi deformacijama, ne samo našeg okruženja i države nego i šire, jer je to problem koji se tiče svih zemalja u tranziciji; odlazak mladih i nesnalaženje ljudi koji su tu ostali da žive. Ali, dvoje mladih u ovoj predstavi na kraju ipak odluče da se vrate i pokušaju ponovo, što je neko malo svjetlo na kraju tunela i čini mi se da je to bio i pravi kraj ovog Festivala“*, pojasnio je Koprivica za Radio Herceg Novi.

Koprivica je stava da su tematska određenja jedan od načina funkcionisanja HAPS-a.

„Prošle godine bavili smo se ‘ženskim pitanjem’. Ove godine je tema bila preispitivanje društvene stvarnosti a, u dogovoru sa HP, pokušaćemo da sledeće godine uvedemo neku vrstu kompeticije. Hercegovačko pozorište je predložilo, a i mi u Herceg festu smo saglasni, da gledaoci vrednuju predstave pa da imamo i nagradu publike, kao i da probamo da oformimo i neku vrstu žirija. Festival uvijek dobija na značenju, na intrigantnosti i zanimljivosti kada se predstave takmiče.

Pošto smo ove godine zaista imali kvalitetne predstave, da je Festival bio takmičarskog karaktera, bila bi ‘mrtva trka’. Imali smo nekoliko jakih reditelja, regionalnih ‘teškaša’, i ne samo regionalnih, jer Arpad Šiling pripada samom vrhu

evropskog teatra, zatim Dina Mustafića, Borisa Liješevića, Kokana Mladenovića, koji je, iako van zvaničnog programa, bio dio HAPS-a, a prvi put u ulozi reditelja vidjeli smo i Voju Brajovića,“ apostrofirao je selektor HAPS-a.

Hercegovačka pozorišna publika je na HAPS-u imala priliku da vidi neke predstave prije nego što su se one pojavile na velikim festivalima u zemlji i okruženju..

„Ono što meni posebno imponuje je što smo imali anticipaciju velikih pozorišnih festivala. HAPS je festival koji je u nekim regionalnim, državnim i lokalnim granicama, ali dvije predstave su ovdje imale jednu festivalsku anticipaciju. Riječ je o predstavi „Novo doba“ koju tek očekuje velika festivalska premijera na Sterijinom pozorju, a komad „Dokle pogled seže“ će tek biti na MESS-u. Dakle, nova publika je imala rijetku privilegiju da prije velikih festivala ovdje vidi dva favorita na drugim festivalima, što je još jedan kvalitativni argument ovogodišnjeg HAPS-a“, ocijenio je Koprivica.

Na „HAPS-u 2017“ izvedeno je šest predstava: **„Jami distrikt“**, Maje Bogavac u režiji Kokana Mladenovića, **„Leptir“** Narodnog pozorišta iz Sarajeva, koju je po tekstu Aleksandra Radunovića Popaja, režirao Emir Zumbul Kapetanović, dvije predstave Borisa Liješevića - **„Čuvari tvog poštenja“**, i **„Očevi su gradili“**, **„Novo doba“**, Bitef teatra iz Beograda, **„Voz“** Zvezdara teatra, u režiji doajena jugoslovenskog glumišta Voje Brajovića i **„Dokle pogled seže“**, Kraljevskog pozorišta Zetski dom i Crnogorskog narodnog pozorišta.

Hercegovačke aprilske pozorišne svečanosti, počele su teatarski festivalski život 1995. godine. Od osnivanja do danas, Festival je mijenjao koncept - od prvobitne smotre amaterskih pozorišta nekadašnje Jugoslavije, postao je u jednom trenutku prilika za pregled biranih regionalnih profesionalnih produkcija. Program HAPS-a čine kvalitetne pozorišne predstave, kao i raznovrstan prateći program. Titular festivala je NVO Hercegovačko pozorište, a JUK Herceg fest je domaćin i suorganizator svečanosti. HAPS je preporukom Savjeta za kulturu Herceg Novog.

S.M.

XLVII Festival dramskih amatera Crne Gore

Nagovještaj superiorne generacije stvaralaca

Bijelo Polje je i ove godine bilo uspješan domaćin Festivalu dramskih amatera Crne Gore, koji je po četrdeset sedmi put organizovan u tom gradu. Predstava „O ćutanju i drugim imitacijama sreće“, rađena po tekstu Bojane Šolaje, a u režiji Anđele Novaković i Miroslava Minića, NVO Ego kult i Gimnazija „Petar Petrović Njegoš“ iz Danilovgrada, proglašena je za najbolji komad na Festivalu dramskih amatera Crne Gore. Drugo mjesto pripalo je pozorišnom ansamblu NO „Mladi ihfo“, Montenegro MAGG iz

iz Sarajeva, inače rođeni Bjelopoljac.

Obrazlažući odluku žirija, Eraković je kazao da se na ovogodišnjem Festivalu u Bijelom Polju osjetila dragocjena pojava kreativnih mladih ljudi, što obećava maštovit, hrabru i sigurnu budućnost dramskog amaterizma.

„Izuzetno je dragocjena pojava smjene mladih generacija kada su u pitanju učesnici na ovom Festivalu, kako među glumcima, tako i među rediteljima, dramskim piscima, scenografima, kao i kostimografima. Time Festival dramskih amatera

na najočigledniji način opravdava svoje postojanje i ulogu dominantne talenata koja kreira pozorišni identitet naše zemlje. Pohvalno je prisustvo modernih pozorišnih čitanja, koja su u skladu sa savremenim evropskim i svjetskim teatrom i čine dodatno relevantnom amatersku scenu u Crnoj Gori“, zaključio je Eraković. On je naglasio da je pojava novih glumaca, različitih scenskih izraza,

Podgorice, za predstavu „Pozdravi nekog“, rađenu po tekstu Marije Rakočević, a u režiji Đorđija Tatića. Učenici podgoričke Gimnazije „Slobodan Škerović“ dobitnici su treće nagrade za izvođenje predstave „Jomeo i Krulija“, autorski projekat učenice Nikoline Pavićević. Nagrada za najbolju mušku ulogu dodijeljena je Milanu Nikčeviću za ulogu u predstavi „Profesionalac“, koja je nastala u produkciji Kulturno - kreativnog centra „Akord“ iz Nikšića. Najbolju žensku ulogu odigrala je mlada Kristina Janković, iz ansambla Gimnazije „Slobodan Škerović“ iz Podgorice.

Odluke o ovim prestižnim priznanjima donio je stručni žiri: predsjednik Blagota Eraković, poznati crnogorski reditelj i članovi: Danilo Marunović, režiser i Moamer Kasumović, glumac

kao i nekoliko originalnih dramskih tekstova, čiji su autori mahom tinejdžeri, najvrednije osvježenje Festivalu u Bijelom Polju. To, prema ocjeni Erakovića, „nagovještava pojavu superiorne generacije budućih dramskih stvaralaca“.

U okviru završne večeri XLVII Festivala dramskih amatera Crne Gore premijerno je pred bjelopoljskom publikom izveden pozorišni komad „Noć Bogova“, Mira Gavrana, u režiji Marka Manojlovića, komad u kojem uloge tumače poznati glumci iz Beograda: Vojin Četković, Dejan Lutkić i Nebojša Ilić.

S. Marojević

Intervju: Simo Trebješanin, crnogorski pozorišni i filmski glumac

Gluma bez igre ne postoji

- „*Volim pozorište koje tretira i detektuje neke probleme. Ono ne mora ni da ponudi odgovor. Dovoljno je da postavi pitanje, pa neka gledalac donosi neki svoj sud. Ne volim hladno pozorište... U šali volim da kažem: Ne volim fržidere koji hodaju po sceni*“.
- „*Mi koji smo dugo u ovoj umjetnosti, često shvatamo da je naš posao suviše ozbiljan. Zaboravljamo prvu stvar koju naučimo na Akademiji, a to je da je gluma, igra. Gluma bez igre definitivno ne postoji!*“

Razgovarala: Slavojka Marojević

Opus Sima Trebješanina, poznatog crnogorskog pozorišnog i filmskog glumca je veoma raznolik, od komičnih uloga do onih dramatičnih. Taj umjetnički profil ovog glumca svrstao ga je u esnafskim okvirima kao umjetnika koji na najbrži način sprovodi transformaciju u samoj glumačkoj igri. Diplomirao je na Fakultetu dramskih umjetnosti na Cetinju 1999. godine u klasi profesora Branislava Mićunovića. Stalni je član ansambla Gradskog pozorišta od 2002. godine. Uspješan je podjednako i u pozorištu i na filmu. O tome svjedoče zapažene uloge u filmovima: „Sve je za ljude“, „Lavirint“, „Gledaj me“, „Lokalni vampir“, „Čovjek koji je živio svoj život“, „Montevideo bog te video“ i u TV serijama: „Ultima“, „Mješoviti brak“, i „Budva na pjenu od mora“. U pozorištu je svojim senzibilitetom osvojio brojne nagrade. Na Kotorskom festivalu, osvojio je nagradu za ulogu Romea, u predstavi „Julija i Romeo“, dok mu je na Crnogorskom festivalu pozorišta pripala nagrada za Oberona, u predstavi „San ljetnje noći“. Na Bijenalu crnogorskog teatra, osvojio je nagradu za ulogu Zgabarela, u predstavi „Don Žuan“. Dobitnik je i Godišnje nagrada CNP-a.

Osim glume, Trebješanin neizmjereno voli muziku i često se u privatnom životu, ali i na sceni „druži“ sa gitarom. Svoje dvije velike ljubavi - glumu i muziku, spojio je u poetski teatar i projekat „Noć duše čarobne“, kojim kod publike budio najtananije emocije. Temasko veče, koje u centar postavlja ljubav je spoj poezije, muzike i glume. Trebješanin u tom projektu pjeva i govori stihove Jesenjina, Antića, Rajića, koji su stari stotinu godina, ali i najljepše pjesme savremenog doba. Sva dobra poezija i sva dobra muzika za ovog glumca su svevremeni.

„Došao sam na ideju da napravim ovo veče tako što sam razmišljao šta bih to ja volio da gledam u pozorištu nekih sat vremena, a da mi probudi neke emocije, ali da nije u formi pozorišne

predstave. Napravio sam ‘Noć duše čarobne’ i ovo veče je živo, jer ja tu stalno nešto mijenjam, ubacam neke pjesme, pa je repertoar različit iako ima neku okosnicu. Dok radim na ovom projektu jako sam zadovoljan, a i publika je, sudeći po njenoj reakciji, jer osjeti emocije. Kada dobijem tu povratnu reakciju, nadogradim još jedan sloj na ovom projektu. Drugi sloj ove poetsko - muzičke i glumačke večeri je moja želja da vratim stihove

Jesenjina, koji su nažalost, naročito kod omladine zaboravljeni. Neke pjesme su postale evergrin. U moru današnjih instant pjesama važno je uputiti ljude na dobru muziku, dobru poeziju i pozitivnu emociju. Svjestan sam da ovaj projekat neće privući široke narodne mase. To je nemoguće. Ali, neka jednog čovjeka takne ta priča ja sam zadovoljan. Tome služi tetar poezije, pogotovo ako se izvodi uz odabrane note. Onda lirika dolazi do punog izražaja“.

Imao sam nedavno jako zanimljivo i bogato iskustvo. Radio sam sa Borisom Liješevićem jednu sjajnu predstavu - 'Čuvari tvog poštenja'. Rijetko kažem, za predstave u kojima igram, da su dobre, ali ovo je zaista veliki projekat. Bilo je strašno zanimljivo dok smo radili ovaj komad. Zašto? Nijesmo imali tekst. Svaki glumac je pravio svoj tekst na situaciju. Tu igram direktora škole, lik koji u sebi nosi više slojeva, a danas u svakodnevnom životu možemo da nađemo takvih likova. To su ljudi iz života. On je

Trebješanin u ulozi direktora škole u „Čuvarima tvog poštenja“

Za Sima Trebješanina gluma je izaov, bez obzira da li je on angažovan u drami ili u komediji. Svoje glumačko umjeće pokazuje tek nakon studioznog iščitavanja i proučavanja dramskog štiva u cjelini, a posebno povjerene mu uloge.

„Kada radim, ja se trudim da dam svoj pečat i da na taj način obojim predstavu. Nikada se ne štedim dok radim. Pripadam onoj grupi glumaca koji tokom rada na predstavi ne ispucavaju sav ‘arsenal koji posjeduju. Slušam i osluškujem atmosferu i cijelu ekipu i onda polako sklapam neki svoj mozaik lika kojeg trebam da tumačim. Taj ‘arsenal’ negdje dođe do izražaja tek na premijeri, ili možda malo ranije, a nekad tek poslije premijere.

negdje, da tako kažem, tragikomičan. A, ja volim i komediju i tragediju i brulesku. Volim i melodramu. Volim jednostavno rečeno sve žanrove. Cijenim da je to dobro za glumca, kako ga nebi stavili u neku fioku i kazali: „On je samo za to“...

Trebješanin pozorište doživljava kao igru, počev od pripreme samog djela, pa sve do premijere ili postpremijernih izvođenja. Ta igra za njega je zanimljivija što predstava duže živi, jer polazi od uvjerenja da se lik nadograđuje i da igra na sceni dobija pravi epilog.

„Mi koji smo dugo u poslu, često shvatamo da je naš posao suviše ozbiljan. Zaboravljamo prvu stvar koju naučimo na Akademiji, a to je da je

gluma, zapravo, igra. Igra u smislu istraživanja. E, ja tu igru mnogo volim. U procesu stvaranja neke predstave, iz te igre, kako mi to glumci volimo da kažemo, potrebno je 'nabaciti puno stvari na lik' koji tumačimo. Što ih više 'nabacimo', to ćemo više iskopati nekih dobrih elemenata, a sve što je suvišno lako se može skinuti. Muka je kada nemamo tih 'nabačenih elemenata' i kada se nađemo u situaciji da moramo nešto da stavimo, a pritom nemamo ideju. Onda imamo problem. Taj problem dolazi upravo onda kada nema svijesti o igri i svijesti o istraživanju toga lika koji glumac treba da tumači, ali na kraju i svijesti o sebi kao čovjeka u datim okolnostima. To je sve povezano i predstavlja jedan mozaik. Gluma bez igre definitivno ne postoji“!

Trebješanin posebno voli ono pozorište koje detektuje probleme iz života. Ono pozorište koje nas se „tiče i dotiče“.

„Volim pozorište koje tretira i detektuje neke probleme. Ono ne mora ni da ponudi odgovor. Dovoljno je da postavi pitanje, pa neka gledalac donosi neki svoj sud. Ne volim hladno pozorište... U šali volim da kažem: Ne volim fržidere koji hodaju po sceni. Dakle, volim pozorište koje je intrigantno a ne pozorište zabave. Navešću primjer: „Čuvari tvog poštenja“ je predstava koja me je potpuno kupila poslije dužeg vremena, zato što je to prava pozorišna predstava, onako što bismo mi rekli: 'Ogoljena, glumački strašno napunjena, rediteljski odlično vođena'.

U principu ne možete napraviti neke svoje podjele, jer svako dobro pozorište je dobro pozorište, a loše pozorište je loše. Nema veze koji je žanr na sceni, koja je vrsta pozorišta. Gledao sam jedno alternativno pozorište, prije četiri, pet godina. Rijječ je o jednoj ruskoj alternativnoj predstavi, koja nema teksta, samo su glumac i glumica na sceni. Oni sjede i ne pomjeraju se. To je gluma pokreta i mimike. Bilo je fascinantno. Moram priznati na početku sam mislio: šta li sam došao da gledam? Ali, malo po malo, uveli su me u čaroliju koja je kulminirala. To je bilo savršenstvo“.

Na osnovu iskustva na scenama u Crnoj Gori i okruženju, Trebješanin zaključuje da je crnogorska produkcija po estetskim normativima u rangu dramske umjetnosti regiona, a po nekim naslovima zauzima vodeće mjesto.

„Ipo estetskim i po glumačkim normativima, Crna Gora je u rangu produkcija regiona, u nekim stvarima smo i ispred njih. Ono što je naš, neki,

uslovno da kažem, nedostatak je nedovoljno novca u produkciji. Mi nijesmo u mogućnosti da pravimo ove sitcome, kao što to rade drugi u regionu, gdje bi se naši glumci mogli bolje promovisati. Kada bi na tom polju nešto uradili, otvorila bi se mogućnost da se za naše glumce više zna van Crne Gore. Istina, ljudi u esnafu i te kako znaju crnogorske glumce, njihov kvalitet, jer smo na Festivalima pretedenti za nagrade. Fali nam kvalitetnijeg marketinga. Što se tiče crnogorskih glumaca, mi imamo sjajnih imena, odlično radimo i imamo dobre predstave. Produkcijski naravno nismo dovoljno radili, jer to zavisi od novca. Nijedan vam glumac neće reći da je dovoljno radio, jer uvijek može više da se radi. Može da ima uvijek više i predstava i serija i filma. S tim što sam ja od onih ljudi koji bi radi kvantiteta, na pijedestal stavio kvalitet. Uvijek se opredeljujem za onu: 'Neka se uradi jadena prestava, ali kvalitetna'. Realno gledano, na crnogorskim scenama se radi maksimalno, koliko to mogućnosti dozvoljavaju. Nekada se potežu i privatne veze da bi se uradila neka predstava, a i sami se okupljamo i sami radimo, jer glumac ne želi ništa drugo nego da radi. U Crnoj Gori postoje dva Nacionalna teatra, dva Gradska pozorišta, kao i niz drugih scena, ali kao da je komunikacija između njih zatajila u postprodukcijском smislu“.

Kako bi predstave odgledalo što više ljudi u Crnoj Gori, Trebješanin cijeni da bi se u producentskoj komunikaciji trebalo dosta toga promijeniti.

„Ministarstvo kulture ulaže neka sredstva na tom planu. Naravno, da je bolje da se što više povezujemo. Najbolje bi bilo da svaki veći grad u Crnoj Gori ima svoje pozorište, pa bi mladi ljudi imali gdje da nađu zaposlenje. Nacionalni teatri svuda na svijetu funkcionišu na budžetu države, a Gradska pozorišta su na budžetu grada. Normalno da je budžet grada manji, od budžeta države i svakako da bi trebalo pojačati tu saradnju. Kada treba dovesti veliku predstavu, to mnogo košta i to negdje ograničava gostovanja. U Nikšićkom pozorištu postoje uslovi da se rade predstave vrhunskog ranga i trebalo bi malo više poraditi, na nekom drugom planu, da se stvari do kraja profesionalizuju. Ako se pravi dobra predstava koja traži dobru ekipu ona mora i da košta. E, sada kratkoročno gledano, ako želimo napraviti neku predstavu sa malo sredstava, ona će se igrati samo nekoliko puta i završena je priča. Potrošeni

su novci, a nijesu se postigli dugoročni ciljevi. Navodim Vam primer 'Bokeškog D-mola'. Igrao je 15 godina. On se isplatio. Morao je, pa i pod pretpostavkom da se na biletarnicama prodavala samo po jedna karta. U produkciji mora dosta da se promišlja i da se više angažuje ljudi iz struke. Pozorište je kolektivni čin. Niko u pozorište ne dolazi samo radi posla, jer to je ljubav i onda ako ste vi na nekom rukovodećem mjestu, morate biti

vari tvog poštenja“.

Pozorište je za Trebješanina izazov, tim prije što je ono jedina živa umjetnost. Film, tvrdi ovaj dramski umjetnik, nije više tako moćan medij...

„Za pozorište je tačno da je jedina živa umjetnost. Film više nije moćan medij, jer gubi svoju bitku sa TV serijama i takozvanim sitcom projektima. Ja nijesam imao sreće da učestvujem u velikim filmskim projektima. Radio sam, nije da nijesam... Više sam radio filmove u produkcijama van Crne Gore, nego ovdje. Radio sam film u produkciji Luk Besona. Pamtim dobru saradnju sa našom Nikšićankom Marijom Perović, Brankom Baletićem. Radio sam i neke predstave i filmove za Ruse i za Austrijance. Film je jako privlačan. Ali, film ne može glumcu da bude odskočna daska za pozorište, jer je za glumu baza pozorište. Svi najveći svjetski glumci, su igrali u pozorištu, pa im je tek kasnije došao angažman na filmu. U pozorištu je glumac živ čovjek i nema pravo na grešku. Mislim, imate pravo, ali onda idemo dalje, nema zaustavljanja. Film se siječe, montira... Zbog toga film

„Siroti mali hrčki“ / Nikšićko pozorište

tome predani. Ja sam gledao takve ljude koji su po cijeli dan bili na poslu i naravno, imali su ogroman uspjeh. Svakako, ima tu malo i sreće. Ako imate dobar proizvod i ako se tome još dodaju elementi savremenog, dobrog marketinga, pozorište će naći svoj put i dalje. Polako, sporo, ali naći će. Siguran sam“!

Predstavu „Gorski vijenac“ ovaj glumac duboko čuva u srcu, iako u svojoj karijeri bilježi desetine zapaženih uloga...

„Svaki glumac pamti svoju prvu predstavu, a moja prva uloga je u „Gorskom vijencu“, koji je rađen u režiji profesora Mićunovića. Premijernim izvođenjem te predstave otvarorena je nova zgrada Crnogorskog narodnog pozorišta. Ove godine ta predstava i ja slavimo 20 godina rada i života na sceni. Na poseban način sam vezan za još nekoliko dramska naslova: 'Bokeški D – mol', 'Don Žuan', 'Za tvoje uši', 'San letnje noći', 'Malograđanska svadba', kao i ova poslednja što sam radio - 'Ču-

ima dosta tehničkih elemenata i ne zavisi sve od glumca. Film više zavisi od nekih drugih stvari. U pozorištu je obratno. Rad zavisi od drugih dok radite na predstavi, ali kad se upale reflektori sve tada zavisi samo i isključivo od glumca. Tako da je mnogo zahvalnije za glumca da napravi karijeru u pozorištu, pa da onda tek ode na film. Pozorište je za mene inspiracija i ljubav. Jedinu žal koju nosim je ta što sam za mojih 20 godina karijere, samo jednu predstavu radio za Nikšićko pozorište. Ne kažem da nisam imao poziva... Volio bih da se te stvari promijene! Možda će mi se u tom pravcu otvoriti novi putevi?“

Intervju: Marija Vicković, filmska, televizijska i pozorišna glumica Uloge - neka vrsta terapije

- „Pozorište bi trebalo da bude igra. Ono bi trebalo da bude radost, bez obzira da li se radi komedija, antička tragedija ili drama“.
- „Mi smo u našem poslu jako malo plaćeni i prosto smo svi na nekim svojim stranama raštrkani. Zbog toga su nam energije potpuno rasute. Mnogo nam treba da se sakupimo, prvo sami sa sobom. Da dođemo na probe i uživamo u svom radu. To je ono što zaboravljamo, a što je iskonsko i čemu bi u ovom poslu trebali da se vratimo“.

Razgovarala: Slavojka Marojević

Marija Vicković, rođena Podgoričanka, je harizmatična beogradska filmska, televizijska i pozorišna glumica, koja u svojoj karijeri ima desetine zapaženih uloga na filmu, TV

gled sa Ajfelovog tornja“, na filmskom festivalu u Herceg Novom. Dobitnica je i Javne pohvale, po odluci Upravnog odbora, za rezultate u radu od izuzetnog i posebnog značaja za uspešnu aktivnost Narodnog pozorišta u Beogradu, za sezonu 2010/2011.

serijama i u pozorištu. Glumu je diplomirala na Fakultetu dramskih umetnosti u Beogradu, u klasi profesora Predraga Bajčetića. Tokom treće godine studija postala je član Narodnog pozorišta u Beogradu. Postdiplomske studije je završila na Actor studio Lee Strasberg, u Njujorku. Dobitnica je pozorišne nagrade „Vršaćka pozorišna jesen“, za ulogu Ifigenije u istoimenoj predstavi, nagrade „Zlatna mimoza“ za ulogu u filmu „Po-

Za Mariju Vicković pozorište je prva i neprikosnovena ljubav.

„Glumu sam prvenstveno upisala zbog pozorišta. Kako sam mogla da znam nešto o filmu kada na Akademiji nijesmo imali taj predmet. Izučavali smo istoriju filma, ali nikad nijesmo imali sudar sa kamerom. Moj prvi kontakt sa kamerom je bio kad sam snimala film Zona Zamfirofa. Nijesam snimala ni taj neki studentski film, Tako da

je u Zoni bio moj prvi susret sa kamerom. I danas dobijam pohvale na račun te neke ulogice koja je meni, moram priznati, posebno draga.

Pozorište doživljam kao igru. Znae kako - prva godina se na Akademiji i zove igra. Glumu sam u pozorištu sve do skoro tako i doživljavala. Preciznije, ne kao igru, već kao moju razbribrigu, što ona i dalje jeste. No, kako ulazim u neke godine, u godine poslije tridesete, shvatila sam da mi je to posao i to ne lak posao. Kako god ga ljudi doživljavali, ovako ili onako, veoma često je to izraz vještine i talenta. To čini jednu predstavu dobrom. Za sve ono što se naizgled čini jednostavnim i lakim, iza toga stoji dosta rada. Evo sad smo na turneji od grada do grada, od hotela do hotela, ... Zbog toga mi sada ovaj posao nije razbribriga. To je rad, ali rad u kojem uživam. Sve te uloge koje igram i koje nijesu ni malo lake, su neka vrsta moje terapije. Moje preispitivanja mene kao osobe, kao ličnosti. To je jedini način da opstanete u ovom poslu i da gledate da iz toga crpate dobre stvari kroz uloge koje igrate i nekako budete bolji čovjek“.

Vicković je još kao gimnazijalka počela da se baviti glumom i tako je na nagovor reditelja upisala Akademiju u Beogradu.

„Pohađala sam Filološku gimnaziju i naša profesorica francuskog jezika je znala da se ja glupiram imitirajući profesore. Onda je ona otkrila da imam talenat. Počeli smo da radimo predstavu na francuskom i sa njom smo učestvovali na Frankofonskom festivalu u Pečuju, u Mađarskoj. Neki, pravi pozorišni reditelji, koji su došli na taj Festival, predložili su mi da upišem glumu. Te godine nije bilo upisa na cetinjskoj Akademiji. Bilo je sasvim logično, zato što sam odavde, da studiram u Crnoj Gori. No, morala sam dokumenta da pošaljem za Novi Sad. Reditelj Sloba Milatović sugerisao je mom ocu da se javim na beogradsku Akademiju. Tako je i bilo... Sa treće godine studija bili smo pozvani u Narodno pozorište. Upravnik je bio Ljuba Tadić. Dakle, ja sam sa 21 godinu života bila primljena u Narodno pozorište“.

Glumica Vicković se sjeća svake svoje uloge. One su dio nje, njenog odnosa prema umjetnosti i poslu kojeg obavlja. U životu, pa i poslu, prilazi sa skromnošću, koju smatra vrlinom, uprkos vremenu u kojem živimo. Zbog toga je znala da odbije neke uloge koje joj se nijesu dopadale, posebno u pozorištu. Vicković jednostavno voli da uživa u ulozi koju tumači i na sceni nesebično daje sebe.

„Imam dosta godina radnog staža i iza sebe dosta toga urađenog u pozorištu. Od svih predstava koje sam radila, posebno mi je draga U agoniji, u kojoj je moj glavni partner Radovan Vujović. Ana Đorđević je rediteljka predstave. Taj trio izvanredno funkcioniše. Radili smo zajedno i u Švabici, komadu Jugoslovenskog dramskog pozorišta, nastalom po pismima Laze Lazarevića. Tu divnu predstavu igramo već osam godina i ona je kulturna predstava te produkcije. Prošle godine, taj trio obnovio je saradnju na Krležinom tekstu i pokazalo se da smo mali tim koje dolazi do velikih rezultata. Ja nijesam neko ko je subjektivan kada je u pitanju priča o predstavama u kojima glumim, jer to prvenstveno nijesu moje predstave. Jako dobro znam kada igram u nečem lošem, a kada igram u nečem srednjem, ili u nečem jako dobrom. Za ove dvije predstave sigurno mogu da kažem da je to rad na koji sam jako ponosna. Drago mi je što se desila ova turneja po Crnoj Gori, jer me tu ljudi jako malo vide i nemam prilike da igram pred svojom publikom, svojim prijateljima“.

Vicković pozorište vidi kao kolektivni čin i cijeni da ukoliko glumac, ili reditelj u svom poslu ne prilazi iz tog ugla, može imati problema sam sa sobom, posebno sa partnerom na sceni, ali i sa publikom.

„Partner i reditelj su upućeni jedni na druge. Bitno je da imate neke oči na sceni. Oči koje nešto govore, koje su pune... Imala sam tu sreću da sam uvijek podjelom dobila dobre partnere. Posebno je to bitno u pozorištu. Na filmu je to manje bitno, jer vi tu prvenstveno tražite kameru, taman koliko i partnera. Na sceni je to drugačije. Bitno je da imate dobrog partnera, jer iz toga se stvara sve. Iz tog odnosa stvaraju se glavne emocije. Ako nemate dobrog partnera, ili vi nijeste nekom dobar partner, onda iz tog odnosa ne može ništa da se izrodi. Reditelj je taj koji uštima stvari i jako je bitno to povjerenje koje moramo međusobno da imamo. Mnogo je bitno da se stvori pozitivna atmosfera dok se priprema predstava. Kada ovo tvrdim, vratiću se na početak ove naše priče. Pozorište bi trebalo da bude igra. Ono bi trebalo da bude radost, bez obzira da li se radi komedija, antička tragedija ili drama. Mora da bude prisutna radost stvaranja, radost igre, radost prenošenja energije... To se, nažalost, često danas u pozorištu zaboravlja, pogotovo kod nas, jer smo jako nezadovoljni. Generalno gledano svi loše živimo. Mi smo u našem poslu jako malo

plaćeni i svi smo na nekim svojim stranama raštrkani. Zbog toga su nam energije potpuno rasute. Mnogo nam treba da se sakupimo, prvo sami sa sobom i da dođemo na probe i uživamo u svom radu. To je ono što zaboravljamo, a to je nešto što je iskonsko u ovom poslu i čemu treba da se vratimo. Zato treba da pomenem opet Krležu i predstavu „U

da krijem. Ponavljam ne volim da glumim u životu! To ne radim ni sa poznanicima, ni sa prolaznicima, a kamo li sa prijateljima ili sa porodicom. Vjerovatno zbog toga se ja jako brzo vratim iz uloge. Dovoljna mi je čaša crnog vina, čaša piva, pa da se spuštim na zemlju i da se vratim u svoj život. Iskreno svim glumcima treba jedno sat vre-

Marija Vicković i Radovanom Vujović / „U agoniji“

agoniji“, jer tu je non stop postajala ta radost stvaranja nečeg dobrog. Ni u jednom trenutku u radu nije postajao trenutak nervoze, ili nekog sukoba. Kada smo završili sa probama rediteljka mi je rekla: „Ne znam kako ću da se vratim drugim projektima? Znam, da se skoro neće desiti ovako nešto“.

Marija iako dubinski živi lik koji igra, on ne ostavljaju pečat na njenu ličnost. Za Pozorište otkriva kako izlazi iz svojih uloga koje dubinski prožima.

„Ne znam šta da vam kažem na to pitanje. Meni jako teško da pričam o tome. To bi Vam bolje neko sa strane rekao, neko ko me zna malo bolje. Ajde reći ću Vam nešto što kažu moji najbliži prijatelji - važim za osobu koja nikada ne glumi u životu. Možda je to do nekog mira koji ja pokušavam da zadržim kroz posao koji radim i kroz svoj život, ili je to dio neke snage koju imam kao ličnost. Tu unutrašnju snagu ja zaista imam i ne mogu to

mena da se vratite u život. Poznato je da su glumci neuračunjivi sat nakon igranja predstave, pogotovo oni koji imaju jako teške, dramske uloge. Nemojte ih dirati sat vremena poslije predstave, jer da nekog ubiju u tom vremenskom periodu, računalo bi im se kao neuračunjiva okolnost“.

Predstavljamo: Narodno pozorište iz makedonskog grada Štip Zlatni sjaj štipske scene

- *Za vrijeme njegovog sedamdesetogodišnjeg postojanja, u ovom Pozorištu izvedeno je oko tri stotine premijera, sa sedam hiljada repriza. Repertoar se gradio u dosluhu narodne kulture, tačnije po potrebi gledaoca.*
- *Organizatori pozorišnog života u Štipu, koliko su se oslanjali na klasične, isto toliko su radili i savremene pisce. Skoro svi žanrovi i podžanrovi uvažavani su i korišćeni za scenske projekte.*

Piše: mr **Trajče Kacarov**

Ispred Grand hotela u Štipu, februara 1923. godine, parkiraju se dvokolice sa konjskom zapregom, iz koje izlazi Budimirović, profesor filozofije i kniževnosti iz Novog Sada.

Profesor Budimirović je tada dobio zadatak da širi srpsku kulturu i pismenost na jugu tadašnje kraljevine SHS, tačnije, u njoj Južnoj banovini, danasnjoj Republici Makedoniji.

Štip sa pozorišnom tradicijom od devet i po decenija

Čim se smjestio u grad i upoznao učenike štipske Gimnazije, sinula mu je ideja da napravi diletantsku pozorišnu trupu. I napravio je. U njoj su učestvovali ne samo đaci iz Gimnazije, nego i građani iz Štipa. Glumom su počeli da se bave: gradski ljekari, pekari, apotekari, stakloresci, dimjačari i ko li još ne.

Ali profesor Budimirović, koji je učio pozorišni, rediteljski zanat kod Rejharta, tadašnjeg pozorišnog reformatora iz Berlina, nije se zaustavio samo na toj ideji. Potražio je od kraljevine novac za povlašćeno pozorište. I dobio je.

Ojačan kakvim – takvim novčanim iznosom, profesor Budimirović je počeo da radi intezivno i to sa jakim repertoarom. Čak je otvorio i Školu za glumu.

Za figuralnu predmetnu kompoziciju, tačni-

je, za predstave koristio se djelima Moliera, ali i tekstovima Jovana Sterije Popovića, kao i niza drugih domaćih i stranih autora.

Vremenski interval od 1923. pa sve do 1927. godine, poznat je u istoriji štipskog Pozorišta kao „zlatne godine“. To Pozorište je ubrzo, tačnije 1927. godine ukinuto i to odmah po atentatu na generala Kovačevića. Ponovo je uspostavljeno, 1937. godine, no njegov rad nije „sijao zlatom“, kako što je to bilo dok je Budimirović bio njegov „spiritus movens“. Za vrijeme bugarske fašističke okupacije nema podataka o radu ovog Pozorišta.

Poslije oslobodjenja, nova vlast je shvatila da je pozorište najbolje za agitaciju novog poredka, pa tamo gde su postojali i najmanji uslovi za to, koristili su i organizovali pozorišni život. Tako je u Štipu odmah poslije oslobodjenja formirano Gradsko pozorište koje je za samo nekoliko godina preraslo u Oblasni teatar. To pozorište, 1951. godine kretalo se po utabanim stazama narodne kulture, pa mu nije bilo teško da se preobrazi u Narodno pozorište, koje kao takvo funkcioniše i danas i „postalo je krivac“ za 70 godina organizovanog pozorišnog života u Štipu.

Za vrijeme njegovog sedamdesetogodišnjeg postojanja, u ovom Pozorištu izvodjeno je oko tri stotine premijera, sa sedam hiljada repriza. Repertoar se gradio u dosluhu narodne kulture, tačnije po potrebi gledaoca. Organizatori pozorišnog života u Štipu, koliko su se oslanjali na klasične, isto toliko su radili i savremene pisce. Skoro svi žanrovi i podžanrovi uvažavani su i korišćeni za scenske projekte. Takođe, su bili u podjednakoj mjeri, angažovani i domaći i strani reditelji.

Dok sam bio mali, a i sada to mislim: **Grad koji nema pozorište nije sa naše planete.**

Grad Štip na istoku Makedonije, je svjetski grad, samo zato što ima pozorišnu tradiciju od devedeset četiri godine!

Mr **Trajče Kacarov**

(Autor teksta je direktor Narodnog pozorišta u Štipu)

Festival kratke priče „Odakle zovem“

Promocija crnogorske, ali i svjetske kulture

• Na Festivalu „Odakle zovem“ predstavljena je antologija kineske književnosti i poezije, promovisani književni i publicistički portali, djela Slobodana Šnajdera, romska književnost i projekat „Poetika zemlje - moja Crna Gora“. Glumica Varja Đukić izvela je monodramu „Malo o duši“.

Piše: Miroslav Minić

Deveti Međunarodni književni festival „Odakle zovem“ održan je u Podgorici od 27. juna do 1. jula, - u Karveru, prema nekim ocjenama u jednoj od najljepših knjižara, neozaobilaznom kulturnom centru i promoteru crnogorske, evropske i svjetske kulture.

Festival je organizovan uz podršku kompanije CRBC i uz partnerstvo sa Institutom Konfučije u Podgorici. Na platou ispred knjižare Karver, raspravljalo se „O kineskoj književnosti“, a u programu su učestvovali: Luo Sha, Mila Zeković i Varja Đukić. Iste večeri održani su programi: „Antologija kineske književnosti“ i „Antologija kineske poezije“. Poeziju su čitali: Luo Sha, Ren Xin i Zhang Ying.

Danijel Zen Men, u ime CRBC-a, kazao je da ta kompanija želi da doprinese opštem dobru, te da je to ključni razlog zbog kojeg su podržali ovaj Festival. Najavio je da će to činiti i ubuduće i dodao je da Kina želi da unaprijedi kulturnu saradnju sa Crnom Gorom.

„Želimo da Crnogorci bolje razumiju Kinu, ali i da vašu kulturu i način života predstavimo u Kini. Na ovaj način podržavamo i dobre prijateljske odnose koji postoje još od vremena bivše Jugoslavije“, rekao je Zen Men, uoči održavanja Festivala.

Drugog dana festivala (28. juna), takođe na platou knjižara „Karver“ održan je okrugli sto, na temu „Žensko između kontemplacije i akcije“. U sesiji su učestvovali: Suzana Tratnik, Ana Ristović, Stanka Hrastelj i Paola Petričević, a moderator je bio Marinko Vorgić. Program „Žensko između kontemplacije i akcije“ referira na novozavjetnu priču o Marti i Mariji - paraboli

koja pokazuje neophodnost sadejstva akcije i promišljanja. Savremeno iskustvo nam pokazuje razgranat i intenzivan razvoj feminističke teorije i aktivizma, ali istovremeno ta savremenost bilježi i jačanje procesa koji su po prirodi stvari uvijek kočili žensko djelovanje u prostoru javnog. Među tim procesima najvidljiviji su: pomjeranje političkog i ideološkog klatna udesno, kako u našem regionu, tako i globalno, sve izraženija militarizacija

Varja Đukić u monodrami „Malo o duši“

svjetske politike, jačanje ksenofobije u društvima koja su odavno strukturirana demokratskim i građansko-liberalnim nazorima, sve prisutniji uticaj fundamentalnih religijskih koncepata u brojnim dijelovima svijeta. U okviru programa „Gdje se voda spaja sa drugom vodom“, poeziju su čitali: Liljana Dirjan, Ana Ristović, Stanka Hrastelj, Branko Čegec, Ljubeta Labović i Marija Dragnić. Za ljubitelje dobrog zvuka, iste večeri održan je koncert Šule Jovović trio (Vladimir Krnetić - truba, Šule Jovović - klavir, Martin Đorđević – bubnjevi). Dio programa druge večeri Festivala bio je posvećen Podgorici. Lično viđenje o glavnom gradu iznijeli su, pored ostalih: Staša Aras, Ljiljana Dirjan i Ljubeta Labović. Nakon toga su uslijedile „Priče Podgorici“, u kojem su učestvovali: Staša Aras,

Liljana Dirjan i Ljubeta Labović.

Treći dan Festivala počeo je u podne u Vinskom podrumu Šipčanik, obilježavanjem regionalno poznatog Konkursa „Vranac“. Knjižara „Karver“, uz podršku Plantaža, proizvođača vrhunskog crnogorskog vina, je ustanovila 2010. godine, Međunarodni konkurs za najbolju kratku priču „Vranac - najbolja kratka priča“. Taj Konkurs je do sada je donio oko 6000 priča. Danas stranica www.vranacprice.me ima 120 priča, koje je od 2010. godine birao žiri u sastavu: **Božo Koprivica, Enver Kazaz i Teofil Pančić**, kao i prošlogodišnji žiri: **Marko Pogačar, Ognjen Spahić i Markinko Vorgić**. Jedna od najprestižnijih nagrada „Vranac - najbolja kratka priča za formu“ godinama je oživjela cijeli jedinstveni kulturni prostor jezika, gdje je crnogorska kultura postala stožer najrafiniranijeg književnog žanra. U tom segmentu učestvovali su: **Božo Koprivica, Vojo Šindolić, Varja Đukić, Staša Aras i Branko Čegec i Sanja Raičković**, vokal i Šule Jovović, klavijature. Nakon toga, na platou knjižare „Karver“ počeo je program „Bez velikih riječi, molim!“, u kojem su učestvovali: **Suzana Tratnik, Branko Čegec i Stanka Hrastelj**, a moderator je bio Marinko Vorgić. U okviru programa „Imaginarij istorija književnosti“, predstavljen je i portal www.poetikazemlje.me, a govorili su: **Božo Koprivica, Ljubeta Labović, Aleksandar Bečanović, Dragana Kršenković Brković i Varja Đukić**.

Projekat „Poetika zemlje - moja Crna Gora“ prezentirao se u različitim formama i medijima crnogorsko književno nasljeđe i savremeno stvaralaštvo. Kroz realizaciju aktivnosti projekta kreiran je novi i potvrđen osjećaj pripadnosti mladih ljudi jedinstvenoj kulturnoj zajednici. Na internet stranici www.poetikazemlje.me nalazi se više od 100 audio snimaka poezije i proze autorki i autora koji određuju poetiku Crne Gore među kojima su: **Mihailo Lalić, Radovan Zogović, Čamil Sijarić, Danilo Kiš, Mirko Kovač, Miodrag Bulatović, Vito Nikolić, Aleksandar Ivanović, Sreten Asanović, Janko Đonović, Mladen Lompar, Zuvdija Hodžić, Sreten Perović, Bosiljka Pušić, Balša Brković, Milorad Popović, Pavle Goranović, Aleksandar Bečanović, Ognjen Spahić, Dragana Kršenković Brković, Lena Ruth Stefanović, Jovanka Uljarević** i drugi.

Na Festivalu je održan i okrugli sto „Jugoslovenska filmska 1967“, u kojem su učestvovali: **Božo Koprivica i Vuk Perović**, a u okviru tog programa prikazan je i film „Kad budem mrtav i beo“, Živojina Pavlovića.

Gost IX Festivala „Odakle zovem“, 30. juna je bio pisac **Slobodan Šnajder**. Razgovor sa čuvenim stvaraoцем koji je publiku osvojio dramskim djelima „Hrvatski Faust“, „Nevjesta od vjetra“, „Enciklopedija izgubljenog vremena“, romanom „Morendo“, pripovijetkama „505 sa crtom“ i mnogim drugim naslovima, vodio je Marinko Vorgić. To je bila prilika da se promoviraju i Šnajderovo najnovije djelo „Doba mjedi“.

Uz podršku međunarodne organizacije HELP, a u saradnji sa NVO RAE Savjet kampa, NVO Prostori, Ministarstva za ljudska i manjinska prava, knjižara „Karver“ organizovala je promociju romske književnosti i kulture. Gošća je bila **Hedina Tahirović Sijerčić**, a romsku poeziju su čitali **Alija Žabelji i Marija Ivanova**. Nastupili su i **Gani Gaši** na saksofonu i **Naim Krasnići** na klavijaturama. Posljednjeg dana festivala, organizovana je promocija časopisa Script, a o toj publikaciji govorili su: **Dorđe Šćepović, Marija Dragnić, Braco Subotić i Damjan Pejanović**.

Na zatvaranju IX Festivala „Odakle zovem“ odigrana je predstava „Malo o duši“, autorke **Vislave Šimborske**, u adaptaciji i režiji glumice **Varje Đukić**. Predstava je premijeru imala 24. maja u velikoj sali Centra za kulturu Tivat, a nastala je u koprodukciji Centra za kulturu Tivat, Kraljevskog pozorišta Zetski dom sa Cetinja i bjelopoljskih Ratkovićevih večeri poezije. Muziku za predstavu komponovala je **Nina Perović**, a muziku izvodi violistkinja **Ana Rašović**. Poeziju Vislave Šimborske prevela je **Biserka Rajčić**. „Malo o duši“ je adaptacija četrnaest pjesama Vislave Šimborske, Poljakinje, dobitnice Nobelove nagrade za književnost 1996. godine. Kolaž je dominantan pristup u oblikovanju forme čitave predstave, kroz nekoliko segmenata kojima se u vidu dijaloga, pratnje i diskretnog muzičkog sjenčenja, oblikuje čitanje poezije Šimborske. Solo violina, kao aktivni učesnik na sceni, uz prethodno snimljen i muzički oblikovan audio zapis i ljudski glas, organska su cjelina iz koje se reprodukuje ovo specifično i nadasve zanimljivo čitanje poezije. Projekcija grafičkih sadržaja i teksta širom scene, vizuelni su okvir kreativnog doživljaja i artikulacije prezentovanog sadržaja.

...O dramaturgu...

Dramaturg je adresa pozorišta

Jan Kot, 1988 godine piše esej koji je naslovio „**Dramaturg**“. Objavio ga je u knjizi „**Kameni potok**“. U njemu slavni dramaturg na duhovit način opisuje dane provedene kao dramaturg u pozoristu u Berlinu. Na početku Kot piše za ugled koji pozorište ima kod ljudi velikog društva. Objasnjava da je to jedno od najslavnih pozorišta u svijetu. Odlikuje se i po carskoj lozi. Nju su koristile prije Prvog svetskog rata mnogi evropski kraljevi i kraljice, pa je predstava u publici bila privlačnija nego ona na sceni. U tome je pomagao glamur diktiran od svećanih garderoba, ili kako bi rekao Oskar Vajld, „pomogle su izdignute njuške aristokratije“. Kot govori da je publika ponekad dolazila u pozorište obučena u karnevalska odijela.

Ono sta se dešavalo u kancelariji i administraciji nije moglo da se vidi na sceni. Ni jedna predstava nije govorila da je u pozorištu zaposleno osam dramaturga i još jedan koji je bio glavni. Kad je Jan Kot došao da radi u pozorištu znao je samo nekoliko riječi njemačkog jezika. Nakon nekoliko mjeseci shvatio je da mu to nije hendikep. Komunikacija sa ostalim personalom pozorišta, posebno sa direktorom zasnivala se je na nijemom klimanju glavom u znaku pozdrava, u trenutku kada su se susretali slučajno po hodnicima pozorišne zgrade.

U prostoriju u kojoj je bio smješten imalo je sve što treba da ima jedan čovjek koji se bavi pisanjem. Na birou su stajala dva telefona. Jedan je bio na direktoj liniji sa direktorom pozorišta. Taj nije davao znake života, Sa drugim telefonom se moglo pričati sa cijelim svijetom.

Jedoga dana je skupio hrabrost i potražio je prijam kod direktora. Bio je primljen sa svim počastima. Od toga kako je Kot je pričao engleski nijesu se moglo razumjeti ama bas ništa. Zato su pak ispili po nekoliko čašica viskija i prijateljski su se razišli. Po susretom sa direktorom, glavnom dramaturgu poslovi su krenuli na bolje. Počeo je da dobija sve dnevne novine, naravno na njemačkom jeziku. Njemački nije razumio, ali dobijanje štampe je bilo dovoljno da se osjeti da je važna ličnost u pozorištu. Nakon susreta sa direktorom dobio je i buket ruža. Kasnije se ustanovilo da je greškom buket dospio u njegovu kancelariju. Buketu se trebao radova-

ti pozorišni kritičar koji je bio u kancelariji iznad njegove. U razgovoru sa pozorišnim kritičarem koji je ličio na bradatog patuljka, doznao je da je on sam sebi poslao buket kako bi sebe ubijedio da stvarno postoji.

Kacarov: „Dramaturg dolazi izvana i uvijek je unutra pozorišta“.

U interesu prostora ovdje prekidamo priču i prelaizmo na odgovore za pitanje: Šta ustvari znači dramaturg u pozorištu?

- Ne može svako da bude dramaturg.
- Dramaturg treba da posjeduje talenat, odnosno intuiciju koja ide sa rađanjem.
- Dramaturg je pronađeni autor.
- Jezik na kome se priča u pozorištu je jezik dramaturga.
- Dramaturg prvi diže ruku na najsvetiju stvar u pozorištu.
- Dramaturg je kritičar koji kritikuje tiho na uvce.
- Dramaturg je glas mrtvih autora.
- Dramaturg dolazi izvana i uvijek je unutra pozorišta.
- Jednostavno dramaturg razmišlja za sva vremena u pozorištu.
- Dramaturg je adresa pozorišta.

Gojko Kastratović, reditelj, producent i osnivač Crnogorske kinoteke

Antologičar crnogorske i YU kinematografije

Priredila: **Slavojka Marojević**

Gojko Kastratović, crnogorski reditelj, producent i osnivač Crnogorske kinoteke bio je gost „Kultopisa“, popularnog serijala debate sa istaknutim stvaralocima iz svih oblasti umjetničkog izražavanja, kojeg „Zahumlje“ uspješno organizuje

već četvrtu godinu. Kastratović je autor značajnih publikacija o istoriji filma u Crnoj Gori: „Crnogorska kinematografija i filmovi o Crnoj Gori“ (1999.) i „Istorija crnogorskog filma“ (2006.). Radio je kao direktor proizvodnje programa u *TV Beograd*, a bio je i umjetnički direktor „Avala filma“. Iz Kastratovićevog stvaralačkog opusa izdvaja se TV drama „Pusta zemlja“, rađena po djelu Mihaila Lalića, dokumentarne TV serije „Tuđinci i izvanjci o Crnoj Gori“, „Glasoviti crnogorski junaci“, „Dinastija Petrović Njegoš“, te TV drama „Sudenje đeneralu Vešoviću“. Dobitnik je najznačajnijeg crnogorskog državnog priznanja – *Trinaestojulske nagrade* za 2014. godinu. Sa Gojkom Kastratovićem na sceni Nikšićkog pozorišta razgovarao je režiser **Andro Martinović**, koji je analitičkim pristupom u vođenju debate odškrinuo fioke sjećanja „diskretnog heroja kulture, kakvi su potrebni svakoj zajednici, naročito ovoj kakva je naša“. Martinović je podsjetio da je Kastratović stvaralac izuzetnog zamaha, koji je uvijek radio nenametljivo, računajući ne na uspjeh, već na trajanje. Kastratović je kao reditelj, pisac, istraživač i istoričar filma, pregalac na više polja kada je crnogorska kultura u pitanju, ali je i svjedok razvoja crnogorske i jugoslovenske kinematografije, kroz koju se mogu čitati brojna društvena previranja

i zbivanja na prostoru nekadašnje zajedničke države Jugoslavije. Ta sjećanja Kastratović je u „Kultopisu“ nizao kao na filmskoj traci - zanimljivo, ubjedljivo i upečatljivo...

Zagrebački stipendista

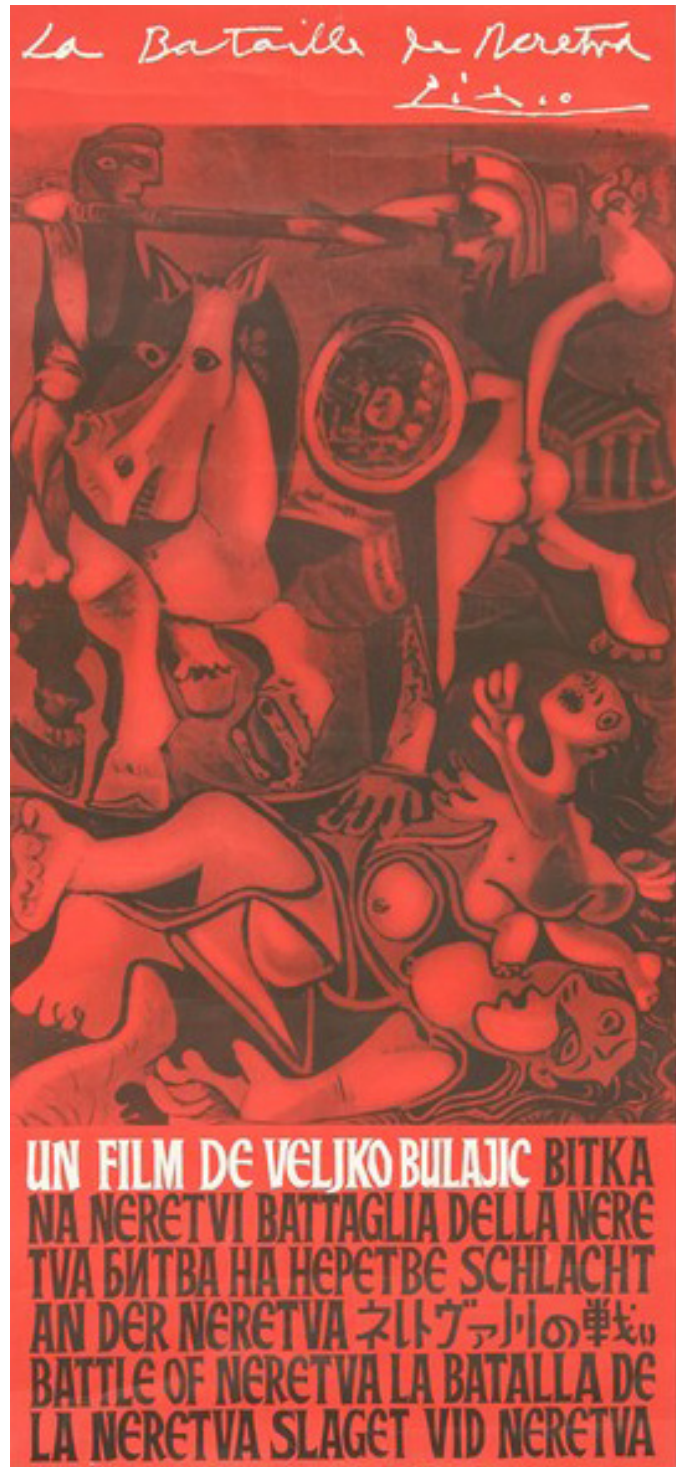
Nije slučajnost što sam se opredijelo za film. Kao dijete gledao sam gotovo sve filmove. Moja baba kada bi otišla da primi penziju, kupila bi pretplatne karte za svog unuka, a zimi je ona redovno molila redare da me ne stave u blizini velike furune, kako se ne bih opekao, ili zaspao. Tako sam zahvaljujući babinoj penziji i njenom normalnom odnosu prema filmu, imao privilegiju da gledam filmove... Još kao dijete prateći filmove pravio sam bilješke. Jednoga dana u školskoj biblioteci naletio sam na knjigu „Osnovi filmske režije“ (I,II,III) od Kulišova. Odmah sam ih ukrao, jer u to vrijeme nije bilo knjiga o filmu. Vratio sam ih tek posle snimanja „Neretve“. Čitajući te knjige počeo sam da saznajem osnovne pojmove o filmu. To je još više razvilo moju ljubav prema filmu i tako sam otišao da studiram režiju. Prva pozorišna Akademija u Beogradu reformisana je od strane plejade slavni glumaca, reditelja, iz Pozorišne u Akademiju za pozorište, film i radio i televiziju. Stvoreni su odsjeci i idealni uslovi za studiranje, a sve sa ciljem da se ne stvara hiperprodukcija kadra. Svaka klasa imala je po pet studenata u toku jedne godine, osim glume, kojoj je bilo potrebno 10 polaznika. U to vrijeme, beogradsku Akademiju su upisivali ne samo studenti iz Jugoslavije, nego i sa istoka i zapada, ali i iz afričkih zemalja. To je bila ozbiljna škola, jer su naši profesori imali sasvim drugačiji odnos prema studentima, nego ovi danas. Sjećam se da je profesor Ratko Đurović, u kafani „Proljeće“, držao čas iz scenarija i redovno nas čašćavao kafom. Ti njegovi časovi se nijesu završavali ni minut ranije, a ni minut kasnije, nego onoliko koliko je predviđeno akademskim propisom. On je bio legenda i svi su se studenti okupljali oko njega. Predavali su nam još: Duško Antić, modernu književnost, Miloš Đurić, antičku književnost, Bajić, istoriju svjetskog pozorišta (bio je jedan od najboljih pozna-

valaca Šekspira), filmsku režiju Vjeko Afrić, dvije pozorišne režije Hugo Klajn. To su bili sve „as do asa“ i imali smo od koga da naučimo. Zahvaljujući takvoj atmosferi nijesmo mogli da ne naučimo...

Na početku studija imao sam jednu neprijatnost, tačnije na drugoj godini. Na Akademije su bili studenti iz cijele Jugoslavije, najmanje ih je bilo iz Srbije. Studije režije su bile jako skupe, jer je trebalo obezbijediti ze sve četiri godine filmsku traku za vježbe, montažne stolove, kamere, rasyjetu, studije... Naši profesori su tražili da te troškove participiraju republičke vlasti i strane vlade čiji su državljani studirali. Blagovremeno sam napisao pismo crnogorskom Izvršnom vijeću, ali nijesam dobio odgovor. Morao sam obavijestiti dekanat da ne mogu obezbijediti sredstva i da zbog toga moram napustiti Akademiju. Dekan Afrić je oštro reagovao, a poznato je da je bio veliki autoritet, jer je on, između ostalog, Hrvatsko narodno kazalište prebacio na slobodnu teritoriju i pratio Vrhovni štab do oslobođenja. Zatražio je odmah od Ratka Đurovića objašnjenje zašto nijesam dobio odgovor iz Titograda. Zamolio je Ratka Đurovića da napiše pismo Izvršnom vijeću Crne Gore. Ali, nažalost niko nije odgovorio ni na Ratkovo pismo. Dekanu saopštim da i dalje nemam odgovor iz Titograda i da sam primoran da napuštim studije. Tada je reagovao Ratko, rekavši: „E, nećeš napuštati“. Istog trena nazvao je Ivana Šibla, direktora RTV Zagreb i saopštio mu: „Ima jedan zanimljiv student iz Crne Gore, ali oni nijesu zainteresovani da finansiraju njegove studije“. Šibl je uplatio troškove za moje školovanje za dvije godine. Po završetku studija javim se Ivanu u zagrebačku Televiziju. Kežem mu da sam došao da radim i pokažem mu indeks. A, on će na to: „Ovdje imam previše onih zaposlenih bez diplome. Kako Vas da zaposlim među tolike ljude, koji nemaju diplome? Nemate nikakvu obavezu prema nama. Hvala što ste došli, ali možete da idete“. I, ja sam oslobođen od te obaveze, uslovno rečeno, vraćanja stipendije, ali sam bio bez posla. No, dugo to nije trajalo. Počeli su odmah profesori da se interesuju gdje sam i šta radim, jer su se starali o svojim svršenim studentima i trudili su se da nam pronađu neki angažman. Tih dana sam upoznao neke ljudi iz Televizije Zagreb, koji su mi ponudili da radimo zajedno. Iz tog mog druženja sa njima počela je priča o snimanju filma „Neretva“. I sve do angažmana na pripremi „Neretve“ nijesam ništa konkretno radio.

„Bitka na Neretvi“ otvara vrata karijeri

Poziv od Veljka Bulajića da radi istraživačke poslove u selekciji materijala za scenario „Bitka Neretvi“, za Kastratović je bila neizmjenjerna radost i

izazov. Zadatuk mu je bio da iz arhiva pronađe što više materijala i da izdvoji zanimljive likove i situacije, kako bi se skratio put za pisanje scenarija tog poznatog Bulajićevog filma.

Kada su snimili „Bitku na Neretvi“, Kastratović

tović i Bulajić su nastavili da rade zajedno na više projekata. Njihova uspješna saradnju proizilazila je iz istovjetnog, ili sličnog pristupa temi.

Kada me pozvao Veljko, za mene su se otvorila vrata koja nijesam očekivao. To su ona vrata koja presudno djeluju na život svakog čovjeka. To su oni trenuci kada se odjednom, sa jedne staze, prelazi na drugu i kada ideš ka drugoj ljubavi. Pre- da mnom su bile otvorene sve arhive... Dovoljno je bilo samo da piše „Neretva“, Veljko Bulajić i sva vrata se otvaraju. U Vojno - istorijskom institutu u Beogradu radio sam šest mjeseci. Odatle sam za „Neretvu“ donio 800 prekrasnih stranica, kao mogućnost da se upotrebe za scenario. Žao mi je što jedna scena, koju sam našao u jednom pre- vedenom izvještaju njemačkog pilota, nije ušla u film. A, ta scena izgleda ovako: Bila je velika zima. Njemački avioni su išli na prelet preko Žabljaka. Avion je letio negdje iznad banjskih njiva, kuda se kretao sprovod. Ljudi su gazili ogromni snijeg, a sanduk je bio postavljen na saone koje su vukli volovi. Pilot je naišao na taj sprovod i počeo je da se zabavlja... Pikirao pravo na taj sprovod... A, dolje, ispod njega su bili ljudi koji su možda prvi put čuli zvuk aviona iznad glave i te rafale kao kiša osute iz neba... Sve se izbezumilo. Nema gdje da se sakri- ju na onom bijelom snijegu. Nastala je panika... Volovi su vukli saone, sanduk se prevrtao, a pilot je u svim tim scenama uživao... To je priča, odnos- no izvještaj njemačkog pilota i njegove komande. Sličnih slika sam puno našao, ali toliki materijal nije mogao da stane. Potresna je i priča o borbi tifusara. Mi smo je snimili, ali na žalost ni ona nije mogla ući u „Neretvu“, jer bi onda film trajao pet sati. Tako je počeo moj rad sa Bulajićem i od tada, ja i on se nijesmo razdvajali...

Kastratović kao istoričar filma, u rukopisima Velja Stojanovića i Ratka Đurovića, vidi prvi tandem crnogorske kinematografije koji je i trasirao njen put.

Oni su stvorili džadu kuda je crnogorska kinematografija mogla da krene. I, krenula je! To su bili ozbiljni filmovi. Ratko i Veljo napravili su film „Četiri kilometra na sat“, devet godina prije „Amarkorda“, Federika Felinija. Crnogorska kinematografija nikada to nije registrovala. Ja sam to u svojoj istoriji izvukao. To je evidentni podatak i to se ne da sporiti. Taj tandem je napravio odlična četiri filma (jedan od njih snimljen je u Nikšiću, „Zle pare“). Meni je žao što njihova

saradnja nije mogla da se nastavi, jer je Veljo umro. Drugi tim bio je trio, koga su činili: Veljko Bulajić, Ratko Đurović i Stevan Bulajić. Veljko je tipične epske naracije, nju je nadopunjavao Ratko svojom lirikom, i lirskim odnosom sa pomalo distanciranim, onim blagim, mediteranskim humorom i Stevo koji je čist racionalista, realan do kraja. U njihovom stvaralaštvu sve se kretalo između te tri komponente. To je bila savršena kombinacija i zaista je funkcionisala savršeno. Oni su se pod starost razišli. Ne estetski. Njih je malo snaga, na različite načine, izdala. Jedino Veljka nije. On je neuništiv!

„Jugoslavija je imala najširi filmski repertoar,“

Kastratović tvrdi da su u jugoslovenskim bioskopima prikazivani filmovi svih svjetskih produkcija, što je što je u to vrijeme bila prava rijetkost, posebno u zemljama Istočnog bloka.

Film je moćan medij pomoću kojeg mogu da se šalju poruke koje mijenjaju svijest gledalaca, ali i da se izazovu promjene u društvu. Odnos prema svjetskoj kinematografiji u nekadašnjoj Jugoslaviji i uticaju evropskih filmskih škola na jugoslovensku kinematografiju Kastratović je objasnio na veoma slikovit i dokumentovan način:

U vrijeme kada sam ja bio đak, nama svima u Crnoj Gori i u bivšoj Jugoslaviji, bioskop je bio prozor u svijet. U bioskopu smo saznavali sve događaje iz svijeta. Gledajući filmove otkrivali smo neki drugi svijet, onaj koji nije naš. Kada su vidjeli Ester Vilijams u bazenu da pliva, oni su vidjeli jedan novi svijet. Onda su počele da se na tržištu pojavljuju farmerke koji su nosili Amerikanci. Poslije farmerki došla je koka-kola,... Sve je to preko filma ušlo u Jugoslaviju i tu se nije vodila ideološka bitka da se to spriječi. Mi smo bili tada zemlja koja je od svih istočnih zemalja imala najširi repertoar. Apsolutno nije postojalo filma iz svijeta koji nije igrao u Jugoslaviji. Mi nemamo primjer u istoriji filma da je neki film zabranjen u socijalističkoj Jugoslaviji. Bilo je prećutanih filmova, ali svega dva, tri, možda i četiri... To je za jednu zemlju onog socijalizma bilo strašno malo. To je bio prvi korak da nam neko na tome zavidi i sve zemlje koje su bile u Istočnom bloku, su nam zavidjele...

Naši filmovi su u početku bili pod raznim uticajem, uglavnom sovjetskim. Svaka država je imala svoj film. To su velike filmske škole koje su ostavile izuzetne odraze (francuski novi talas, sovjetski novi talas,...). Italijanski neorealizam je imao naročit uticaj na jugoslovensku kinematografiju. Mi smo tu bili jedna duhovno bliska sredina i taj neorealistički film bio nam je kao svoj film. To su uticaji koji su pripremili jugoslovensku kinematografiju, jer o nacionalnim filmovima, teorija i rasprava počela je

(Vlado Popović) što je bilo za pohvalu. No, unutar jugoslovenske kinematografije vremenom su se formirali razni uticaji: odnosi etički, moralni... I, to se već primećivalo i bilo je izraženo. Toga je daleko manje bilo u kompaktnim sredinama, kao što je bila Češka. Dok je bila jedinstvena Čehoslovačka, slovački film nije ni postojao. Tek danas se u Slovačkoj razvija film.

Sve je to doprinijelo stvaranju jedne atmosfere, koja je preko plejade sjajnih reditelja u

Kastratović: Dovoljno je bilo samo da piše: „Neretva“, Veljko Bulajić i sva vrata se otvaraju

mного kasnije da se vodi, tek negdje između 1968. i 1971. godine. Do tada svi filmski naslovi svrstani u jugoslovenski film. Jednostavno nijesi mogao da film izvedeš pod svojim, nacionalnim imenom, već isključivo pod jugoslovenskim. To potvrđuje jugoslovenska istorija filma. Recimo film Veljka Bulajića „Uzavreli grad“ je proizvela „Avala“, ali on nikada nije ušao u srpsku kinematografiju. Hrvati ga ne smatraju svojim, ali ni mi. To je film koji visi i ne pripada ni jednoj kinematografiji. To je u svijetu drugačije riješeno, jer producenti stoje ispred filma. Međutim, u ovom ludilu, haosu primitivne pameti, u kinematografiji na ovim prostorima su se svi odricali svojih. Crna Gora je rijedak slučaj i mi smo za pohvalu, jer se nijesmo odrekli ni jednog filma. Nijesmo imali šansu da ga afirmišemo, ni da ga prihvatimo, ali nije bilo ni odricanja. Prvi hrvatski film je snimio Srbin,

italijanskom neorealističnom filmu, otvorila teme: socijalne, moralne,... Vrlo slično našoj situaciji, bilo je i u francuskom i ruskom novom talasu, Češkoj školi itd.

To su sve recidivi jednog političkog sistema. Oni su bili dobronamjerni. To je onaj dio politike koji je zastupao velikim dijelom Staljin. To je revizija Lenjina o nacionalnom pitanju. Morao si imati sistem – „Svi su bili sovjeti“. Mi smo svi morali biti Jugosloveni i svi filmovi su išli pod naznakom jugoslovenski. A, što se tiče tih jugoslovenskih filmova spor oko njih i dalje postoji i u nekim slučajevima nije lako utvrditi kome pripadaju. Zbog principa koprodukcije teško je ustanoviti ko je i koliko novca uložio. U istorijskom smislu mislim da je najbolje te filmove označiti kao jugoslovenske i ne ulaziti u naknadnu vrstu te podjele.

Crnogorska istorija – stvaralačka inspiracija

Kastratović je u svom opusu iskazao izuzetnu naklonost prema crnogorskoj istoriji i tradiciji. Iz tog njegovog senzibiliteta izašla su vrijedna ostvarenja, među kojima posebnu vrijednost imaju ona djela koje je on radio u saradnji sa Ratkom Đurovićem.

Kada Ratko nije više mogao da radi na filmu, onda smo se našli nas dvojica i počeli smo da radimo za televiziju i do kraja njegovog života radili smo zajedno filmove i televizijske serije. Napravili smo dosta TV serija. To je period u kojem smo mi pokušali da preko televizije, kao novog medija, putem kojeg se saopštavaju misli i ideje, upoznamo onaj dio crnogorske čitalačke publike koji nije čitao dio prošlosti Crne Gore. Nije ona, a mi to znamo tako da osudimo, bila skrivena istorija, nego niko to nije htio da čita i nikoga nije interesovalo. Prva serija koju smo ja i Ratko radili bila je „Crnogorska kinematografija XX vijeka na filmu“.

Imao sam jednu naviku, još od vremena kada sam počeo da radim sa Veljkom, da me ništa nije zanimalo drugo do arhiva. Predao sam se tom poslu. Izvršio sam popis sa signaturama svih jugoslovenskih filmova. Ja ih popišem, da se ne izgube. Mi smo jedan dio toga otkupili, ne za svoju – Crnogorsku kinoteku o kojoj smo sanjali, ali je nijesmo mogli otvoriti, nego za Jugoslovensku. Tamo smo jedan dio našeg velikog uloga dali. Ti materijali su kapitalna djela o Crnoj Gori. Kada sam napravio te popise vidio sam da se može uraditi jako dobar pregled filmovane Crne Gore i onda sam tu ideju Ratku predložio. On se oduševio i dao je veliki napor za taj projekat. To smo završili, ali nijesmo naišli na interesovanje TV Titograd. Za te moje i Ratkove ideje to je bilo još rano da se realizuju. Ipak sa našim naporom mi smo završili tu seriju. Toj seriji odmah je imenovan Savjet, sa ciljem da se prekontroliše i da ne promakne neka grešaka, u smislu da nema nekih devijantno političkih stavaova. Otkud to nepovjerenje prema Ratku? Tek kasnije sam shvatio da nije to bilo nepovjerenje prema njemu, nego prema meni. Formiran je Savjet na najvećem nivou, a u njemu je bilo pola Crnogoraca, pola Jugoslovena i Srba i nijesmu se ni u čemu slagali. Jednom uglednom istoričaru najviše je smetala špica. Jedva sam uspio da mu objasnim da je špica autorova stvar. Njega

je vrijeđao Mauzolej. Prema njegovom mišljenju bilo je jako opasno da tu špicu sa Mauzolejom gledaoci gledaju u dvanaest epizoda. To je bilo ono vrijeme jugoslovenskih previranja... Međutim, mi smo napravili tako dobru seriju da su svi drugi u Jugoslaviji bili zaprepaseni. Tada se rađaju ideje da i oni rade, ali njihovi projekti nijesu bili popularni kao naš serijal. Zajednički smo napravili još serija, recimo „Glasovite crnogorske junake“, u kojoj su kultne ličnosti i to je tipično rađeno za Crnogorce. Nakon te serije se odjednom napravila opšta pomama. Tražili su da se presnimi. Neko je dolazio iz ovog, neko iz onog plemena. Javljali su se i sa predlozima da se odradi još junaka. Sjećam se i jedne primjedbe. Tadašnji predsjednik Izvršnog vijeća Momčilo Cemović, ugledni ekonomista, jednog dana presrete me i reče: „Znam da su na tebe pravili veliki pritisak, naročito ovi iz Katunske nahije... U seriju nijesi stavio sve ove iz Vasojevića“. Upitah ga: Šta to nijesam stavio? On će na to: „Pa znaš li ti koliko mi imamo kapetana? Jesi li ti lud, tamo svako selo ima pet kapetana.“

Zanimljiva je bila situacija kako su tu seriju usvajali od strane Savjeta. Telefonom mi saopšte da dođem u Podgoricu, na sastanak kome su prisustvovali svih predstavnici tadašnjih političkih partija. Jedino nijesu bili liberali. Oni nijesu prisustvovali iz taktičkih razloga. Zašto? Nazvao me je pokojni Koko Vujović i rekao: „Gojko, mi nećemo doći, jer su oni danas riješili da taj serijal zabrane. Nećemo mi učestvovati u toj zabrani, nego ćemo nedolaskom otvoriti prostor“. Ništa nijesam razumio. Došao sam na sastanak i sjeli su me do Momira Bulatovića. Bio je prisutan i Drago Vukotić i svi predsjednici tadašnjih partija. Do mene je sjedio jedan čudan čovjek, ne poznajem ga, jer sam u to vrijeme živio u Beogradu... Momir je počeo raspravu sa jednim nonšalantnim pristupom: „Nemojte gledati u mene. Sa ovim, zna se, treba da počne Drago. A, Drago se počeo znojiti po čelu. Pitao se, vjerovatno: „Šta sad treba reći“? Jer, ne zna šta je u seriji. Očisti znoj sa lica i snađe se. Vukotić je to. Reče: „Ne, moja je poslednja!“ Na kraju se dogovoriše da odgledaju seriju. Pitam ja njih ljubazno: Da li će da odgledaju jednu po jednu epizodu, pa da komentarišu, ili dokle se ne umore? Prihvate ovo drugo i cijelu seriju odgledaju, ali bez daha. Na kraju ta je serija njih osvojila. Jedino nije tog radikala koji je sjedio sa moje desne strane. On je počeo odmah da viče: „Ne, ne može da ide

ova serija. Ovdje nema Blaža Boškovića“. Upitah ga: Jesi li ti gledao isto što i mi? Znaš li da Blažo Bošković nema ni jednu bitku. Drugo, te večeri uoči bitaka Bošković je izvršio samoubistvo i on stalno služi za ispiranje usta beogradske čaršije i priča da su ga Petrovići ubili. Dobro se zna da su ga oni postavili. Zašto bi ga onda ubili? Na to moje objašnjenje, on reče: „Ne može to tako - nema čojstva bez junaštva, ni junaštva bez čojstva. Na kraju ipak prihvate da se serija emituje. Obavijestio sam Ratka da je sve dobro prošlo. Nijesmo u toj seriji prikazali ono što sam stalno govorio, a to su priče o crnogorskim heroinama. Bili smo planirali još tri epizode, ali su prekinute, a da ni ja, ni Ratko za tu odluku nijesmo znali. To je tako odlučeno zbog političkih razloga, jer oni su se bojali kako ćemo mi to uraditi kada uđemo u ova kasnija tri razdoblja. Osmo epizoda je bila o Komitskom pokretu. Deveta o Španskom ratu, u kojoj bi se obradilo nekoliko heroja. Mi imamo pet njih koji se slave u Evropi, a kod nas se i ne pominju. Te priče o promašenim bitkama crnogorskim smo trebali da završimo. Deseta je trebala da bude o crnogorskim heroinama. No, donešena je odluka: Serija se završava, uz obrazloženje da nema toliko novca i mi smo to prihvatili.

Kastratović je filmsku storiju o crnogorskoj prošlosti nastavio kroz nove naslove o „Cetinjskoj mitropoliji“ i „Tuđinci i nenznanci o Crnoj Gori“.

Strpljivo smo, korak po korak, kasnije realizovali te teme. „Tuđinci i nenznanci o Crnoj Gori“ je bila jako prihvaćena, jer niko nije mogao da vjeruje da je toliko ljudi pisalo o Crnoj Gori. Prevedena je čitava ta edicija što je meni jako drago, jer su ljudi počeli da otvaraju oči i da čitaju o sebi, o babologiji i dedologiji. Od kada je umro Ratko, ja i Živko Andrijašević smo ostali da radimo, tako smo uradili „Cetinjsu mitropoliju“. Od kada smo je počeli raditi ona je otvoreni problem crnogorske crkve i istorije. Zašto je to problem ne znam. Ta serija od srpske crkve nije imala nikakav problem. Živko je riješio tekst sjajno tako što je sve uzeo od srpske crkve. Znači ništa od crnogorske. Oni su to vidjeli vrlo pažljivo i oni su prećutali tu seriju kao da se ništa nije dogodilo....

Serija o socijalizmu je mnogo zakašnjela serija. Mnoge ličnosti su umrle, a da kamera nije zabilježila sudbine, biografije, lični rad i njihov doprinos. To je ništa drugo nego čisti nemar. I, to strašni nemar prema svojoj prošlosti. Da

sam napravio anketu u cijeloj Crnoj Gori (samo na jednom slučaju) sa pitanjem: Da li je iko znao i čuo za majku Veljka Milatovića i njenu sudbinu, siguran sam da bi na to pitanje sva univerzitetska intelektualna elita pala, a kamo li ova srednjoškolska. A, ovako je bilo: Veljkov otac je osuđen na smrt strijeljanjem. Smrt strijeljanjem izvodili su Italijani na poljani. Majka Veljkova je čula da će joj muž biti strijeljan. Opremila se i došla u zatvor. Oni su joj rekli da neće biti strijeljan. Odgovorila im je: „To je moj suprug. Čula sam da ćete ga strijeljati. Strijeljajte nas zajedno, jer smo skupa živjeli tolike godine“. I ona, iako nije bila osuđena, strijeljana je sa Veljkom. Toliko mi malo znamo o našoj prošlosti, ili je nipodaštavamo. Da drugi imaju taku prošlost kao što je mi imamo, napravili bi intelektualni kapital.

Istraživanjem crnogorske prošlosti, Kastratović se bavio i u ekranizaciji Lalićeve „Puste zemlje“. Rad na tom filmu protekao je u izvanrednoj saradnji sa čuvenim piscem, čiji su romani rado snimani u Jugoslaviji. Poznati reditelji osvrtnali su se na Lalićevu literaturu. On je imao jednu određenu kritičku vrstu prema tim filmovima, ali je „Pustom zemljom“ bio veoma zadovoljan, priča Kastratović.

Ja volim Lalića kao pisca, jer je on u našoj prozi najveći pisac. Imamo dobrih pjesnika, i slikara, ali imamo malo proznih pisaca.

Svaki pisac različito reaguje kada se njegova literatura ekranizuje ili postavi na scenu. Andriću to nije smetalo. Krleža je to dozvoljavao pod njegovom kontrolom, a Lalić je bio izuzetan filmofil. Nije bilo filma da ga on nije odgledao. Lalić je naravno gledao ekranizaciju svojih djela na način : „U redu, ti možeš da skraćuješ, ali ne smiješ suštinu literarnog djela da mijenjaš“. Tu je on nailazio na probleme sa autorima koji su realizovali njegova djela. Na primjeru „Lelejske gore“ se to vidi. Najnezadovoljniji je bio sa Živojinom Pavlovićem zbog silovanja onog Italijana.

„Pusta zemlja“ mu je veoma bila prihvatljiva. Nagovarao sam Lalića da proširimo tu priču, ali on nije htio. Pokajao se. Na kraju mi je rekao: „Bogami ono smo mogli proširiti“. Mi smo na snimanju tog filma imali jedan žalostan peh. Glavni glumac Veljko Mandić dobio je splet crijeva u vrhu Bjelasice. Taj put od Kurikuće do bolnice neću nikada zaboraviti. Veljko je imao strašne bolove... Transportovali smo ga u nekoj prsnoj ladi i u tom trenutku učinilo mi se da je ta

dionica duža od pet stotina kilometara, iako ima svega trideset četiri. Pošto je Veljko insistirao da svratimo na parking hotela, ja sam morao da mu ispunim tu želju... Događa se situacija baš kao na filmu: izlazi iz hotela ljekar Grga Bulajić, rođeni brat Dušana Bulajića, suprug Olivera Marković. Grga je diplomirao medicinu tek u 51 godini. Nije dugo ni radio, svega četiri i po godine i penzionisali su ga. Pregledao je Veljka na brzinu na parking hotela i ustanovio splet crijeva. Pozvao je bolnicu i doktorima Periću i Baboviću rekao da sprema operacionu salu. Operacija je jako dugo trajala... Svi smo bili isprepadani. Ratko, Veljkov sin je samo šetao hodnikom i čutao, iako je uvijek bio sklon šali i dosjetkama. Napokon otvaraju se vrata, guraju Veljka na kolica i Ratko prilazi Veljku i kaže: „Tata reci gdje si sakrio pare da ne lupamo i tražimo“. E, tada sam vidio jedan prekrasan osmijeh na Veljkovom licu.

Imali smo jednog divnog i pametnog direktora TV Moma Šljukića koji nam je rekao da ostanemo tu dok ne vidimo šta će biti sa Veljkom. Dolazio sam redovno Veljku u posjetu. Jednoga jutra, sjećam se sipila je kiša, onako tuberanski, vidim da ja neka frka na spratu baš gdje je Veljko ležao. Dolazi dr. Dragoljub Kastratović i saopšti mi da je Veljku pozlilo i kaže mi: „Idi bogati kod Zeka (to je naš treći rođak, ginekolog) i dovedi ga“. U tom trenutku ništa nijesam razmišljao. Da su mi rekli idi u Lim i skoči, ja bih skočio misleći da ću doprinjeti da Veljku bude bolje. Pronađem Zeka i kažem mu idi gore, jer je Veljku pozlilo. Zeko ga pregleda i upita jednu sestru: „Ima li onog bugarskog soka od paradajza iz konzervi?“ Neko

na terenu sve promijenilo. Dođemo tamo, a ono ogromni kukuruz na lokaciji gdje ga prethodne godine nije bilo. Počeše i seljani da nas ucjenjuju: „Motika košta pedeset dinara i tako redom...“. Počinju razne ucjene da vam to opisati ne mogu. Sve sam teško podnio. Bilo je naravno i i smiješnih događaja....

Crnogorska kinoteka – životni san

Zaokružujući priču o filmovima i vrijednim knjigama koje se bave istorijom filmovima u Crnoj Gori i o Crnoj Gori, Kastratović je podsjetio na vrijeme kada su pored njega, brojni glumaci i reditelji, veliki entuzijasti uložili veliki trud i vrijeme u osnivanje Crnogorske kinoteke.

Zahvaljujući radu sa Veljkom Bulajićem, prošao sam sa njim cijelu Evropu. Gdje god smo naišli na neki arhiv obraćali smo pažnju da u njemu nema neki materijal u vezi sa Crnom Gorom. Želio sam da napravim tu istoriju crnogorskog filma. Godinama sam se za taj projekat pripremao. Sakupljao sam materijal i nastojao da se obradi što više toga, kako danas - sutra mladi ljudi ne bi morali da trčkaraju i da ne improvizuju. U stvaranju Kinoteke ne mogu reći da sam ja sam isključivo zaslužan. Mnogo je generacija, ozbiljnih ljudi sanjalo tu Kinoteku. Znali su šta to znači za mlade ljude i uporni su bili u tom svom naumu do maksimuma. Čitava plejada glumaca i reditelja, uložila je ogromno znanje, trud i vrijeme u Crnogorsku kinoteku. Vojska nam je dala prostor u jednoj njihovoj zgradi u bloku V.

CRNOGORSKA KINOTEKA

Kastratović: „Crnogorska kinoteka dosanjani san“

im je to poklonio, ali nakon što je Veljko popio čašu tog bugarskog soka proradi mu stomak i nastane opšte veselje... Veljkova rehabilitacija posle te intervencije je trajala više od godinu, a nama se

Mi smo taj prostor preuredili... Ja sam dugo radio elaborat o opravdanosti osnivanja Kinoteke. Na kraju sam predao zahtjev. Odmah su se pojave tri struje. Zašto? Svako je sebi davao za pravo da zna

sve o tom poslu. I, odmah sam imao sukob, tačnije od osnivanja Kinoteke. Jedna grupacija vidjela je sebe tu. Neki su htjeli da zaposle svastike, drugi da Kinoteku presele u Budvu. Bio sam primoran da dvojici potpredsjednika, Dragiši Burzanu i Novaku Kilibardi objašnjavam da Kinoteka ne smije da bude locirana na moru, jer je u tim sredinama solanitet veliki. Sav materijal bi propao ni za punu godinu, a osnovni posao te ustanove je da ga sačuva. Jedva sam ih ubijedio, a kad sam to uspio znao sam de će biti Kinoteke. Otišao sam za Beograd, a onda su me pozvali i ja sam se vratio u Podgoricu. Rekli su mi: „Biće Kinoteke, ali nemojte sad da je osnivate, nego iduće godine. Nemate ni kancelarije...“. Bio sam odlučan, rekavši im da smo spremni da počnemo, pa makar to bilo i na stepenicama. I tako smo krenuli i Crnogorska kinoteka je izvršila svoju funkciju. Osnovani su je na moje veliko zadovoljstvo. To mi je bio životni san, a ponosan sam i na to što je jedina ustanova koja je sačuvana od zapošljavanja svastika i snaha. Mi smo bili čvsti u stavu da angažujemo samo stručnjake. Da bih u toj namjeri uspio smislio sam odbranu. Predsjednik Upravnog odbora Kinoteke je bio prof. dr Ljubiša Stanković. Kad god je neko intervenisao, a puno ih je bilo, kažem im: Ne može!

„Kako ne može“- znali su da pitaju?

Odgovorio bih im da u tom slučaju moramo da mijenjamo akta, a za to je nadležan predsjednik Upravnog odbora.

„Ko je predsjednik“- upitali bi?

Ljubiša Stanković, kratko im odgovorim. Niko se više ne javlja...

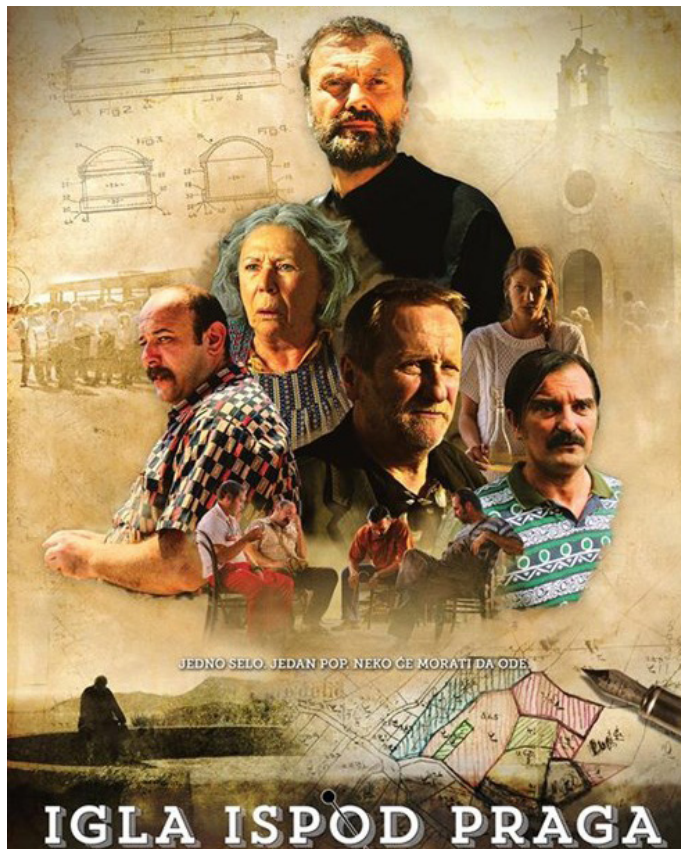
Propadnu tako ta zaposlenja...

Marinović i Martinović – određuju put savremenoj crnogorskoj kinematografiji

Redakciju časopisa „Pozorište“ interesovala je ocjena Kastratovića o savremenoj crnogorskoj kinematografiji i njenoj komparaciji u odnosu na produkciju u zemljama regiona i poznatim filmskim centrima u svijetu.

Crnogorska filmska umjetnost tokom ovih zadnjih dešavanja na prostorima bivše Jugoslavije potpuno se bila izgubila i nestala je. Nije učestvovala u zbivanjima rata, što je naravno dobro. Drugo je pitanje što su u tom vremenu nastale duhovne krize, pa i kriza filma. Tu se sve svelo na jedne pretparačke priče, teme, tobože komercijalne ... To

je bilo sve jad i čemer. Siguran sam da to apsolutno neće pripadati crnogorskoj kinematografiji. Ja sam ponosom na dva filma koja se pojavljuju sada i koja će odrediti put crnogorske kinematografije. To su, moram reći, dvije moje radosti. Prvi je „Igla ispod praga“, Ivana Marinovića iz Herceg Novoga.

Izuzetan dečko. Praška škola. Sve to može da utiče, a i ne mora u filmskom obrazovanju. On nosi u sebi svoj talenat. Taj njegov film će potpuno da skrene iz one kinematografije koja će da nestane. Otići će u jedan drugi pravac, pravi pravac, tamo gdje i pripada Crna Gora, jednom mediteranskom kulturnom krugu. Drugi film koji vrijedi je film „Vrijeme između nas“, Andra Martinovića. To je film koji nosi istu karakteristiku, sa strašno snažnim evropskim naznakama. Ja sam čak vidio u jednoj njegovoj ključnoj sceni kako je on perfektno percipirao Kurosavu, a da to nije Kurosava. To nijesu bukvalne imitacije... To je optimizam koji gajim za ta dva filma. To nijesu banalnosti i mislim da to je pravi put. Put filma i crnogorske kinematografije. A, njenih talenata uvijek ima!

„Džada Film Fest 2017“ okupio sedam svjetskih kinematografija Više od bioskopa

„Džada Film Fest 2017“ održan je u Podgorici od 5. do 11. juna na različitim lokacijama. Na trećem izdanju ovog Festivala publika je imala priliku da se za sedam dana upozna sa isto toliko svjetskih kinematografija: Hrvatske, Njemačke, Velike Britanije, Španije, Francuske, SAD i Italije.

visoki dometi filmskog stvaralaštva, a istovremeno se afirmišu različite podgoričke lokacije kao mjesta prepoznatljiva po kulturnim događajima.

„Džada Film Fest 2017“ organizovan je u saradnji sa Crnogorskom kinotekom, a podržali su ga kompanija Telemach kao generalni sponsor.

Na bijelom, džada platnu prikazani su filmovi: „Kako je počeo rat na mom otoku“, Vinka Brešana, „Životi drugih“, Florijana Henkela fon Donersmarka, „Trainspotting“, Danija Bojla, Almodovarov „Kika“, Žoneov „Čudesna sudbina Ameli Pulen“ i Federika Felinija „Amarcord” .

Bez sumnje ovogodišnje izdanje Festivala imalo je bogatiji sadržaj od prethodnih, jer su tokom sedmodnevnog programa, predstavljene znamenitosti, muzika i ples iz svih zemalja čija je kinematografija bila predstavljena na Festivalu. Taj prateći program osmišljen je uz aktivnu podršku mladih, ali već afirmisanih crnogorskih umjetnika.

Glavni grad podržao je „Džada Film Fest“, jer je prepoznao njegov značaj ne samo za građane Podgorice, već za cjelokupnu kulturnu javnost Crne Gore.

„Džada Film Fest“ je dio programa „Podgoričkog ljeta 2017“ i ta kinematografska smotra je učvrstila svoju organizacionu i programsku strukturu, jer se tokom festivalskih dana prezentuju

Pokrovitelji su: Glavni grad Podgorica, Sekretarijat za kulturu i sport Glavnog grada, Ministarstvo nstytu Crne Gore, Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Crnoj Gori, Francuski institut, te brojni prijatelji imediji koji su prepoznali značaj ovog događaja.

Bioskop sam po sebi predstavlja najpopularniju i najmasovniju trajuću subkulturu, koja je mnogo više od prikazivanja i gledanja filma. Bioskop je mjesto okupljanja, upoznavanja različitih kategorija ljudi, posebno mladih. To je dovoljan razlog da ovaj Festival i dalje bude dio kulturne ponude Podgorice i Crne Gore.

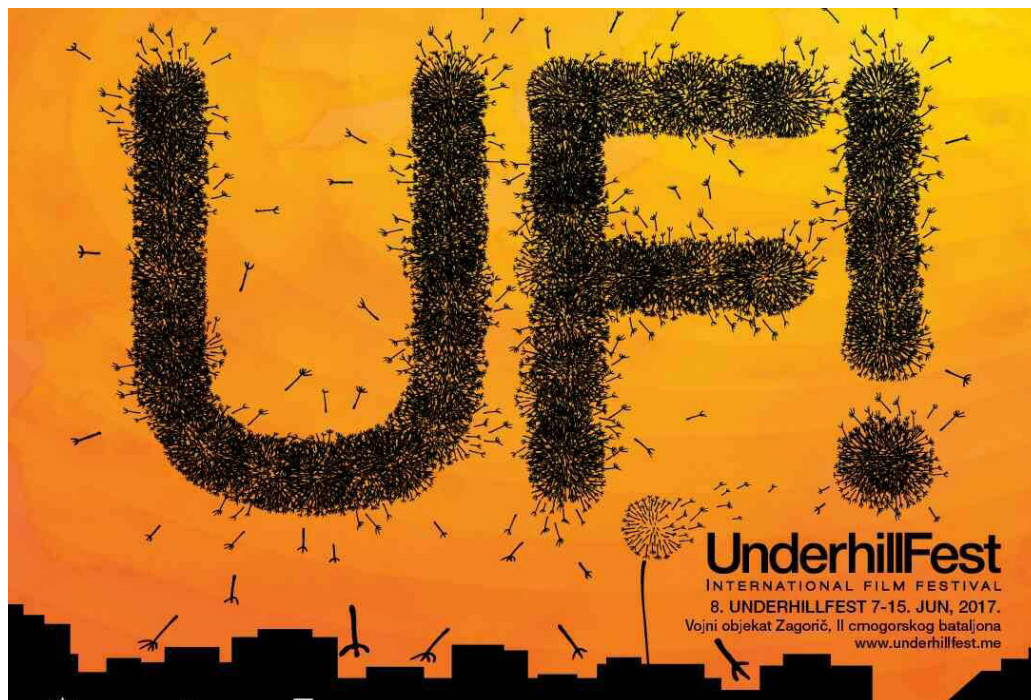
S.M.

Međunarodni „UnderhillFest Podgorica 2017“

Maslačak za „Dum spiro spero“ i „Safari“

Na Međunarodnom festivalu dugometražnog dokumentarnog filma - UnderhillFest, ove godine prikazana su dvadeset četiri filma za devet dana. Festival je od 8. do 15. juna organizovan u

of a life, Belgija, Izrael), Silvana Biglsena. Iako film ima svoje vrijednosti u kinematografskom smislu, osnovni razlog zbog čega je žiri dodijelio ovo specijalno priznanje je „sam osjećaj - stanje u kojem

objektu Kasarne „Morača“ i u Narodnoj biblioteci „Radosav Ljumović“. Kao i ranijih godina dvadesetak filmova je podijeljeno u tri kategorije: međunarodnu, regionalnu i vankamičarsku. U žiriju VIII UnderhillFesta bili su: Biljana Tutorov, rediteljka i producentkinja iz Srbije, Pavle Simonović, reditelj iz Crne Gore i Morana Komljenović, rediteljka i producentkinja iz Hrvatske

Po odluci tog žirija nagrada „Maslačak“, koja se dodjeljuje za najbolji dokumentarni film prikazan na UnderhillFestu, u regionalnoj konkurenciji, pripala je ostvarenju „Dum spiro spero“ (Hrvatska), Pera Kvesića, dok je „Maslačak“ za najbolji film u međunarodnoj konkurenciji dobio „Safari“ (Austrija, Danska), Ulriha Sajdla. Specijalno priznanje UnderhillFesta u regionalnoj konkurenciji žiri je dodijelio filmu „Dubina II“, Ognjena Glavonjića. U obrazloženju ove nagrade žiri navodi da je taj film izuzetno značajan za naše prostore, posebno njegovo bekompromisno suočavanje sa onim djelovima naše nedavne prošlosti i to na vrlo kreativan i neobičan način. U međunarodnoj konkurenciji dodijeljeno je posebno priznanje filmu „U suton života“ (Twilight

smo se našli nakon što smo ga odgledali“, kazala je Morana Komljenović, članica žirija.

Na UnderhillFestu prikazana su dva filma van takmičarske selekcije. U okviru Festivala uspješno je radila Dokuškola, gdje je dvadesetak gimnazijalaca iz Podgorice i Danilovgrada učilo osnove dokumentarizma. Njihov profesor i mentor bio je Rajko Petrović, direktor Festivala „Slobodna zona“. Uspješno je realizovan novi segment UnderhillFesta - radionica za autorke dokumentarnih filmova - RAD. Polaznice su bile: Tamara Kadović iz Crne Gore, Jelena Rabrenović iz Srbije i Marina Aničić Spremo iz Hrvatske. Sa njima su na projektima radile: Biljana Tutorov, Lejla Dedić i Jelena Maksimović. Radionice su organizovane u saradnji sa Centrom za ženska prava i Fondacijom „Njegoš“. Za najbolji projekat izabran je „Anka babica“ Tamare Kadović, koji je nagrađen iznosom od 500 eura.

UnderhillFest je održan u okviru manifestacije „Podgoričko ljeto 2017“, uz podršku Glavnog grada.

S.M.

VIII „Bedem fest“

Drugačiji, ali originalan

• „*Bedem fest*“ je drugačiji i uvijek originalan iz razloga što najveću pažnju posvećuje pažljivoj selekciji izvođača“.

• Na tvrđavi Bedem ovog ljeta, u okviru Festivala će nastupiti: grčki bend *Sleepin Pillow*, njujorški sastav *Pro - Pain*, veteran YU rocka *Dado Topić* sa bendom „*Time After Time*“, beogradski old school punkeri „*Direktori*“, *Bisera Veletanlić*, *Zvonko Bogdan*, *Artan Lili*, potom nikšićki sastavi *Punkreas*, *Autogeni Trening*, *DST* i brojni drugi...

Tvrđava Bedem u Nikšiću krajem avgusta (od 24. do 26.) otvoriće svoje kapije i po osmi put ugostiti izvođače programa „*Bedem fest*“-a, ali i njihovu publiku, koja iz godine u godinu, iz svih krajeva Crne Gore, ali i regiona, u sve većem broju posjećuje ovaj Festival. On je „*drugačiji i uvijek originalan iz razloga što najveću pažnju posvećuje pažljivoj selekciji izvođača*“, ističe *Petar Šundić*,

ostvarivanje pozitivnih povratnih efektata po život lokalne zajednice i njeno stanovništvo. U različitim periodima godine Festival nudi autentičnu i kompleksnu turističku ponudu Crne Gore, kao povezane cjeline njenog primorja i zaleđa, čime se stvaraju pretpostavke da se u predsezonskom periodu ostvare značajni efekti i rezultati, ali i da se produži turistička sezona. U središtu festivalskog djelovanja

je gradska tvrđava Bedem i njena valorizacija kao značajne turističke lokacije, koja uz te attribute posjeduje neodoljivu ambijentalnu scenu.

„*Bedem fest*“ oživljava tu, istoimenu staru tvrđavu i nudi šansu za saradnju u kulturološkom i turističkom smislu. Njeva organizacija otvorena je za sve pozitivne inicijative i partnersko uvezivanje“, kaže Šundić. Zbog toga iz „*Bedem fest*“-a pozivaju na uvezivanje manifestacija i festivala u Crnoj Gori, ali i regionu, jer manifestacioni, ili festivalski turizam postaje generator razvoja.

„*Festivali su promoteri gradova, putokazi koje ne treba zaobići. To treba ponavljati, prije svega nama samima, jer sa drugima nemamo problem. Ljudi, hajde da u ovim tmurnim vremenima nademo razloge da ostavimo tragove i da budemo srećni. Ako*

nijesmo srećni sada, kada ćemo biti? Moramo razmišljati i djelovati na način da vodimo računa i o budućim generacijama koje dolaze. Iz tog razloga pozivamo ljude da dođu na 'Bedem fest' i da uživaju“, poručuje Šundić.

„*Bedem fest*“ je jedini crnogorski muzički

izvršni direktor ovog prepoznatljivog nikšićkog muzičkog događaja.

„*Bedem fest*“ je za razliku od drugih festivala slične forme, aktivan tokom čitave godine što se vidi iz njegove pripreme i realizacije različitih aktivnosti i programskih sadržaja, koji imaju za cilj

festival koji se već četvrtu godinu se pojavljuje kao partner Jadranskog Sajma turizma u Budvi, zbog činjenice da Nikšić tek gradi svoju poziciju poželjne i nezaobilazne turističke destinacije, a da je Budva već odavno lider na toj poziciji. U tom pravcu u „Bedem fest“-u u kontinuitetu rade na diverzifikaciji ponude kroz uvezivanje primorja i zaleđa.

„Trebalo iskoristiti pozitivan trend koji postoji i učiniti dodatne napore da u partnerstvu sa relevantnim subjektima ostvarimo impresivne rezultate na tom polju. 'Bedem fest' će, imajući u vidu sjajan geografski položaj Nikšića, raditi na njegovom pozicioniranju kao nove i neotkrivene turističke destinacije. Tu prije svega mislimo na još

Sa prošlogodišnjeg „Bedem festa“

jačem brendiranju i pozicioniranju Nikšića i Crne Gore, kao nezaobilazne turističke destinacije. U tom pravcu neophodno je raditi na još boljoj promociji sopstvenih kapaciteta i ljepota, kojih imamo u izobilju. Jako je važno da u kontinuitetu animiramo ukupnu javnost i stalno nudimo sadržaje koji će graditi imidž destinacije. Koristeći svoju reputaciju, 'Bedem fest' će nastaviti da promovira Nikšić i Crnu Goru što dalje, kako bismo podstakli posjetioce iz čitavog svijeta da dolaze upravo kod nas, kako u terminu održavanja 'Bedem festa', tako i tokom čitave godine. Iz tih razloga planiramo realizaciju promotivnih događaja 'Bedem festa' na različitim i atraktivnim lokacijama, naročito u sjevernom i kontinentalnom dijelu Crne Gore. Ove godine krenuli smo sa Plužinama i to će nam biti tradicija“, kazao je Šundić, za „Pozorište“.

Na press konferenciji održanoj na

Jadranskom Sajmu Turizma u Budvi, organizatori VIII „Bedem fest“-a najavili su tri nova izvođača koja će svirati ovog ljeta na Festivalu: grčki bend „**Sleepin Pillow**“, veteran YU rocka **Dado Topić** sa bendom „**Time After Time**“ i beogradski old school punkeri „**Direktori**“.

Da organizatori „Bedem festa“ studiozno rade na realizaciji svojih planova pokazuje činjenica da je ove godine Ambasada Republike Grčke u Crnoj Gori zemlja partner ovog Festivala.

„Drevne zidine Bedema savršeno se uklopaju sa grčkom kulturom i mistikom, što će i dokazati nastup solunskog benda 'Sleepin Pillow'. Na gradskoj tvrđavi u Nikšiću nastupiće legendarni

Dado Topić i predstaviti se svim njegovim poštovaocima. Ništa manje neće biti zanimljiv ni premijerni nastup kulturnih 'Direktora', koji će potvrditi da je pank scena itekako živa“, poručuju iz „Bedem fest“-a .

Organizatori tog Festivala ističu da su u saradnji sa Delegacijom EU (EU Info Centrom u Crnoj Gori) obradovali ljubitelje elektronske i alternativne muzike programima u Nikšiću i Podgorici povodom obilježavanja realizacije 30 godina „ERASMUS+“ Programa. Nakon te završene regionalne promocije „Bedem fest“-a, njegov

karavan nastavio je put za Plužine, odakle je krenula i promocija osmog izdanja Festivala u još osam crnogorskih gradova.

„'Bedem fest' ne bi mogao trajati bez velike energije, kao i podrške partnera koji dolaze iz privatnog i javnog sektora, kao i pojedinačvolontera koji nesebično sebe daju u cilju uspješne pripreme i realizacije Bedem festa. Skrenuo bih pažnju na cijenicu da smo na konkursu Opštine Nikšić za projekte nevladinih organizacija odbranili titulu najbolje ocijenjenog projekta. Projekat „Visit Bedem“ posvećen je tvrdjavi i njenoj revitalizaciji, pa ćemo obnavljati porušenu ljetnju pozornicu na maloj sceni drevnih zidina, uklanjati grafite, sezonsko rastinje i trnje...Sve u cilju očuvanja i dalje valorizacije gradske tvrđave“, poručuje Šundić.

S. Marojević

„Lake fest“ na Krupcu, od 11. do 13. avgusta Afirmacija urbane muzike i kulture

- *Muzički program će i 2017. godine biti veoma raznovrstan.*
- *Pored najboljih regionalnih muzičkih sastava posebna pažnja će se posvetiti mladim neafirmisanim bendovima.*

„Lake fest“, sedmi po redu, održaće se na staroj lokaciji – na obali nikšićkog jezera Krupac, od 11. do 13. avgusta. Ovaj prepoznatljivi festivalski brend biće kao i do sada, u duhu ne samo rok muzike, već i ekologije, zaključuno je na press konferenciji, održanoj u Podgorici krajem juna.

ali i multikulturnog Festivala. To je još jedan razlog da u gradu koji i sam ima ‘tržište’ za jednu ovakvu manifestaciju, ‘Lake fest’ bude tradicionalan i dio zanimljivih dešavanja“.

Tradicija rokenrola, kao i ostalih srodnih muzičkih pravaca u ovom gradu je veoma velika i

Prema najavi, programa Festivala počinje u petak, 11. avgusta, kada će, sa početkom u 19 sati nastupati: **MIKROKOZMA, BUČ KESIDI, JUSTINS JOHNSON, GOMILA NESKLADA ZABRANJENO PUŠENJE, HLADNO PIVO i BAND X – AC/DC TRIBUTE.**

Subota (12.08) je rezervisana za: **PARAM-PAŠČAD, OPG, GRU, NATALI DIZDAR, GALIJU, BAD COPY i TALISCO.**

U nedjelju (13.08) nastupaju: **FREEDOM, PORTO-MORTO, PERO DEFORMERO, MORTAL KOMBAT, NEVERNE BEBE, KIRIL DZAJKOVSKI i SAMOSTALNI REFERENTI**

Cijena ulaznica za festival ostaće nepromijenjena i ona iznosi 10 eura za jedno veče i 25 eura za tri večeri. Prodaja karata u Crnoj Gori i regionu počće 10. jula. Kamp će biti besplatan i ove godine, sa izuzetkom za strane državljane, koji će morati da plate turističku taksu.

„Lake fest“ je u dosadašnjim izdanjima pokazao „da Nikšić ima kritičnu masu ljudi koja želi organizaciju jednog ovakvog, prije svega muzičkog,

pruža dodatni razlog da domaća publika zna da prepozna kvalitet, ali i da bude aktivni učesnik u samoj realizaciji programa Festivala. To se već pokazalo na prethodnim festivalima.

Nikšić, za organizaciju jedne ovakve manifestacije ima i povoljnu klimu. Prednost je što se dešavanja organizuju u blizini jezera Krupac što daje dodatnu pogodnost što se tiče samog ugođaja posjetitelja. Kamp naselje u Topolama na samoj obali jezera pokazao se kao sjajna lokacija za organizaciju „Lake festa“. Veoma dobra saobraćajna infrastruktura, kako na prilazima gradu, tako i na prilazima samom kampu, dozvoljava dolazak velikog broja ljudi. Mogućnost parkiranja, prilaska bez zastoja, preglednosti kampa i stejdževa, su samo neke prednosti lokacije na kojoj se organizuje Festival.

Organizacija Lake festa poručuje da je Festival do sada pokazao značaj, kako po broju posjetilaca, tako i po atmosferi i bezbjednost, što im, kažu daje za pravo da tvrde da su ispunili zadate ciljeve. A ciljevi „Lake festa 2017“, narednog i svakog sljedećeg su: promocija urbane kulture, muzike, performansa,

zdravog duha, ali i turizma i ekologije i njihovog značaja. Dovođenjem popularnih muzičara, umjetnika, književnika i slikara, afirmiše se kultura u najširem smislu i oživljava kreativni duh mnogih mladih ljudi u Crnoj Gori. Naravno, Festival privlači

sastava posebna pažnja će se posvetiti mladim neafirmisanim bendovima. Naravno, sljedeća godina je prilika da se sa učešćem nekoliko inostranih bendova ode korak dalje u organizaciji i u broju ljudi koji će posjetiti Festival.

Djelić atmosfere sa pošlogodišnjeg: „Lake festa“

mного posjetilaca i van Crne Gore, pa je cilj na pravi način pružiti informaciju i o turističkoj ponudi grada Nikšića i Crne Gore uopšte.

Posjetioci Lake festa su osobe koje afirmišu urbanu muziku i kulturu. To su u velikom broju mladi ljudi koji su u ovom kulturološkom izrazu pronašli svoj način življenja. Motiv organizacije je bio da tim ljudima pruži zadovoljstvo i da dovođenjem mnogih poznatih umjetnika prošire urbani kulturološki izraz u Crnoj Gori. Tokom jednog izdanja Festival je posjetilo oko 20 000 ljudi (do sada preko 80 000 ljudi). Ove godine očekuje se posjeta oko 30 000 ljudi iz svih krajeva Crne Gore, regiona, Evrope i cijelog svijeta.

Muzički program će i 2017. godine biti veoma raznovrstan. Pored najboljih regionalnih muzičkih

„Lake fest“ će biti povod i za organizovanjem prpratnih kulturno zabavnih manifestacija u gradu i okolini. To je prilika za promociju alternativnih sadržaja, prije svega filma i raznih umjetničkih performansa.

Ovo je prilika da se organizuju i dnevni sportski sadržaji, prije svega triatlon trka, street bol turnir, odbojka na plaži, sportovi na vodi itd – poručuju organizatori „Lake festa“...

S. Marojević

XXXI Dani humora i satire „Vuko Bezarević“ „Tipar“ u ruke Čotrića

Tradicionalna pljevaljska manifestacija **Dani humora i satire „Vuko Bezarević“** i ove godine (od 14. do 17. juna) u svom XXXI izdanju, okupila je renomirana imena iz oblasti humora i satire sa svih prostora bivše Jugoslavije. Ta prepoznatljiva pljevaljska kulturna svetkovina ustanovljena 1986.

humorističko – satirično miletisanje, u kojem su učestvovali: **Husein Čuturić, Milinko Bojat, Sofija Dakić, Branka Vojinović Jegdić, Milenka Cica Čolović, Vaso Knežević**, te dramski umjetnici: **Slobodan Boda Ninković** i **Rade Lala Čolović**, dječiji pjesnik **Tode Nikoletić** i stand-up komičari: **Andrija Dabanović** i **Srdan Jovanović**. U muzičkom dijelu programa nastupila je grupa **„Mika Estrada i prateći vokali“**.

U okviru XXXI Dana humora i satire „Vuko Bezarević“ predstavljena je i knjiga aforizama **„Indeksi prepoznavanja“**, **Milorada Joknića**.

Manifestacija je završena svečanom dodjelom nagrada, a po odluci žirija nagrada **„Tipar“**, koja se dodjeljuje za humorističko – satirično djelo objavljeno tokom tekuće i prethodne godine na prostorima bivše SFRJ, ovog puta pripala je **Aleksandru Čotriću**, beogradskom aforističaru, za knjigu **„Teške misli“**. Nagrada **„Vuko Bezarević“**, predviđena za najbolju satiričnu priču na prostoru bivše Jugoslavije, otišla je u ruke **Danilu Tešanoviću** iz Doboja. Nagrada **„Mladi Tipar“** dodijeljena je **Marjanu Angelovskom**, iz Skoplja, za ciklus od deset aforizama. Ovogodišnji dobitnik Grand prix- a za karikaturu je **Jugoslav Vlahović**, karikaturista i ilustrator beogradskog nedjeljnika NIN-a. Žiri je dodijelio specijalne nagrade: **Jordanu Pop Ilijevu, Saši Dimitrijeviću** i **Miljanu Obreniću**.

Ceremoniji svečanog uručenja nagrada prethodila je izložba karikatura sa konkursa **„Risto Pejatović“**. Pljevaljskoj publici predstavili su se i aforističari: **Milorad Joknić, Milenko Šarac, Marima Raičević, Veljko Rajkov, Vladislav Vlahović, Saša Jovičić, Avdo Bašić, Igor Damjanović, Dejan Miličić** i **Zoran Raonić**. Na svečanosti su nastupali i dramski umjetnici: **Nebojša Milovanović** i **Željko Ninčić** i muzičar **Branimir Rosić**.

S.Marojević

GENERALNI
POKROVITELJ
OPŠTINA PLJEVLJA

XXXI
DANI HUMORA I SATIRE
«VUKO BEZAREVIĆ»

PLJEVLJA, 14-17. JUN 2017. god.

SRIJEDA 14. JUN 2017. god. u 20 časova Dom Vojske Crne Gore
DUŠAN KOVAČEVIĆ NARODNO POZORIŠTE SARAJEVO
BALKANSKI ŠPIJUN U SARAJEVU
Režija i adaptacija: Sulejman Kapusović
Igraju: Izudin Bajrović, Ejla Bavić Tarakčija, Milan Pavlović, Aldin Omerović, Mona Muratović

ČETVRTAK, 15. JUN 2017. god. u 20 časova Dom Vojske Crne Gore
RADOJE DOMANOVIĆ NAŠI DANI MONODRAMA
Režirao, adaptirao i igra: Radoslav Milenković

PETAK, 16. JUN 2017. god. u 20 časova Milet bašta
HUMORISTIČKO SATIRIČNO MILETISANJE
Učestvuju: Milenka Cica Čolović, Branka Vojinović - Jegdić, Sofija Dakić, Milinko Bojat, Husein Čuturić, Vaso Knežević, dramski umjetnici: Rade Lala Čolović i Boda Ninković dječiji pjesnik: Tode Nikoletić, stand up: Andrija Dabanović i Srdjan Jovanović, muzički program: „Mika Estrada i prateći vokali“. Vodiitelj programa: Sabrina Hadžiosmanović

SUBOTA, 17. JUN 2017. god. u 11 časova Sala Skupštine Opštine Pljevlja
PREDSTAVLJANJE KNJIGE AFORIZAMA MILORADA JOKNIĆA
«INDEKSI PREPOZNAVANJA»
Učestvuju: Bojana Radanović, Aleksandar Čotrić, Zoran Raonić, Rade Lala Čolović i autor

SUBOTA, 17. JUN 2017. god. u 19:30 časova Dom Vojske Crne Gore
J.U. UMJETNIČKA GALERIJA «VITOMIR SRBLJANOVIĆ»
IZLOŽBA KARIKATURA SA KONKURSA «RISTO PEJATOVIĆ»

SUBOTA, 17. JUN 2017. god. u 20 časova Dom Vojske Crne Gore
SVEČANO VEČE XXXI DANA HUMORA I SATIRE «VUKO BEZAREVIĆ»
Učestvuju: Marina Raičević, Bor; Veljko Rajković, Podgorica; Vladislav Vlahović, Podgorica; Saša Jovičić Eks, Vukovar; Avdo Bašić, Zenica; Igor Damjanović, Obrenovac; Milorad Joknić, Pljevlja; Milenko Šarac, Pljevlja; Dejan Miličić, Pljevlja; Zoran Raonić, Pljevlja; dobitnici nagrada: Aleksandar Čotrić, Beograd; Danilo Tešanović, Doboj i Marjan Angelovski, Skoplje; Dramski umjetnici: Nebojša Milovanović, Željko Ninčić i Darko Bjeković, muzičar: Branimir Rosić, vodiitelj programa: Jovana Jelovac Cavnjć

PODRŽANO OD
MINISTARSTVA
KULTURE CRNE GORE

OPŠTINA PLJEVLJA

RUDNIK UGLJA
PLJEVLJA

LOVČEN
IZLOŽBA KARIKATURA
Član grupe: Vojtag

godine, u znak sjećanja na *Vuka Bezarevića*, rano preminulog satiričara, trostrukog dobitnika nagrade „Radoje Domanović“ za satiričnu priču.

Dani humora i satire „Vuko Bezarević“ otvoreni su pozorišnom predstavom **„Balkanski špijun u Sarajevu“**, Narodnog pozorišta iz Sarajeva. Dan kasnije u sali Doma vojske odigrana je monodrama **„Naši dani“**, koju je po tekstu **Radoja Domanovića**, adaptirao, režirao i igra, glumac **Radoslav Milenković**. U Milet bašti održano je tradicionalno

„Podgoričko kulturno ljeto 2017“ Manifestacija mediteranskog duha

Koncertom „Muzika raspoloženja“, Revijeskog orkestra „Allegro vivo“, sa dirigentom **Radovanom Papovićem** na čelu, na Trgu nezavisnosti, 31. maja počelo je „Podgoričko kulturno ljeto 2017“ koje će trajati do 17. septembra. Za 90 dana ove manifestacije će biti održani brojni festivali, predstave i ulični nastupi namijenjeni djeci i mladima, te koncerti i promocije knjiga. Na repertoaru je ukupno 31 program, koji će biti realizovani na raznim lokacijama i slobodnim prostorima, koji za te prigode mogu postati i galerija i pozornica. Za ovogodišnje izdanje „Podgoričkog kulturnog ljeta“, Glavni grad je iz svoje kase izdvojio blizu 90 000, od čega je Festivalu internacionalnog alternativnog teatra – FIAT namijenjeno 30.000 eura. Značajnije je podržan i Međunarodni festival dokumentarnog filma „Underhill Fest“, za čiju realizaciju, osim Biblioteke „Radosav Ljumović“, je ustupljen dio prostora nekadašnje kasarne „Morača“.

Podgorica je grad koji nosi mediteranski duh, što organizatori njegovog „Kulturnog ljeta“ žele da istaknu i dokažu brojnim programima koji će se odvijati na otvorenim scenama i trgovima. Za sve te sadržaje trudiće se posebno da privuku djecu i mlade. Zbog toga je odlučeno da u zvanični program uključe predstave za najmlađu publiku i omladinu: „Romeo i Julija“, „Kod Nojeve barke u osam“, „Mi djeca sa stanice ZOO“. Najmlađa publika uživae i u naslovima međunarodne produkcije. Na Trgu nezavisnosti 27. i 28. juna, na Platou kod spomenika Svetom Petru Cetinjskom, mališani su imali priliku da vide kako to gost iz Italije Oto il Bazoto pravi fig-

ure od balona. Pozorišno - cirkuske tačke pripremio je 4. jula, na Trgu nezavisnosti, Barto iz Belgije. Due mondi, gosti iz Italije će 29. jula na Trg nezavisnosti donijeti poruku ljubavi i mira. No, to nije sve. Pažnju djece i omladine privući će VI Međunarodni

Utorak, 04. Jul 2017. godine
Ulični performans
BARTO
Trg nezavisnosti, 21:00 h

Srijeda, 05. Jul 2017. godine
Koncert
Simfonijski orkestar Muzičkog centra Crne Gore
Trg nezavisnosti, 21:00 h

Četvrtak, 06. Jul 2017. godine
Koncert
Neverno bebe
Trg nezavisnosti, 21:00 h

Petak, 07. Jul 2017. godine
Koncert
Žutog Serhatlića i Velikog narodnog orkestra
Trg nezavisnosti, 21:00 h

Subota, 08. Jul 2017. godine
Promocija knjige
Crnogorski generalji u Kraljevini SHS/Jugoslaviji (1919-1941) autora Srđe Martinovića
Učestvuju: Saša Knežević, Boban Batrčević i autor Medijator Marijana Torić
Plato ispred Narodne biblioteke "Radosav Ljumović", 21:00 h

Ponedjeljak, 10. Jul 2017. godine
Koncert
Frano Lasić
Velika sala KIC-a "Budo Tomović", 21:00 h

Utorak, 11. Jul/Srijeda, 12. Jul/Četvrtak, 13. Jul/Petak, 14. Jul 2017. godine
VI Međunarodni festival folklor za djecu i mlade „Skoči kolo da skočimo“

Utorak, 11. Jul u 21:00 h – Trg nezavisnosti
Srijeda, 12. Jul u 21:00 h – Trg nezavisnosti
Četvrtak, 13. Jul u 21:00 h – Delta City
Petak, 14. Jul u 20:00 h – Mall of Montenegro

Četvrtak, 27. Jul 2017. godine
Folklorno-plesna grupa Indije Motaram
Sundehsa & Party
Trg nezavisnosti, 21:00 h

Subota, 29. Jul 2017. godine
Ulični teatar
Due mondi
Trg nezavisnosti, 21:00 h

Nedjelja, 30. Avgust 2017. godine
Završni koncert mentora i polaznika Ljetnjeg kampa za kameru muziku
Muzička kapela na Krkuševcu, 21:00 h

Utorak, 05. septembar 2017. godine
Promocija knjige
Prilozi proučavanju Ljetopisa popa Dukljanina i ranosrednjovjekovne Duklje
Autora Joleve Vučinića
Učestvuju: Aleksandar Radoman, Đorđe Borozan i autor
Plato ispred Narodne biblioteke "Radosav Ljumović", 21:00 h

Srijeda, 13. septembar – Nedjelja, 17. septembar 2017. godine
VI Međunarodni festival lutkarstva
KIC "Budo Tomović", 18:00 i 20:00 h

Pokrovitelj Manifestacije
Glavni grad Podgorica
Izvršna produkcija
Sekretarijat za kultura i sport
Producent
Ljubo Kalkičin

Izdavač
Sekretarijat za kulturu i sport
Ulica Marka Miljanovića
email: pglkultura@com.me
Dizajn i štampa
Designbox

PODGORIČKO KULTURNO LJETO 2017

Srijeda, 31. maj 2017. godine
Koncert
Muzika raspoloženja
Revijeski orkestar Allegro vivo
Dirigent: Radovan Papović
Trg nezavisnosti, 21:00 h

Četvrtak, 01. Jun 2017. godine
Koncert
Balkan, mediteran, orijent
Duo gitara Srdan Bulatović i Darko Nikčević
Trg nezavisnosti, 21:00 h

Petak, 02. Jun / Subota, 03. Jun
Nedjelja, 04. Jun 2017. godine
City groove
Stadion malih sportova, 21:00 h

Ponedjeljak, 05. Jun – Nedjelja, 11. Jun 2017. godine
Djela Film Fest
Ulice i trgovi Podgorice, 19:00 h

Ponedjeljak, 05. Jun – Subota, 17. Jun 2017. godine
Underhill Fest
Kasarna "Morača", 21:00 h
JU Narodna biblioteka "Radosav Ljumović", 18:00 h

Subota, 10. Jun 2017. godine
Predstava
Romeo i Julija
Režija: Emilija Mirdaković
Uloge: Vule Marković, Jelena Simić, Goran Slavić, Omar Bajrampahić, Davor Dragović, Dejan Đonović, Katarina Kriek, Ivana Mirvaljević, Branka Femić, Miroslav Peović, Zeljko Čajk, Radovan, Mladen Nelić
Dodatak sala KIC-a "Budo Tomović", 20:00 h

Nedjelja, 11. Jun 2017. godine
Made in New York džez festival
The Capital Plaza/Astrijum, 21:00 h

Utorak, 13. Jun 2017. godine
Promocija knjige
Popa Dukljanina Slavorum Regnum (Kritičko izdanje)
Priredivač: Danila Radojević
Učestvuju: Nela Savković-Vukčević, Novica Vujović, Boban Batrčević i priredivač
Terasa zgrade Gradskog Parlamenta, 21:00 h

Četvrtak, 15. Jun 2017. godine
Promocija knjige
Pejaž bez prostora
Autora Srećana Vujovića
"Radosav Ljumović", 21:00 h
Učestvuju: Svetlana Petrović, Vukko Semunović, Milorad Popović i autor
Plato ispred Narodne biblioteke

Subota, 17. Jun 2017. godine
Predstava
Kod Nojeve barke u osam
Režija: Robert Walti
Uloge: Slaviša Grubiša, Smiljana Martinović, Goran Slavić, Branislav Ilić
Sala Dodest KIC-a "Budo Tomović", 20:00 h

Nedjelja, 18. Jun 2017. godine
Koncert KUD-a „Crvena stijena“
Stadion „Crvena stijena“
(Sportski tereni za mali fudbal i košarku)
21:00 h

Nedjelja, 18. Jun 2017. godine
Predstava
Mi djeca sa stanice ZOO
Režija: Ana Vukotić
Uloge: Jelena Simić, Mamić Otašević, Petar Burić, Gorana Marković, Jelica Vukčević, Mica Šćepanović, Ivana Mrozević, Dejan Đonović, Katarina Kriek, Božidar Zuber, Davor Dragović, Đavle Popović, Sejfo Seferović, Omar Bajrampahić, Manja Đurić, Vule Marković, Jelena Đukić, Marija Labudović
Velika sala KIC-a "Budo Tomović", 20:00 h

Utorak, 20. Jun 2017. godine
Koncert
Sloven Knežević
Velika sala KIC-a "Budo Tomović", 21:00 h

Petak, 23. Jun/Subota, 24. Jun 2017. godine
Ambasada Savezne Republike Njemačke i Sekretarijat za kulturu i sport Glavnog grada Podgorice
Dani Njemačke

Petak, 23. Jun 2017. godine
Koncert Dj Dyka
Trg nezavisnosti, 21:00 h

Subota, 24. Jun 2017. godine
Koncert Kvinteta Duška Gajkovića
Trg nezavisnosti, 21:00 h

Utorak, 27. Jun/Srijeda, 28. Jun 2017. godine
Ulični performans
OTTO IL BASOTTO
Utorak, 27. Jun, 21:00 h - Trg nezavisnosti
Srijeda, 28. Jun, 21:00 h - Plato kod spomenika Svetom Petru Cetinjskom

Petak, 30. Jun 2017. godine
Predstava „Mirandolina“
Autor: Carlo Goldoni
Režija: Daljana Nenić
Uloge: Klajdi Zeqo, Xharrhano Brisiku, Dorisla Shehu, Egjantina Luka, Krisles Dumo, Johana Omeraj i Dajana Nenaj
Velika scena JU KIC-a "Malesija", 20:00 h

Subota, 01. Jul 2017. godine
Promocija knjige
Dijalektologija crnogorskoga jezika
Autora Adriana Cirgića
Učestvuju: Novica Vujović, Sanja Orlandić, Nikola Popović i autor
Plato ispred Narodne biblioteke "Radosav Ljumović", 21:00 h

Ponedjeljak, 03. Jul 2017. godine
Koncert
VU grupa
Plato KIC-a „Zeta“, 21:00 h

festival folklor za djecu i mlade „Skoči kolo da skočimo“, koji će biti održan od 11. do 14. jula, na tri lokacije: Trgu nezavisnosti (11., 12. i 13. jula.), „Delta city“-u (14. jul) i „Mall of Montenegro“ (14. jul). Ovaj segment manifestacije posebno je podržan

od Glavnog grada, cijeneći da će tih dana u Podgoricu doći djeca iz raznih zemalja, kojima će se predstaviti sve naše tradicije, kako bi na pravi način doživjeli našu državu. Taj Festival ujedno će folklornim grupama otvoriti mogućnost gostovanja na nekim sličnim festivalima u svijetu.

U avgustu će biti manje naslova na repertoaru, nego u prethodna dva mjeseca. Manji broj programa u u osmom mjesecu ne znači da u gradu neće biti aktivnosti, već će se „Podgoričko kulturno ljeto“ prilagodili drugim manifestacijama, kao što su „Školski sportski raspust“ i „Svi na Moraču“.

U muzičkom dijelu programa, pored koncerta Revijskog orkestra „Allegro vivo“, nastupali su gitarski duo **Srdan Bulatović – Darko Nikčević**, koji su na Trgu nezavisnosti promovisati svoj novi album „Balkan, Mediteran, Orijent“. Muzičke zvijezde – regionalne i svjetske – bili su gosti trodnevnog festivala City Groove, na Stadionu malih sportova. Bilo je i džeza, jer se u atrijumu Capital Plaze održao „Made in New York džez festival“, gdje su nastupala poznata imena svjetske scene. Pop pjevač i autor **Slaven Knezović** održao je koncert 20. juna, u KIC-u „Budo Tomović“. Kroz saradnju Ambasade Savezne Republike Njemačke i Sekretarijat za kulturu i sport Glavnog grada, studenti i đaci su učestvovali u brojnim radionicama. Nastup je imao i **DJ Dyko**, te kvintet čuvenog džez trubača **Duška Gojkovića**. Koncert jednog od najdugotrajnijih rok sastava regiona, YU grupe održan je početkom jula na platou ispred KIC-a „Zeta“. Za ljubitelje muzike bio je zanimljiv nastup grupe „Neverne bebe“, i koncert **Žutog Serhatlića** sa Velikim narodnm orkestrom i gostima. Poznati glumac i pjevač **Franjo Lasić** nastupiće 10. jula u Velikoj sali KIC-a „Budo Tomović“. Folklorno-plesna grupa „Motaram Sundesha & Party“ prirediće koncert 27. jula na Trgu nezavisnosti, dok će italijanska teatarska trupa „Due mondi“ nastupiti dva dana kasnije. Završni koncert mentora i polaznika *Ljetnjeg kampa za kamernu muziku* predviđen je za 13. avgust u Muzičkoj kapeli na Kruševcu.

Ljubitelji sedme umjetnosti uživali su u poznatim igranim naslovima na ulicama i trgovima Podgorice, u okviru „*Džada Film Festa*“, te novim dokumentarnim ostvarenjima na „*Underhill Festu*“.

Kritičko izdanje posvećeno Ljetopisu Popa Dukljanina koje je priredio **Danilo Radojević**, je promovisano 13. juna na terasi zgrade Gradskog par-

lamenta. Dva dana kasnije na platou ispre Gradske biblioteke je predstavljena knjiga „Pejzaž bez prostora“, autora **Sretena Vujovića**.

KUD „Crvena stijena“ na stadionu istoimenog fudbalskog tima priredilo je koncert 18. juna, a istog dana, u Velikoj sali KIC-a „Budo Tomović“ igrana je plesna drama „Mi djeca sa stanice ZOO“ u režiji **Ane Vukotić**. „Dijalektologija crnogorskoga jezika“ **Adnana Čirgića** promovisana je 1. jula na platou ispred gradske Biblioteke.

Još jedan prilog crnogorskoj istoriografiji, knjiga „Crnogorski generali u Kraljevini SHS/Jugoslaviji (1919-1941)“ **Srđe Martinovića**, biće predstavljena 8. jula ispred Narodne biblioteke „Radosav Ljumović“. Ovaj dio program biće nastavljen promocijom knjige „Prilozi proučavanju Ljetopisa popa Dukljanina i ranosrednjovjekovne Duklje“, **Steva Vučinića**, 5. septembra na platou ispred podgoričke biblioteke.

Posljednja najavljena manifestacija je VI Međunarodni festival lutkarstva koji počinje 13. septembra i održava se u KIC-u „Budo Tomović“, dok će termin ovogodišnjeg FIAT-a biti naknadno poznat.

S.M.

Kaligrafija Jelene Ivanović

Drevna umjetnost u vizuelnoj mašti

Jelena Ivanović, studentica specijalističkih studija na Odsjeku za pedagogiju, Filozofskog fakulteta u Nikšiću, jedina je kaligrafinja u Crnoj Gori. Njeni radovi, njih četrdesetak su krajem maja bili izloženi u foajeu Nikšićkog pozorišta i predstavljaju samo jedan segment iz njene bogate

treba pisati’! Ova umjetnica posjeduje vještinu lijepog pisanja, a samim tim i moć iskazivanja ljubavi prema životu u svim njegovim najljepšim oblicima“, istakla je Radović.

No, Jeleninu pažnju ne zaokuplja samo ovaj vid umjetničkog stvaralaštva, jer se uspješno bavi

Kaligrafija Jelene Ivanović

riznice umjetnički oblikovanih slova, riječi i tekstova. Ova mlada Nikšićanka perom, kistom ili nekim drugim materijalom već nekoliko godine pretvara znakove pisma u „najmaštovitije vizuelne izraze“. Taj njen izraz bez sumnje nosi umjeće i umješnost. **Kristina Radović**, istoričarka umjetnosti, na otvaranju Jelenine izložbe istakla je da „umjetnica moderira tradicionalne forme unošenjem svoje vizije i tako dobija moderni, lični kaligrafski izraz“. Senzibilnost njenog izraza vidljiv je do detalja, iz kojih odiše mir, harmonija i radost života.

„*Davno je rečeno: ‘Da bi se iskazala ljubav*

fotografijom i akvarelom. Bila je i član Umjetničke radionice „Fortuna“ i Umjetničkog ateljea „Ars“, koji je vodio slikar Jovan Karadžić Kadžo, a iz tog perioda ubilježila je učešće na četiri kolektivne izložbe.

„*Prvim koracima kaligrafije naučio me je profesor Vito Lekić. Od tada kaligrafiju samostalno izučavam. Pokušavam da eksperimentišem različitim tehnikama, i tradicionalnim, i savremenim, akvarelom, olovkom. Izloženi radovi nastali su od novembra do danas, a trudila sam se da sklopim kompoziciju, mada svako slovo predstavlja*

za sebe poseban rad. U izložbenoj postavci nalaze se i kaligrafski napisani stihovi Džona Lenona i Vite Nikolića. U kaligrafiji pokušavam da eksperimentišem sa različitim tehnikama, koristim i tradicionalne i savremene tehnike kaligrafije tako da pokušavam da sve to sklopim u jedno. Danas

je to umjetnost davanja forme slovnim znacima na virtuozan način.

Kaligrafija se ispisuje na pergamentu, papirusu i papiru. Koriste se različite vrste alata: četke, pera od trske, bambusa, ptičija, metalna pera, a od savremenih alata tu su i različite vrste markera,

Publika na izložbi radova Jelene Ivanović

ljudi mnogo koriste digitalne tehnologije i njima komuniciraju prije nego što pišu. Pisma se više i ne pišu, tako da smatram da je kaligrafija kod nas, na neki način, ugrožena. Nadam se da će se to promijeniti“, kazala je Ivanović.

Kada ispisuje tekstove neke pjesme, Jelena koristi tradicionalno pismo - crna slova na bijeloj podlozi, a prilikom izrade jednog ili više slova pribjegava modernoj kaligrafiji, jer tako pisanom znaku daje posebnu likovnost.

Kaligrafija ili krasopis, prema definiciji, je umjetnost lijepog pisanja rukom, uz pomoć pera, kista, tinte ili nekog drugog pribora za pisanje. Riječ potiče iz grčkog jezika (kalos - lijep, graphein - pisati). Porijeklo vodi sa dalekog istoka (Kina, Japan). Čuveni drevni majstori kaligrafske vještine su Persijanci, islamski ali i zapadnjački kaligrafi. Savremena definicija kaligrafske vještine kaže je da

flomastera, posebno zarezanih za kaligrafsko ispisanje. Moderna kaligrafija predstavlja raspon od funkcionalne (ručno pisanih slovih natpisa) do umjetničkih djela gde apstraktni izraz ruke autora znaka može (i ne mora) ugroziti čitljivost slova.

Vještina kaligrafije se razlikuje od tipografije i neklasičnih ručnih pisanja. Važnost kaligrafije u istoriji kulture je ogromna, posebno gdje je prepisivanje svetih tekstova imalo samo po sebi duhovnu vrijednost. Važnije od čitljivosti je postizanje savršene estetske uravnoteženosti i pokazivanje osećanja.

S. Marojević

JU Nikšićko pozorište

Pozorišni savjet: prof. dr Bojka Đukanović, predsjednica
članovi: Sava Čupić, Tatjana Tomanović i Veljko Dendić

Direktor:
Zoran Bulajić

Urednica:
Slavojka Marojević

Novinari saradnici:
Milena Radonjić
Đorđije Drinčić

Lektorica:
Bojana Perišić

saradnica u tehničkoj pripremi:
Vesna Vukićević i Anka Tomić

Dizajn korice:
Milinko Žižić

Tehnički prelom i dizajn časopisa:
Milinko Žižić

Trg Save Kovačevića 5, Nikšić, Crna Gora
Telefon: 040/213-566
Fax: 040/214-353

E-mail redakcije: slavam@t-com.me
Internet: www.niksickopozoriste.com

Vlada Crne Gore

Crna Gora
Ministarstvo kulture

OPŠTINA NIKŠIĆ

**PROGRAM PODRŠKE
RAZVOJU KULTURE
U NIKŠIĆU**